KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

John Webster

AK ŞEYTAN

Çeviren: M. Hamit Çalışkan

YKY

Ak Şeytan, Shakespeare'in yazdıklarından sonra 17. yüzyıl İngiliz tragedyasının en iyi örnekleri kabul edilen birkaç oyunun yazarı John Webster'ın en tanınmış tragedyasıdır.

1580 yılında doğduğu, 1598 yılında hukuk öğrenimine başladığı sanılan John Webster, 1602 yılında öğrenimini yarıda bırakıp oyun yazarlığına başladı ve on yıl kadar süren bir "çıraklık" dönemi boyunca, değişik tiyatro kumpanyaları için ortak oyunlar yazdı. Tek başına yazdığı ilk oyun olan *Ak Şeytan* (*The White Devil*), 1612 yılında sahnelendi ve yayımlandı. Webster yine aynı yıl *Amalfi Düşesi* (*The Duchess of Malfi*) adlı ikinci oyununu yazdı. Tek başına yazdığı bilinenler içinde günümüze kadar gelen üçüncü ve son oyunu *The Devil's Law Case* (Şeytanın Davası) ise yaklaşık 1617 yılında sahnelendi. Sonraki yıllarda ise yine ortak oyunlar yazan Webster'ın 1630'lu yıllarda öldüğü sanılmaktadır.

Ak Şeytan, kötülüğün her zaman erdem maskesinin ardına saklandığı, doğruyla yanlışın ayırt edilmesinin mümkün olmadığı ve dolayısıyla ahlaki değerlerin bulunmadığı bir dünyayı simgeler. Webster'ın alabildiğine karamsar bir dünya yarattığı bu oyun, toplumdaki aksaklıkların ancak köktenci yaklaşımlarla giderilebileceğini ama böyle bir yaklaşımın olanaksız olduğunu bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir.

KÂZIM TAŞKENT KLASİK YAPITLAR DİZİSİ

John Webster

AK ŞEYTAN

Çeviren:
M. Hamit Çalışkan

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 0499
Kâzım Taşkent
Klasik Yapıtlar Dizisi - 17

Ak Şeytan / John Webster
Özgün adı: The White Devil
Çeviren: M. Hamit Çalışkan
Redaksiyon: Minâ Urgan

Kitap Editörü: Selahattin Özpalabıyıklar
Düzelti: Sezar Atmaca

Kapak Tasarımı: Mehmet Ulusel

Baskı: Üç-Er Ofset
Yüzyıl Mah. Massit 5. Cad. No: 15 Bağcılar / İstanbul

1. Baskı: İstanbul, Mayıs 1995
2. Baskı: İstanbul, Nisan 2006
ISBN 975-363-378-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2006
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://yky.estore.com.tr
www. telewcb.com.tr

GİRİŞ

John Webster hakkındaki bilgilerimiz pek fazla değildir. 1580 yılında doğduğu ve 1598 yılında hukuk öğrenimi için Middle Temple'a girdiği sanılmaktadır. 1602 yılında hukuk öğrenimini yarıda bırakan Webster'ın oyun yazarlığına başladığını görüyoruz. Oyun yazarlığının başlangıcında, tiyatro kumpanyasına bağlı olan diğer oyun yazarlarıyla ortak oyunlar yazmıştır ama bu oyunların çoğu günümüze ulaşamamıştır. Webster 1602 yılından itibaren aralarında Munday, Middleton ve Drayton gibi adların bulunduğu yazarlar topluluğu ile Admiral's Men adlı tiyatro kumpanyasında çalışmış ve birçok oyunun yazılmasına katkıda bulunmuştur.

Webster'ı daha sonraları, Dekker, Heywood ve Chettle gibi yazarlarla Earl of Worcester's Men kumpanyası için oyunlar yazarken görüyoruz. 1604 yılında ise, Middleton ve Dekker ile Saint Paul's kumpanyasına önce *Westward Ho* ve arkasından *Northward Ho* başlıklı iki komedi yazar. Aynı zamanda da King's Men kumpanyası için oyun yazan John Marston'ın *The Malcontent* oyununa katkıda bulunur. Yaklaşık on yıl süren ve yazarın çıraklık dönemi diye nitelenebilecek bu süre içinde, Webster tek başına hiç oyun yazmamıştır.

Webster'ın tek başına yazdığı ilk oyunu, *Ak Şeytan* (*The White Devil*), 1612 yılında sahneye konulur ve daha sonra basılır. Webster, büyük beğeni toplamayan bu oyununun hemen ardından aynı yılda *Amalfi Düşesi*'ni (*The Duchess of Malfi*) yazar. Yazarın günümüze gelen ve tek başına yazdığı üçüncü ve son oyunu *The Devil's Law Case*'dir

(Şeytanın Davası) ve ilk kez 1617 yılında sahnelendiği sanılmaktadır. Daha sonraki yıllarda yine birçok oyunun yazılmasına katkıda bulunan Webster 1630'larda ölmüştür. (Brennan, s. vii-viii)

Yaşamı hakkında pek fazla şey bilinmediği gibi, Webster, bir oyun yazarı olarak da pek üretken olamamıştır; çünkü ortak oyun yazmaya alışmış olmasının yanı sıra çok yavaş çalışmasıyla da ünlü biriydi ve zaman zaman onun bu yavaşlığı çağdaşları arasında alay konusu bile olmuştur. *Ak Şeytan*'ın başında Okuyucu'ya seslenişinde bu özelliğinden söz eder ve bunun bir eksiklik olmadığını savunur. Webster'ın bir diğer özelliği de, diğer yazarların yapıtlarından alıntılar yapmada hiçbir sakınca görmemesidir. Ancak, Webster'ı yaptığı sayısız alıntılar nedeniyle eleştirmek, ona haksızlık etmek demektir; çünkü unutmamak gerekir ki, bu tutum dönemin yazarlık anlayışının bir parçasıdır ve hemen hemen tüm yazarlar bu yola başvurmuşlardır.

Webster *Ak Şeytan*'da çağdaşları tarafından yaygın olarak kullanılan trajedi türlerinin çoğunu kullanmıştır. Oyundaki temalara şöyle bir göz atıldığında oyunun bir "intikam trajedisi" kadar, "aşk trajedisi" özellikleri de taşıdığı gözlemlenir. Bunun yanı sıra, oyunda Papa seçimi, düğün töreni, mahkeme ve büyücülük sahneleri bulunduğu ve tek bir kahraman yerine toplumun bir kesitini ele aldığı için *Ak Şeytan*'ın aynı zamanda "tarih oyunu" özellikleri taşıdığını söylemek yanlış olmaz. Yine aynı biçimde, oyunda yer alan ve Webster'ın çağdaşlarınca da yaygın olarak kullanılan "kocanın boynuzlanması" teması, yazarın tek bir konu etrafında dönen bir trajedi yazmayı amaçlamadığının göstergesidir.

Webster yalnızca değişik trajedi türlerini ve birkaç temayı bir arada kullanmakla kalmayıp ortaçağda yaygın olarak kullanılan "Sözsüz Oyun" geleneğinden yararlanır. Bunun amacı hem zaman kazanmak hem de simgesel bir anlatım kullanmaktır. Oldukça kısa süren "Sözsüz Oyun"larla Dük'ün karısı Isabella ile Vittoria'nın kocası Camillo'nun nasıl öldürüldüklerini gösteren Webster, bu yolla oyunun bütünlüğünü koruduğu gibi izleyiciye sahnede yer almayan olaylarla ilgili bilgi verir. Oyunda sıkça başvurulan bir başka uygulama da, kötülük peşinde olan karakterlerin duygularını izleyiciye dolaysız bir biçimde anlatmasıdır. Böylelikle, zamandan tasarruf edilmekte, izleyici aydınlanmakta ve oyunla daha fazla bütünleşmektedir.

Webster'ın diline bakıldığında, Shakespeare ve Marlowe gibi yazarlardan alışkın olduğumuz şiirsellikten yoksun olduğu görülür. Yapılan yoğun alıntılar, atıflar ve zaman zaman zorlama derecesindeki

benzetmeler nedeniyle oyunun dili bir türlü beklenen akıcılığa ulaşamadığı gibi anlaşılması zor, bilmeceyi andıran bir sözcük yumağı haline de girebilmektedir.

Günümüzde, Webster'ın her konu ve olay için, zorlayarak da olsa, bir benzetme yapmaya çalışarak yalınlıktan alabildiğine ödün vermesini anlayabilmek zordur. Onun bu özelliğini, on yedinci yüzyılın başlarında, İngiltere'de doruğunda bulunan Rönesans etkisine bağlamak yanlış olmaz. Kuşkusuz Webster, izleyiciye derin bir bilgi birikimine sahip olduğunu göstermek istemektedir, hem de anlaşılmamak pahasına. Dört perde boyunca çoğunlukla gereksiz benzetmelerini gelişigüzel kullanan Webster, bir an bu tutumunun farkına varır. Oyunun mürekkep yalamış tek kişisi olan Flamineo

> .....Kardeşim, timsah sensin; hastalığın ise, kötü ünün, lordum da onu tedavi edecek. Gerçi yaptığım benzetmede ayrıntılar tümüyle birbirini tutmuyor ama yine de dinle: Kafası dikenli kuşun sana yaptığı iyiliği unutma ve nankörlüğü bırak.
>
> (IV. Perde, II. Sahne)

derken sanki izleyiciden ağdalı konuşmalarını affetmesini istemektedir. Doğru da yapmaktadır, çünkü bilgiç tutumuyla zihinleri yeterince bulandırmıştır. Daha önce yöneticilerin adamlarını asla ödüllendirmek gibi bir düşüncesi olmadığını

> Bizler onların hırsını doyurmak ya da keyifleri için
> Kendimizi büyük savaşların kucağına atarsak,
> Nasıl ödülleneceğiz?
> Civarında adamotu bulunmayan
> Bir meşe ağacının üzerinde sağlığa yararlı ökseotu
> Ne kadar ender bulunursa,
> Biz de o kadar ödüllendiririz kazanç peşinde koşarken.
>
> (III. Perde, I. Sahne)

sözleriyle göstermeye çalışmış; kadınların her zaman uysal olmaları gerektiğini

> .....
> Dinle beni: Durgun akan ırmaklardan
> Daha azgın ve öfkelidir denizler;
> Ama ne o ırmaklar kadar tatlı,
> Ne de iyi huylu olduğu söylenebilir.

Sakin bir kadın, erkeklerin tehlikesizce üzerinde yol alabilecekleri
Büyük bir köprünün altındaki durgun su gibidir.
(IV. Perde, II. Sahne)

beş dizede anlatmış; âşıkların aşkları yüzünden içkiye düştüklerini, içtikçe de kendilerini daha çok kaybettiklerini denizci-âşık benzetmesiyle aktarmıştır:

Âşıkların yeminleri denizcilerin duaları gibidir. Zorda kalınca onlara başvururlar; ama fırtına dinip, geminin sarsılması durunca yalvarmayı bırakıp içmeye başlarlar. Ama beyefendiler hem içer hem yalvarırlar, kunduracının pastırmasız yapamadığı gibi. Her ikisi de birbirlerini çekerler: İçki içen daha çok yemin etmeye başlar, yemin edince de daha çok içki içer. Senin bronz tenli beyin veciz sözlerinden daha iyi değil mi bu sözler?
(V. Perde, I. Sahne)

Yine de, seyrek de olsa, Webster, trajediden komediye tüm duyguları aktarabilecek esnekliği yakalayabilmektedir. Yoksa çağının kokuşmuşluğunu bu denli başarıyla eleştirmesi mümkün olmazdı. Yazar bu başarıyı, dilini arılaştırdığı ve uyaklı beyitlerle (*sententiæ*) etik yargılarda bulunduğu anlarda yakalamaktadır. Meydana gelen olaylar hakkında yorumlar yapan oyun kişileri, konuşmalarını mutlaka yoğun anlamlar içeren bir genellemeyle noktalamaktadırlar.

Lodovico: Büyük adamlar koyunun önce yününü kırkıp pazarlar
Sonra da kesilip yenilmesi için satarlar.
(I. Perde, I. Sahne)

Monticelso: Kader yelkenlerini parçalayıp, serenini kırsa bile
Sonsuza dek sürecek erdemler bırakın ona.
(II. Perde, I. Sahne)

Lodovico: Koskoca cehennemde yalnızca üç Öfke Tanrıçası var
Oysa büyük insanların yüreğinde üç bin tanesi yatar.
(IV. Perde, III. Sahne)

İşte bu uyaklı genellemeler yoluyla Webster, izleyiciye dünya görüşünü yalın bir biçimde anlatmayı başarmaktadır.

Ak Şeytan'da eleştirilmesi gereken diğer özellik, olay örgüsünün bütünlükten uzak olmasıdır. Sahneler ve perdeler arasındaki geçişler hiç de ustalıklı olmadığı gibi, bazılarının (örneğin, Papa seçimi) oyuna katkısını açıklamak oldukça zordur. Bu özelliğiyle, oyun, sanki bir iskelet halindedir ve usta bir yazarın kendisine son şekli vermesini beklemektedir. İzleyici, oyunda trajedinin doruğa tırmanmasını arkasından çözüme kavuşmasını bekler. Ama boşunadır bu bekleyiş; çünkü oyunda çatışma-düğüm-çözüm yoktur; olay örgüsü düz bir çizgiyi andırmaktadır, perdeler sanki yapıştırılmış gibidir.

17. yüzyıl tiyatrosunda yazarlar özgün olmaktan çok ele aldıkları konuyu işleyip geliştirmeyi gerçek ustalık olarak kabul etmekteydiler. Onlar için gerçek yaşamda meydana gelen her olay tiyatroya yansıtılabilecek nitelikteydi ve görüşlerini aktarma fırsatı sağlıyordu. Böylelikle, yaşamdan kopmak bir yana, sahneyi yaşamın bir aynası haline dönüştürmeleri mümkün olabilmekteydi. İşte bu yüzden diğer tüm oyun yazarlarının oyunlarında olduğu gibi, *Ak Şeytan*'da da olay örgüsü gerçek bir olay üzerine kurulmuştur. Webster, oyunu yazmadan yirmi yedi yıl önce, 1585 yılında, Padua'da yirmi sekiz yaşında öldürülen güzel Vittoria Accoramboni'nin ilginç yaşamının içerdiği dramatik özellikleri hemen fark edip İtalya'da büyük yankılar uyandıran bu yaşamı oyunlaştırmak istemiştir.

Trajik bir ölümle sonuçlanan Vittoria'nın yaşam öyküsüne kısaca değinmek ve Webster'ın ne gibi değişikliklerle seyircinin karşısına çıktığını gözlemlemek ilginç olacaktır: Köklü ama yoksul bir aileden gelen Vittoria, ailenin on bir çocuğundan biridir ve on altı yaşında Kardinal Montalto'nun yeğeni Francesco Peretti (oyunda Francisco de Medicis) ile evlendirilir. Yine aynı biçimde para ve unvan için Isabella de' Medici ile evlenen Dük Bracciano (oyunda Brachiano) ile tanışır. Vittoria'nın kardeşi Marcello bu ilişkinin kurulmasında etkin rol oynamıştır. Dük'ün mutsuz bir evlilik yaptığı ve karısından ayrı yaşadığı, Isabella'nın bir âşığı olduğu bilinmektedir. Brachiano'nun karısına yaptığı seyrek ziyaretlerin birinde Isabella esrarengiz bir biçimde ölür. Aradan birkaç yıl geçtikten sonra Vittoria'nın kocası bir cinaycte kurban gider. Âşıklar Isabella'nın kardeşi Dük Francesco ve Camillo'nun amcası Kardinal Montalto'nun şiddetle karşı çıkmalarına rağmen bu ilişkiyi evlilikle perçinlerler. Türlü baskılara rağmen yaklaşık dört yıl süren bu evlilik Bracciano'nun ölmesiyle son bulur. Vittoria'nın koca-

sından yüklü bir miras almasını kabullenemeyen Francesco ve artık Papa olan Montalto'nun itirazları sürerken Kont Lodovico ve adamları Vittoria'nın sarayını basarak genç kadını ve kardeşi Flamineo'yu öldürürler; Vittoria'nın diğer kardeşi Marcello da daha sonra yakalanıp idam edilir.

Vittoria'nın evliliğini oyununda olduğu gibi koruyan Webster'ın, genç kadının kocasını oyunda iktidarsız ve alaya alınabilecek bir kişiye dönüştürmesi *Ak Şeytan*'ın en sorunlu bölümlerinden biridir. Vittoria'yı kocasıyla para için evlenen bir kadın olarak çizmesi Webster'a genç kadının kötülüğünü rahatça sergileyebilme olanağı verdiği halde anlaşılan yazar bu oyun kişisinin bu yönünü biraz törpülemek istemiş ve kocasını gülünesi bir insan yapmıştır.

Webster, Brachiano'nun Medici Dükü'nün kız kardeşiyle evlenmesinin de anlaşma yoluyla gerçekleşen bir evlilik olduğunu ve burada da asıl amacın parayla güç elde etmek olduğunu sezdirir. Bu evliliğin önemi büyüktür, çünkü Brachiano bu evlilik sonucunda Papa tarafından Dük yapılır. Verilen bu unvanın Brachiano'ya karşı Papa ve Francisco tarafından sürekli kullanılması ve Roma'nın bu iki güçlü soylusunun evliliğe müdahale etmesi sık sık gündeme gelir. Francesco, Brachiano'dan kız kardeşine iyi davranmasını isteme yetkisini kendisinde görür; hattâ bu yüzden iki Dükalık arasında savaş rüzgârları esmeye başlar.

Webster'ın Brachiano ile Isabella'nın evliliklerinde geçiştirmeye çalıştığı, ancak oldukça önemli bir nokta vardır: Gerçek yaşamda kocasından ayrı yaşayan ve bir âşığı olan Isabella, oyunda kocasına çok düşkün bir kadın olarak çizilir. Webster, bu mutsuzluğun çiftin birbirlerini sevememeleri olduğunu söylemekten kaçınır. Oyunda sevgisizlik tek taraflıdır. Isabella kocasına düşkün bir kadın, Brachiano ise, tam tersine, karısından nefret eden bir koca olarak çizilir. Dahası, evliliğin yürümemesinin tek nedeninin Brachiano'nun şehvet düşkünlüğü olduğu vurgulanır. Yine de Webster, Vittoria'nın kocası Camillo'ya yaptığı gibi, Isabella'yı da aşırı kıskançlık gibi olumsuz bir özellikle donatır; ancak Düşes'in bu özelliğinin üzerinde fazla durmaz.

Gerçek yaşamda bir âşığı olan Isabella'nın bu ilişkisi oyunda oldukça değişik bir biçimde karşımıza çıkar: Sürgündeki Kont Lodovico, affedilip Isabella'nın hizmetine girmek ister; bu sırada Düşes ölür ve bu arzusunu gerçekleştiremez. Ancak, Webster, Lodovico'ya Isabella'yı öldürenleri cezalandırmak isteyen bir intikamcı kimliği ve-

rir ve Lodovico'nun Isabella'ya duyduğu derin aşk yüzünden böyle davrandığını gösterir.

Webster'ın gerçek yaşamdaki Bracciano-Vittoria aşk öyküsünde yaptığı bu değişikliklerle, eşlerini öldürerek ne pahasına olursa olsun bir araya gelmek isteyen bu çiftin hastalık derecesindeki sevgileri oyunda salt cinsellik ve para üzerine kurulu bir ilişkiye dönüşür. Kuşkusuz, her iki birliktelik de kötülük üzerine kurulmuştur. Ne var ki, gerçek biçimiyle olay "aşk trajedisi"nden başka özellikler içermemektedir ve bu da Webster için yeterli değildir. Dolayısıyla, yazar elindeki bu malzemeyi oldukça değişik bir biçime sokar.

Gerçekte Flamineo ve Marcello intikamcılar tarafından öldürüldükleri halde, Webster, yine değişiklik yaparak, Flamineo'ya kardeşi Marcello'yu öldürtür. Amacı, Roma'da işlerin kardeşin kardeşi öldürmesine varacak kadar çığırından çıktığını göstermektir. Cornelia'nın oğlu Marcello'nun ardından yaktığı ağıt sahnesi de Webster tarafından oyuna eklenmiştir.

Oyunda Francisco, Vittoria ve Flamineo'yu öldüren Lodovico ve adamlarına sınırsız maddi ve manevi yardımda bulunur. Ama gerçekte, Francisco'nun Lodovico'yu desteklediği yolunda somut bir kanıt yoktur. Webster, bu değişiklikle, bir kez daha Roma'daki kokuşmuşluğun altını çizmektedir.

Hastalıklı ilişkilerle ölüm ve korkunun iç içe girdiği gerçek olaylar Webster'ın elinde daha karamsar bir özelliğe bürünür. Oyunda kişiler çığırından çıkmış bir dünyada bir oraya bir buraya savrulmaktan bir türlü kurtulamazlar; sığınabilecekleri, bel bağlayacakları, doğru dürüst işleyen tek bir kurum bulunmamaktadır. Ahlaki çöküntü ve kokuşmuşluk her yanı sarmıştır ve böyle bir ortamda her birey tek başına bu dünyaya uyum sağlayarak ayakta kalma savaşı vermektedir.

Ak Şeytan, kötülüğün her zaman erdem maskesinin ardına saklandığı, doğruyla yanlışın ayırt edilmesinin mümkün olmadığı ve dolayısıyla ahlaki değerlerin bulunmadığı bir dünyayı simgeler. Webster, çağdaşı Chapman ve Tourneur gibi, yokoluşa doğru hızla ilerleyen, kokuşmuş bir evrende yaşadığını düşünmektedir. Ribner'ın dediği gibi, oyunlarında cennet ve cehenneme atıflar bulunmasına karşın, Webster'ın evreni düzenden ve insanların yaşamına yön veren tanrısal güçten yoksundur (s. 195). Kurtuluş için herhangi bir sihirli formül ya da reçete sunmaz çünkü onun için yaşam bir karmaşadan başka bir şey değildir. Webster'ın çizdiği bu dünyada kokuşmuş olan yalnızca kişiler değildir: Saray, Kilise, adalet, evlilik ve akrabalık kurumları da payları-

na düşeni alırlar. Aynı görüşü paylaşan Goldberg, yozlaşmamış değerlerin sadece kişinin kendi içinde bulunabildiğini ama böylesi bir ortamda bu tür kişileri bulmanın zor olduğunu söyler (s. 1).

Oyunun tek erdemli kişisi Cornelia sadece iki sahnede yer alır ve oldukça donuk çizilmiştir. Webster, erdemli kişilerin bu dünyada ancak arka planda, ikincil rollerde yer bulabileceklerini söylemek ister sanki. Ribner, Cornelia'nın doğru bildiklerini söylediğini; ama etkili olmasının söz konusu olmadığını, dolayısıyla da okurun, daha canlı, daha enerjik kişileri, kişilikleri kötü bile olsa, yeğlediğini söylediğini vurgular (s. 195). Ne var ki, ahlaki değerleri bulunmayan kişiler yaşamlarını hiçbir sonuç getirmeyen anlamsız çabalarla tüketirler. Zaman zaman güzelliklerle karşı karşıya gelseler bile bu güzellikler hastalık ve çöküntünün esiridir ve bu yüzden yaşamı yok eder, yeni hastalıklara yol açar ve bir kısır döngü oluşturur.

Hastalıklı güzelliklerin başında sevgi gelmektedir ancak sağaltıcı özellikleri olması gereken bu duygu yalnızca sevgililere değil çevredeki tüm kişilere felaket getirir. Evli bir kadın olan Vittoria'yı her ne pahasına olursa olsun elde etmeye çalışan Brachiano'nun bu amaç uğruna oyunun en karamsar kişisini, hiçbir değer yargısı bulunmayan ve salt çıkar peşinde koşan Flamineo'yu araç olarak kullanma kararlılığı bu yüce duygunun ne denli yozlaştırıldığının göstergesidir.

Şehvet düşkünü Brachiano'dan farkı bulunmayan Flamineo'nun dünyasında yüce değerlere yer yoktur. Yükselme uğruna kız kardeşini emrinde çalıştığı Dük Brachiano'ya pazarlaması onun kişiliği ve değer yargıları konusunda bir fikir vermeye yeter. Bu kadarla da yetinmeyen Webster, Flamineo'yu dünyaya alaycı bir gözle bakan, her ilişkinin altında bir çıkar yattığına inanan bir kişi olarak çizmiştir. Flamineo, alaycı bir tavırla yaptığı konuşmalarında insan yaşamının aşağılık ve iç karartıcı yönleri üzerinde durur. İyi olmaya çalışmaz çünkü bunun iki yüzlülerle, çıkar peşinde koşanlarla, inançsızlarla dolu bir dünyada gerçekleşmeyeceğine inanır. Bu yüzden, var olabilmek için insanları aldatmak, dost görünürken önündeki engelleri yıkmak amacıyla, Ribner'e göre, Makyavelist bir tutum içine girer (s. 128). Üniversite eğitimi almış aydın kişilerin geleceğinin parlak olduğuna inanmaz. Onları bekleyen geleceğin kürek mahkûmluğu ya da zindan olduğunu düşünür. Üniversitede okurken diplomanın kendisine bir yarar sağlamayacağını anlayan Flamineo parlak zekâsının yardımıyla, kötülük yaparak, insanların kuyusunu kazarak toplumun üst katmanlarında kendine bir yer edinmeye çalışır.

Flamineo, doyumsuz, mutsuz bir insan olarak dünyadaki kötülükleri gözler önüne serip, kendi kötülüğünün haklılığını kanıtlayarak dünyayı nasıl algıladığını sık sık göstermeye çalışır. Ne Tanrı'ya ne de herhangi bir kişiye bağlıdır çünkü onun hiçbir ülküsü ve inancı yoktur. İnsanların sadece kötülüğün kaynağı olduğu düşüncesiyle yaşayarak kendi sonunu hazırlaması karmaşanın egemen olduğu dünyanın düzeltilemeyeceği inancımızı pekiştirir.

Flamineo, yaptığı planların kendinden daha güçlü olanlarca suya düşürülmesiyle kaçınılmaz ölümün pençesine düştüğünde hiç de umulduğu gibi pişmanlığını dile getirmez. Son sözleri, kralların gözüne girip sarayda kendilerine bir yer edinmek isteyenlere uyarı niteliğindedir: Suçlu, suçsuz herkes güçlü insanların elinde birer oyuncaktır ve bu yüzden güçlülerden uzak durmak gerekir. Dünya dehşet dolu bir yerdir, mutluluk kılık değiştirmiş üzüntüden başka bir şey değildir. Bu düşüncelerle dünyadaki esaretini sona erdirecek ölüme kucak açar. Kısaca Flamineo, karmaşadan başka bir şey olmayan dünyayı simgeler.

Vittoria'nın durumu kardeşi Flamineo'nunkinden farklı değildir. O da para ve güç peşindedir. Camillo ile parası için evlenip evlilik kurumunun saygınlığını ayaklar altına aldığı yetmiyormuş gibi, parası ve politik gücü olan Brachiano ile kocası yan odadayken aşk yapmakta sakınca görmez. Bununla da yetinmeyerek, Brachiano'nun aklına Camillo'yu ve Düşes'i öldürme fikrini sokmasıyla güzellik ardına gizlenen ikiyüzlülük ve kötülük anlamına gelen "Ak Şeytan" adını hak eder.

Oyunun büyük bir bölümünde edilgen bir durumda bulunduğundan zaman zaman ona olan duygularımız olumlu bir nitelik kazanmaya başlasa da Vittoria'da gerçekleri olduğundan farklı gösterme yeteneğinin bulunduğunu aklımızdan çıkarmayız. D.C. Gunby, Vittoria'nın sadece hapse atılması ve şerefine leke sürülmesi söz konusuyken, mahkeme sırasında yaşamının tehlike altında bulunduğunu söyleyerek jüriyi etkilemeye çalıştığını, bu davranışının da kişiliğine ışık tuttuğunu ileri sürer (s. 16).

Margaret Renald ise, oyunda Vittoria'nın sahnede yalnızken içtenlikle duygu ve düşüncelerini anlattığı bir bölüm olmadığı için onun kişiliğini tüm boyutlarıyla görmenin olanaksızlığı üzerinde durur (s. 40). Ama duygularını dile getirmese de Vittoria'nın olaylar karşısındaki tutumuyla bencilliğinin boyutlarını anlamak mümkün olmaktadır: Brachiano'nun zehirlenmesine üzülür ama salt kendini düşündü-

ğü, artık her türlü tehlikenin kol gezdiği sarayda yalnız ve korunmasız kaldığı için.

Ne var ki, olduğundan farklı görünen, kuzu postundaki kurt Vittoria, oyunun tek "Ak Şeytan"ı değildir. Başta Flamineo olmak üzere, Brachiano, Lodovico, Francisco, Monticelso, hattâ sarayda yaşayan herkes bu listeye dahil edilmelidir. (V. iv, dize 118-23)

Kiliseyi temsil eden Monticelso ile devleti temsil eden Francisco da kokuşmuşluktan paylarını almışlardır. Ellerini kirletmeden intikamlarını almada bu kişilerin üstüne yoktur. Monticelso, hırsız, sahtekâr, katil, tefeci gibi yasadışı işlerle yaşamlarını kazanan kimselerin listesini hazırlayarak, bu kişilerden zamanı gelince yararlanmayı düşünen yoz bir dinadamıdır. Kardeşi Düşes'i öldürenleri yasal yoldan cezalandırma yetkisi elinde bulunduğu halde intikamcı kimliğine bürünerek adamları yardımıyla kıyıma girişen Francisco, adalet kavramını temelinden sarsar. Monticelso ve Francisco'nun şahsında ülkenin en önemli iki kurumunun giderek batağa saplandığını görmek, kurtuluş umutlarının yok olmasına neden olur.

Diğerleriyle karşılaştırıldığında olumlu özelliklerinin ağır bastığını düşündüğümüz kişiler bile yozlaşmışlıktan, ikiyüzlülükten paylarını almışlardır. Kocasını delicesine sever görünen Isabella kapıldığı kıskançlık krizini dizginlemek için hiçbir çabada bulunmazken, kardeşinin namusunu her şeyin üstünde tutan Marcello, Vittoria ile Brachiano evlenince eniştesinin hizmetine girmekte sakınca görmez. Aynı şekilde, oyunda erdemi simgelediğini söyleyebileceğimiz Cornelia bile, aşklarını şiddetle elçştirdiği yeni evlilerle yaşamayı kabul eder.

Jacqueline Pearson'a göre, oyunun sonunda ülke yönetimini üstlenen Giovanni ile yiten umutlar yeniden filizlenmez; çünkü yeni Dük henüz çok gençtir ve deneyimsiz bir kişinin elinde, ülkenin türlü tehlikelere sürüklenebileceği duygusu ağır basmaktadır (s. 82). Bu görüşü paylaşmamak olanaksızdır çünkü değişen pek bir şey olmamıştır. Yönetim sadece el değiştirmiştir. Başa geçen genç Giovanni katilleri cezalandıracağını söylemektedir ama kokuşmuşluğu giderme yolunda bir adım atmasını beklemek gerçekçi olmayacaktır; çünkü Dükalık dışında hiçbir kurum değişimden payını almaz.

Webster'ın alabildiğine karamsar bir dünya yarattığı bu oyun ancak köktenci yaklaşımlarla toplumdaki aksaklıkların giderilebileceğini ama böyle bir yaklaşımın olanaksız olduğunu tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermektedir. İnsanlar, ucunda ışık görmedikleri bir tünelde ilerleyerek yaşamlarını tamamlamaya çalışmaktadırlar. Ancak pek azı

bunun farkındadır ve bu yüzden herhangi bir değişim ummak anlamsız olmaktadır. Oyun, uyandırdığı bu kapana sıkışmışlık duygusuyla Sophokles'in *Kral Oidipus*'unu çağrıştırırken bireylerin, Macbeth'in deyimiyle, "dünya sahnesinde" zamanlarını doldurmaya çalışan aktörlerden farklı olmadıklarını ileri sürerek evrensel bir boyut kazanmaktadır.

M. Hamit Çalışkan

Kaynakça

1) Brennan, Elizabeth M. Introduction. *The White Devil.* Toronto: Ernest Benn Limited, 1971. s. vii-xxxiv.
2) Goldberg, Dena. *Between Worlds: A Study of the Plays of John Webster.* Waterloo: Wilfrid Laurier Univ. Press, 1987.
3) Gunby, D. C. Introduction. *John Webster: Three Plays.* By John Webster. Middlesex: Penguin Books Ltd. 1983. s. 9-29.
4) Pearson, Jacqueline. *Tragedy and Tragicomedy in the Plays of John Webster.* New Jersey: Barnes and Noble Books, 1980.
5) Renald, Margaret Loftus. *John Webster.* Boston: Twayne Publishers, 1984.
6) Ribner, Irving. "Jacobean Tragedy: The Quest for Moral Order." *Webster: The White Devil and the Duchess of Malfi.* Ed. R. V. Holdsworth. Houndsmill: Macmillan Education Ltd., 1987. s. 118- 144.

AK ŞEYTAN
ya da
BRACHIANO DÜKÜ PAULO GIORDANO URSINI'nin TRAJEDİSİ
ile
ÜNLÜ VENEDİKLİ FAHİŞE VITTORIA COROMBONA'nın YAŞAMI ve ÖLÜMÜ

Kraliçe Hazretlerinin Hizmetkârları tarafından
sahneye konulmuştur.

Yazan
John Webster

non inferiora fecutus (*)

LONDRA

Thomas Archer için N.O. tarafından basılmıştır ve Royal Exchange yakınlarında bulunan Pope's Head Palace'taki kitabevinde satılacaktır. 1612.(**)

(*) Latince: "Meslektaşlarımınki kadar soylu bir konu" (Ç.N.)
(**) *Ak Şeytan*'ın 1612'de yapılan orijinal ilk baskısının iç kapağı (Ç.N.)

KİŞİLER

MONTICELSO, Kardinal; daha sonra Papa IV. PAUL.
FRANCISCO DE MEDICIS, Floransa Dükü; beşinci perdede MULINASSAR adında bir Arap kılığındadır.
BRACHIANO ya da PAULO GIORDANO URSINI, Brachiano Dükü; Isabella'nın kocası ve Vittoria'nın âşığı.
GIOVANNI, Brachiano ve Isabella'nın oğlu.
LODOVICO ya da LODOWICK, gözden düşmüş bir İtalyan Kontu.
ANTONELLI, Lodovico'nun dostu, Floransa Dükü'nün adamı.
GASPARO, Lodovico'nun dostu, Floransa Dükü'nün adamı.
CAMILLO, Vittoria'nın kocası.
HORTENSIO, Brachiano'nun subaylarından biri.
MARCELLO, Floransa Dükü'nün hizmetkârı, Vittoria'nın kardeşi.
FLAMINEO, Marcello'nun kardeşi, Brachiano'nun sekreteri.
KARDINAL ARAGON
DOKTOR JULIO, bir sihirbaz.
CHRISTOPHERO, Julio'nun asistanı (*oyunda konuşması yok*).
GUID-ANTONIO (*oyunda konuşması yok*).
FERNEZE (*oyunda konuşması yok*).
JACQUES, bir Arap, Giovanni'nin hizmetkârı (*oyunda konuşması yok*).
ISABELLA, Francisco de Medicis'nin kız kardeşi, Brachiano'nun karısı.
VITTORIA COROMBONA, Venedik'li bir kadın. Önce Camillo'yla evlidir, daha sonra Brachiano ile evlenir.
CORNELIA, Vittoria, Flamineo ve Marcello'nun annesi.
ZANCHE, bir Arap, Vittoria'nın hizmetkârı.

BAŞRAHİBE
ELÇİLER
SUBAYLAR
UŞAK
HEKİMLER
HİZMETKÂRLAR
ZIRHÇI
SOYLULAR
YAVER
SİHİRBAZ
SAVCILAR
KÂTİP

OKUYUCUYA

Benden öncekilerin yaptığı gibi, ben de kendimde bu trajediyi yayımlama hakkını görüyorum. Övülmek istediğimden değil çünkü nos hæc novimus esse nihil [1] *sadece sahneye konulması ruh karartıcı kış günlerine rastladığı ve üstü açık ve karanlık bir tiyatroda oynandığı için bir trajediye gereken tek şey olan kalabalık ve anlayışlı bir izleyici kitlesinden yoksun olduğundan. O zamandan beri bu söz konusu tiyatroya gelenlerin çoğunun kitapçılara iyi kitap değil de yeni kitap almak için giden o cahil ahmakları andırdığını fark ettiğimden oyunu herkesin takdirine şu inançla sunuyorum:*

Nec rhoncos metues, maligniorum,
Nec scombris tunicas, dabis molestas.[2]

Eğer bunun gerçek anlamda bir oyun olmadığı söylenecek olursa hemen, non potes in nugas dicere plura meas: ipse ego quam dixi[3] *diyerek farkında olmadan değil isteyerek bu açıdan yetersiz kaldığımı kabul ederim; çünkü insan, böylesi bir izleyici kitlesine bugüne kadar yazılmış en anlamlı trajediyi sunsa, üslûp ve karakterin yüceliği gibi tüm drama kurallarına dikkat etse, onu yorumlayıcı* Koro *ile zenginleştirse ve ölümle yaşam haberleri getiren tutkulu ve ağırbaşlı* Nuntius*'un (Haberci) anlatıklarını olabildiğince canlı kılsa bile tüm bu tanrısal coşkudan sonra,* O dura messorum ilia[4],

1) Latince: "Bu şeylerin önemli olmadığını biliriz." (Ç.N.)
2) Latince: "Ne acımasız insanlar burun kıvıracaklar sana
Ne de uskumru saracaklar sayfalarına." (Ç.N.)
3) Latince: "Hakkımda söylediğim aşağılayıcı sözlerden daha ağırını söyleyemezsin." (Ç.N.)
4) Latince: "Ah, hasat biçenlerin sağlam mideleri." (Tiyatro izleyicisinin çoğunluğunu oluşturan köylülerin sarmısak düşkünlüğüne atıfta bulunuyor) (Ç.N.)

cahiller güruhunun soluğu onu zehirlemeye yeter. Bu yüzden yazarın oyun oynanmadan önce her sahnenin önüne Horatius*'un şu dizesini eklemesine izin verin:*

— Hæc hodie porcis comedenda relinques.[5]

Bu trajediyi uzun bir sürede yazdığımı söyleyeceklere itiraf etmeliyim ki, kalemim kanatlı bir kaz tüyü değil ve eğer bunu benim bir eksiğim olarak göstermek isterlerse, onlara, Euripides*'in bir trajedi yazarı olan* Alkestides*'e söylediklerini tekrar ederim.* Alkestides, Euripides*'e, kendisi üç günde üç yüz dize yazarken onun yalnızca üç dize yazabildiği eleştirisini getirir.* Euripides *ise şöyle der: "Doğru söylüyorsun ama fark şurada: Senin dizelerin sadece üç gün okunacak, benimkiler ise üç yüz yıl."*

Kötülemek cehaletin dostudur. Ben ise, diğer insanların değerli çabalarını, özellikle Bay Chapman*'ın yüce üslûbunu,* Bay Johnson*'ın emek verip yarattığı kıvrak zekâ ürünü yapıtlarını,* Bay Beaumont *ve* Bay Fletcher*'ın aynı değerdeki yapıtlarını ve son olarak (sona bırakılması önemsizliğinden değil)* Bay Shakespeare*'in,* Bay Dekker*'ın,* Bay Heywood*'un güzel ve verimli çabalarını her zaman övmüşümdür. Yazdıklarımın onların ışığında okunmasını diliyor, kendi yargılarımın sağlamlığını vurgulayarak, onları çok değerli bulduğumu söylerken kendi yapıtım hakkında sessizliğimi koruyor ama onların yapıtlarının çoğuna (dalkavukluk sayılmamasını söyleyerek)* Martialis*'in şu dizesini yakıştırıyorum:*

— non norunt, hæc monumenta mori[6]

5) Latince: "Tabağında bıraktığın her şey bugün domuzlara gidecek." (Ç.N.)
6) Latince: "Bu yapıtlar asla ölmez." (Ç.N.)

BRACHIANO DÜKÜ PAULO GIORDANO URSINI VE VITTORIA COROMBONA'NIN TRAJEDİSİ

I. PERDE

I. SAHNE

(*Sahne Roma'da geçer.*)

(*İçeri* Kont Lodovico, Antonelli *ve* Gasparo *girer.*)

LODOVICO
Sürgün mü?

ANTONELLI
Böyle bir cezaya çarptırıldığınızı duymak beni çok üzdü.

LODOVICO
Hah, hah, ha. Demokritos,
Hani tüm evrene hükmederdi tanrıların!
Ödül de ceza da saraydan! Şu felek tam bir kahpe.
Verirse kaşık kaşık verir ki,
Kepçeyle hepsini geri alabilsin.
İnsanın düşmanları büyük adamlar olursa böyle olur işte.
Tanrı cezasını versin onların,
Kurt, kurt gibi görünmez karnı aç olmadıkça.

GASPARO
Düşmanım dediklerinizin hepsi soylu kişiler.

LODOVICO

Aa evet, onlar için dua ediyorum.
En çok onun paramparça ettikleri
Hayrandırlar şiddetli fırtınaya.

ANTONELLI

Ama lordum,
Haksız yere cezalandırılmadınız;
Bir geriye bakın, geçmiş yaşamınıza:
Üç yılda muhteşem bir dükalığı mahvettiniz.

GASPARO

Dostlarınız yuttu sizi acı bir ilaç gibi;
Bu korkunç ve doğal olmayan ilaç
Midelerini bulandırınca da
Kustular sizi lağıma.

ANTONELLI

Alkolün pençesinde rezil oldunuz,
Varınızı yoğunuzu zevk u safa için harcadınız.

GASPARO

Zümrüdüanka kuşunun bile gırtlaklarınızdan zor kurtulduğu,
Bir tek kuş sütünün bulunmadığı
Şölenlerinize davet ettiğiniz soylular
Düştüğünüz zavallı duruma bakıp gülüyorlar,
Sizi dünyanın çekim gücüne kapılan
Ve yakında un ufak olacak bir kuyrukluyıldıza[1] benzetiyorlar.

ANTONELLI

Sizinle dalga geçiyor,
Bir deprem sırasında ana rahmine düştüğünüz için,
Böylesine güzel bir dükalığı yerle bir ettiğinizi söylüyorlar.

LODOVICO

Pek güzel,
Söyleyeceklerinizi aranızda eşit olarak bölüşmüşsünüz.
Bana da bitirmenizi beklemek düşüyor.

1) Elizabeth döneminde, kuyrukluyıldız, değişen ve çürüyen dünyanın bir olgusu olarak kabul edilir ve kokuşmuşluk sonucu ortaya çıktığı düşünülürdü (Ç.N.)

GASPARO

Daha da kötüsü,
Burada, Roma'da korkunç ve acımasız cinayetler işlediniz.

LODOVICO

Pire ısırığı kadar önemsiz şeylerdi onlar.
Yoksa kafamı keserlerdi değil mi?

GASPARO

Lordum, yasalar bazen orta yolu bulur,
Büyük suçları ölüm cezasıyla cezalandırmak istemez;
Belki bu hafif ceza size artık suç işlemeyi bıraktırır da insanlara örnek olup
Şu berbat dünyanın düzelmesine katkıda bulunursunuz.

LODOVICO

Demek öyle; ama niye bazı önemli kişiler sürülmüyorlar anlayamıyorum;
Örneğin, şimdi Roma'da yaşayan
Brachiano Dükü Paulo Giordano Ursini var,
Gizli gizli Vittoria Corombona'yı baştan çıkarmak istiyor.
O Vittoria ki, Dük'e vereceği bir öpücükle
Benim bağışlanmamı sağlayabilirdi.[2]

ANTONELLI

Kendinize güvenin.
Ağaçlar dikildikleri yerde değil de
Taşındıkları yerde daha iyi meyve verirler.
Bitki hırpalandıkça içindeki hoş kokular daha çok yayılır.
Aynı biçimde, erdemin gerçek mi yoksa sahte mi olduğu
Ancak acı çekince çıkar ortaya.

LODOVICO

Böyle süslü laflarla beni rahatlatmaya çalışmayın;
Bir geri dönersem hepsinin bağırsaklarını deşeceğim.

GASPARO

Aman efendim.

2) Bu dizelerden, Papa'nın, Lodovico'nun sürgüne gönderilmesi kararını Brachiano'nun isteği üzerine verdiği anlaşılmakta ve oyunun başından itibaren Lodovico'nun Brachiano'nun düşmanı olduğu görülmektedir (Ç.N.)

LODOVICO

Ben sabırlıyımdır.
İdama gidenlerin etrafa gülücükler ve para dağıttığını,
Cellatla içli dışlı olduklarını görmüşümdür.
Ben de öyle yapıyor, onlara teşekkür ediyorum;
Beni bir an önce buralardan gönderirlerse
Merhametli olduklarını düşüneceğimi söylüyorum.

ANTONELLI

Hoşçakalın,
Hiç kuşkum yok
Sürgün cezanızı geri aldıracağız.
(*Bir boru çalınır.*)

LODOVICO

Sizlere müteşekkirim;
İşte size bir yaşam dersi, iyi yararlanın ondan:
Büyük adamlar koyunun önce yününü kırkıp pazarlar
Sonra da kesilip yenilmesi için satarlar.
(*Çıkarlar.*)

II. SAHNE

(*Sahne* Camillo'*nun evinde geçer.*)

(*İçeri* Brachiano, Camillo, Flamineo, Vittoria Corombona *ve* Hizmetçiler *girer.*)

BRACHIANO
İyi geceler.

VITTORIA
Sayın lordum, Dük hazretleri
Hoş geldiniz. Dük'e biraz daha ışık getirin.
(Vittoria *ve* Camillo *çıkarlar.*)

BRACHIANO
Flamineo.

FLAMINEO
Buyrun lordum.

BRACHIANO
Ne yapacağımı bilemiyorum Flamineo.

FLAMINEO
Canınız ne çekiyorsa onu yapın;
Arzularınızı şimşek gibi yerine getirmeye hazırım;
Ha, lordum!
(*Fısıldar*) Kız kardeşim güzel Vittoria
Derhal huzurunuza gelecek.
Baylar, faytonu gönderin,
Lordum meşalelerinizi söndürüp gitmenizi istiyor.
(Hizmetçiler *çıkar.*)

BRACHIANO
Bu mutluluğu tadacak mıyım?

FLAMINEO
Başka türlü olabilir mi?
Sayın lordum, bu gece görmediniz mi
Nereye giderseniz gidin gözleriyle sizi izlediğini?

Oda hizmetçisi Arap Zanche ile konuştum bile,
Sizin gibi soylu birine aracılık etmekten
Çok gurur duyuyor.

BRACHIANO

Tahmin edilemeyecek kadar mutluyuz çünkü bunu hak etmiyoruz.

FLAMINEO

Hak etmiyor musunuz! Artık açık açık konuşabiliriz: Hak etmemek ha! Neden korkuyorsunuz? Utangaçlığından mı? Çoğu kadının şehvet duygularının kılıfıdır utangaçlık; öyle olmasa, ellerinde tutmaktan çekinmedikleri bir şey hakkında konuşulduğunda neden kızarsınlar kadınlar? Ne kurnazdır onlar! Ne kadar zor elde edilirlerse arzularımızın o kadar artacağını çok iyi bilirler; oysa, bir şeyden çokça oldu mu ihtiras körlenir, azalır, miskinleşir; saraydaki şarap mahzeninin kapısı hep açık dursa, kimse içkilerin üstüne üşüşüp deli gibi peşinde koşturmaz...

BRACHIANO

Bir de şu kıskanç kocası olmasa.

FLAMINEO

Boş verin ona, sürekli cıvayla uğraştığı için beyni sulanan bir yaldız ustası bile ondan daha ateşlidir.[3] Doktorunun söylediğine bakılırsa, frengi tedavisi yüzünden tüm kılları dökülmüş, cascavlak kalmış. Varını yoğunu kumarda kaybedip çırılçıplak kaldıktan sonra alt tarafını pey olarak süren İrlandalı bir kumarbaz bile ondan daha gözüpektir. Bir kadını tatmin etmekten öyle acizdir ki, tüm erkekliği erimiş, pantolonuna yapışmıştır sanki. Sayın lordum, şu odaya saklanın; artık enişteni güzel yatak arkadaşından ayırmak için bir hile düşünmenin zamanı geldi.

BRACHIANO

Peki ama ya gelmezse...

3) Yaldızlama yapılırken, cıva ve altınla kaplı nesne ısıtılır. Ortaya çıkan zehirli cıva buharını içlerine çeken yaldız ustaları titreme ve delilik nöbeti geçirirlerdi (Ç.N.)

FLAMINEO

Sayın lordum, aşkın aklınızı başınızdan bu kadar almasını istemem. Üç dört erkeğin koynuna girip, arkasından kapı önüne konulan bir kadının peşinden yana yakıla ben de koşmuştum bir zamanlar. Yazın bahçedeki kuş kafesine benzer bu: Dışarıdaki kuşlar içeri girmeye çalışırken, içerideki kuşlar da dışarı çıkmaya çalışır ve asla çıkamayacaklarını düşünerek kendilerini yer bitirirler. Gidin, hadi gidin lordum.
(*İçeri* Camillo *girer.*)
Bakın işte geliyor.
*(*Brachiano *çıkar;* Flamineo *seyirciye*)
Bazıları kılığına kıyafetine bakıp
Bu adamı kurnaz biri sanırlar
Ama zekâsını sınamaya kalktığınızda
Süslü giysilerinin altında bir eşek bulunduğunu görürsünüz.
(Camillo'*ya*) Merhaba kardeşim,
Yolculuk karının yatağına mı?

CAMILLO

Hayır kardeşim, inan bana değil.
Benim yolculuğum daha kuzeye, çok daha soğuk bir diyara;
Yemin ederim ki, en son ne zaman onunla yatağa girdiğimi
Tam anımsayamıyorum.

FLAMINEO

Hesabını karıştırmış olman şaşırtıcı.

CAMILLO

Ne zaman birlikte yatsak
Daha sabah olmadan aramızda bir çatlak oluşuyor.

FLAMINEO

O çatlağı senin doldurman gerekir.

CAMILLO

Doğru ama beni orada görmekten nefret ediyor.

FLAMINEO

Neden efendim, nedir sorun?

CAMILLO

Efendin Dük hazretleri beni ziyaret ediyor, sağolsun,
Ama görüyorum, bir bovling oyuncusu gibi
Çok ateşli bir biçimde
Topunun gitmesini istediği yöne eğiliyor.

FLAMINEO

Umarım yanlış bir düşünceye kapılmamışsındır.

CAMILLO

Soyluların bana bir oyun oynadıkları gibi mi?
Valla, onun topunun yönü kusursuz;
Sevdiğimi yere sermeye can atıyor.

FLAMINEO

Aristo'ya layık bilgeliğine karşın,
Bir eşek gibi mi davranacaksın?
Ya da burcunun sana takmadığı boynuzları[4]
Kendi kendine mi takacaksın?
Gülümseyen bir yıldızın altında
Kundaklandığını unutacak mısın?

CAMILLO

Aman efendim,
Yıldızlardan burçlardan filan dem vurmayın bana.
İnsanlar yıldızların gözleri görmezken,
Güpegündüz de boynuzlanabilir.

FLAMINEO

Tanrı seninle olsun.
Boynuz talaşıyla doldurulmuş
Zavallı yastığına terk ediyorum seni.

CAMILLO

Kardeşim!

4) Almanaklara göre, Camillo boynuzlu bir hayvan burcunda doğmamış (Ç.N.)

FLAMINEO

Allah kahretsin!
Yapman gereken tek şeyin
Karının üstüne kilit vurmak olduğunu söyleyebilirim.

CAMILLO

Çok iyi olur.

FLAMINEO

Eğlenceleri yasakla ona.

CAMILLO

Muhteşem.

FLAMINEO

Kiliseye yalnız gönderme,
Tasma takılmış bir tazı gibi peşinden gitsin oraya.

CAMILLO

Onurunu korumak için.

FLAMINEO

Böylece on beş gün içinde
Ne kadar dürüst ve saf olursa olsun
Kesinkes karının seni boynuzlayacağını bil.
İşte sana akıl, para da istemem.

CAMILLO

Boşversene sen! Takkemin neresinin sıktığını bilmiyorsun.[5]

FLAMINEO

Eski usul giy takkeni, koca kulakların dışarıda kalsın, öyle daha rahat edersin; hayır, daha acı konuşacağım: Karına tüm eğlenceleri yasakla; kadınların özgürlüklerini ne kadar az kısıtlarsan iffetlerini o kadar istekle ve heyecanla korurlar. Anlaşılan sen matematiksel titizlikte, kıskanç bir ahmak olmak, daha boynuzun çıkmadan cetvelle ölçmek istiyorsun. Kadınları kilit altında tutmak cinsel iştahı kabarttığı söylenen aşk iksirlerinden çok daha fazla isyana neden olur onların bedenlerinde.

5) Takkesi, Camillo'nun kafasında boynuz varmış gibi sıkacaktır (Ç.N.)

CAMILLO

Bunun bana yararı yok.

FLAMINEO

Anlaşılan sen kıskançsın. Herkesin bildiği bir örnekle hatalı olduğunu göstereceğim sana: Geçenlerde mercekleri farklı bir gözlük gördüm, bu gözlükle, yere konulan bir madeni para yirmi tane görünüyor; eğer sen de bu gözlüğü takıp ayakkabısını bağlarken karına bakarsan sanki yirmi elin onun elbisesini çıkarmaya çalıştığını sanırsın. Bu da senin çok korkunç ama nedensiz bir öfkeye kapılmana yol açar.

CAMILLO

Buradaki bozukluk görme duyusundan kaynaklanmıyor–

FLAMINEO

Doğru, ama sarılık olanlar gördükleri her şeyi sarı sanırlar. Kıskançlık daha kötüdür. İnsan bir kez kıskançlık nöbetine tutulmaya görsün, bir kazan sudaki kabarcıkları yirmi değişik ve biçimsiz surat olarak görür; çoğu kez de gölgesinin kendisini boynuzladığını sanır.

(*İçeri* Vittoria Corombona *girer.*)

Bak işte geliyor; şu yaratığı nasıl kıskanabilirsin? Onun gözleri için şiirler yazan, alnını İda Dağı'nın karlarına ya da Korinthos'un fildişine benzeten, karga tüyü gibi kapkara saçlarına da sarı diyen kişi ya cahil bir eşek ya da yağcıdır. İşte bu kadar! Aklını başına topla; sizi barıştıracağım ve birlikte yatağa gireceksiniz. Yalnız unutma, ne kadar istekli olsan da öyle görünmemelisin. Hiç aldırmıyormuş gibi yürü. Durumu çakmasın. Kardeşim, (Vittoria'*ya gizlice*) efendim seni yemek salonunda bekliyor, (*Yüksek sesle*) kocan çok kızgın.

VITTORIA

Onu kızdıracak bir şey yapmadım. Hattâ akşam yemeğinde ona et sundum.[6]

FLAMINEO

(Vittoria'*ya gizlice*) Gerekmezdi, zaten iğdiş edilmiş horoz diyorlar onun için. Sana kızgınmışım gibi davranmalıyım şimdi. (*Yüksek sesle*) Camillo gibi iyi bir aileden gelen bir beyefendi

6) Vittoria, yemekte kocasıyla cilveleştiğini, ona kızgın olmadığını, tersine bedenini sunduğunu söylüyor (Ç.N.)

(*Seyirciye*) yirmi yıldır Dük'ün erzak arabasında hizmetkârlarla kap kacağın arasında gidip gelen sefil bir yaratık–

CAMILLO

Onu etkilemeye başladı.

FLAMINEO

Okumuş yazmış biri, (*Seyirciye*) kafası baharatlanmamış koyun beyni ile dolu, (*Yüksek sesle*) önünde diz çökmüş geceyi birlikte geçirmek için sana yalvaracak mı? (*Seyirciye*) apış arası yedi yıldır hiç sönmemiş bir fırın gibi cayır cayır yanıyor. (*Yüksek sesle*) Gerçek bir beyefendi değil mi? (*Seyirciye*) Beyaz satenden elbise giydimi kara suratını görenler saksağan sanırlar. (*Yüksek sesle*) İtiraf etmeliyim ki, yanındakilerin parlaklığını arttırıcı bir özelliğin var, (*Seyirciye*) ama üzerinde şu sahte pırlanta durmakta.

CAMILLO

Ona değerimi anlatacak.

FLAMINEO

Hadi, efendim seni bekliyor; efendimle yatağa gireceksin[7]

CAMILLO

İşte şimdi konuya geliyor.

FLAMINEO

Yeni bir şarap tadacak şarap uzmanının heyecanıyla bekliyor. (Camillo'*ya*) Senin kasayı açıyorum.

CAMILLO

Çok erdemli bir kardeşim var valla.

FLAMINEO

Sana üzerinde simyacı taşı[8] bulunan bir yüzük verecek.

CAMILLO

Doğru, ben simya çalışıyorum.

7) Flaminco bu sözleri yüksek sesle söylemektedir. Camillo, Flaminco'nun kendisi hakkında konuştuğunu düşünürken, Vittoria söz konusu kişinin Brachiano olduğunu bilmektedir (Ç.N.)
8) Madenleri altına dönüştüreceği, yaşamı uzatacağı, hastalıkları iyileştireceği düşünülen taş (Ç.N.)

FLAMINEO

Kuştüyü yatakta yatacaksın, gül kokusundan boğulan adam gi bi hoş kokulu çarşaflar aklını başından alacak; mutluluğun öyle kusursuz olacak ki, tıpkı denizdeki insanların karanın, ağaçların ve gemilerin kendi yüzdükleri yönde gittiğini sandıkları gibi sen de hem cennetin hem de dünyanın seni takip ettiğini sanacaksın. Onunla buluşacaksın, kararlaştırıldı, elmas çivilerle perçinlendi, geri dönüş mümkün değil.

VITTORIA

(Flamineo'*ya*) Peki, şunu buradan nasıl uzaklaştıracağız?

FLAMINEO

Şimdi bir atsineği musallat ederim başına. (Camillo'*ya*) Neredeyse razı ettim onu, bence o da istekli ama sana bir tavsiyede bulunayım: Ben olsam bu gece onunla yatmam; daha kıvama gelsin diye istediğini vermem ona.

CAMILLO

Ben de mi öyle yapayım?

FLAMINEO

Sağduyunun ağır bastığını gösterirsin öyle yaparsan.

CAMILLO

Doğru, acele karar vermediğimi gösterir; *quæ negata, grata*[9]

FLAMINEO

Doğru, ne kadar ondan uzak dursan da sen onu kendine çeken mıknatıs gibisin.

CAMILLO

Çok feylesofça.

FLAMINEO

Soyluların yaptığı gibi törensel bir biçimde onun yanından geç, törenin sonunda onunla yatacağını söyle ona.

CAMILLO

Vittoria, nasıl derler, bu gece yapamam, kalkamam–

9) Latince: "Elde edilemeyen arzulanır." (Ç.N.)

VITTORIA
Neye kalkamazsınız efendim?

CAMILLO
Seninle yatmaya; ipekböceği üç gün ara verdi mi çok iyi ipek yaparmış. Yarın gece seninim.

VITTORIA
Eminim çok kaliteli bir ipek olacak!

FLAMINEO
Beni dinle, sen geceyarısı gizlice onun yatak odasına gideceksin bence.

CAMILLO
Öyle mi düşünüyorsun? Bak kardeşim, seni aldattığımı düşünmemen için al şu anahtarı, beni odama kilitle ve bana güvendiğini söyle.

FLAMINEO
Valla, yapacağım, senin zindancın olacağım;
Ama ya gizli bir kapın varsa?

CAMILLO
Vedalaşmadan ayrılışıma karımın ne kadar bozulduğunu yarın anlatırsın bana.

FLAMINEO
Tamam.

CAMILLO
İpekböceği esprimi duydun mu?
İyi geceler: Valla sık sık başvuracağım bu hileye.

FLAMINEO
Yap, yap, yap.
(Camillo *çıkar.*)
Artık korkmana gerek yok. Hah, hah, ha, ipekböceği gibi yaptığın şeyin içine kendini hapsettin.
(*İçeri* Brachiano *girer.*)
Gel kardeşim, karanlık kızaran yüzünü gözden saklar; kadınlar gün boyu bağlı tutulan ama gece oldu mu salıverilen vahşi kö-

peklere benzerler; iyiliği de kötülüğü de ancak o zaman yaparlar. Lordum, lordum.

BRACHIANO

İnanın bana, dilerim durur zaman,
Sona ermez bu sohbet, bu an;
Ama hayır, güzel şeylerdir kendi kendilerini yiyip bitirip
En çabuk yok olan.
(Zanche *bir kilim getirir, yere serer ve üzerine iki süslü yastık koyar. İçeri* Cornelia *girer. Arkada dinlemektedir.*)
Sevgili bayan, beni koynunuza alın,
Dökeyim yeminlerimi, güzel sözler yerine.
Beni bırakmayın hanımefendi,
Aksi takdirde ebediyen mahvolurum.

VITTORIA

Size acırım, efendim;
Yüreğinizin yaralanmasını istemem.

BRACHIANO

Çok soylu bir hekimsin.

VITTORIA

Efendim, zalim kadınlar
Hastaları sık sık ölen doktora benzer.
Kimsenin güveni kalmaz onlara.

BRACHIANO

Olağanüstü yaratık.
Zalimlere güzel deriz,
Senin gibi merhametli birine ne ad vermeli?
(Vittoria'*yı kucaklar.*)

ZANCHE

Bakın, işte şimdi kucaklaşıyorlar.

FLAMINEO

Ne güzel bir birleşme.

CORNELIA

(*Kendi kendine*) Korktuğum başıma geldi, ah yüreğim!
Oğlum çöpçatanlık yapıyor:

Ailemizin yok olduğunu görüyorum.
Depremler hiç olmazsa arkalarında
Taşı, demiri, kurşunu bırakırlar;
Gözü dönmüş şehvet ise hiçbir şey bırakmaz geriye.

BRACHIANO
Bu mücevherin değeri nedir?

VITTORIA
Bahtsız birinin süsü o.

BRACHIANO
O benim olmalı; yok yok daha iyisi
Benimkini seninkiyle değiştireyim.

FLAMINEO
Çok güzel, kendi mücevherine karşılık
Onun mücevheri; çok iyi oturttu Dük.

BRACHIANO
Tak da göreyim.

VITTORIA
İşte taktım efendim.

BRACHIANO
Hayır daha aşağıya, mücevherimi daha aşağıya tak.

FLAMINEO
Bu daha da iyi; mücevherini daha aşağıya takmalı.

VITTORIA
Efendimiz, vakit geçirmek için
Size dün gece gördüğüm bir düşü anlatayım.

BRACHIANO
Hay hay.

VITTORIA
Saçma bir düştü:
Geceyarısı bir kilise avlusunda yürüyorum,
Avluda ulu bir çınar ağacı var,

Güçlü kökü toprağın derinliklerine uzanıyor;
Bu çınarın altındaki haç işaretli mezara yaslanıp
Üzgün üzgün otururken,
Birden sessizce sizin karınız ve benim kocam geldiler;
Bir tanesinin elinde kazma vardı,
Öbüründe ise paslı bir kürek,
Bu çınar hakkında bağırıp çağırmaya başladılar bana.

BRACHIANO
O ağaç hakkında.

VITTORIA
Evet, bu zararsız çınar hakkında.
Dediler ki, ulu çınarı kökünden söküp
Yerine kurumuş çalı dikmekmiş niyetim;
Bu yüzden de beni canlı canlı gömmeye yemin ettiler:
Kocam hemen kazmaya başladı,
Sizin acımasız Düşes de, bir Öfke Tanrıçası[10] gibi,
Kürekle çılgınlar gibi toprağı kürüyor,
Etrafa ölülerin kemiklerini saçıyordu.
Tanrım, nasıl da tir tir titredim korkudan.
Ama böylesine korkmama karşın dua edemedim gene de.

FLAMINEO
Edemezsin elbette; düşünde şeytan vardı.

VITTORIA
O sırada kopan bir fırtına,
Sanırım beni kurtarmak için,
Ulu ağacın büyük bir dalını kırıp üstlerine düşürdü;
Ve o kutsal çınar ikisini de öldürüp
Gönderdi hak ettikleri çukura.

FLAMINEO
Kurnaz şeytan!
Bir düş uydurarak
Düşes'i ve kocasını öldürmeyi aklına soktu Dük'ün,

10) Başlarında saç yerine yılan bulunan intikam tanrıçaları: Tisiphone, Megaira ve Alekto. Tartaros'tan, kötülük yapanlardan intikam almak, suçluları cezalandırmak için yollanmışlardır. 1590'larda yazılan trajedilerde onlara atıfta bulunmak çok yaygındı (Ç.N.)

BRACHIANO

Bu düşünü iyiye yoruyorum:
Seni kocanın ateşli öfkesinden de
Soğuk Düşes'in kıskançlığından da
Koruyacak kişinin kollarındasın;
Artık yasalar ve dedikodular zarar veremeyecek sana.
Hayattan nasıl tat alacağını düşünmeye çalış;
Devlet işleri beni senden
Ancak senin iyiliğine olduğu sürece ayırabilecek.
Sen benim için dükalık, sağlık, eş, çocuk, dost, her şey demeksin.

CORNELIA

(*Onlara yaklaşarak*) Lanet olsun aşifteliğe!
Her zaman kadınların mahvına neden olmuştur aşiftelik.

FLAMINEO

Hangi Öfke Tanrıçası ayaklandırdı seni?
Git buradan, git!
(Zanche *çıkar*.)

CORNELIA

Lordum, gecenin bu saatinde burada ne arıyorsunuz?
Burada bir çiçek asla zarar görmemişti,
Bugüne kadar.

FLAMINEO

Öyleyse neden yatağına gitmiyorsun,
Yoksa o çiçek gibi sen de solarsın.

CORNELIA

Ah bu güzel bahçe,
İkinizin de onuruna mezar olacağına[11]
Tesalya'nın tüm zehirli bitkileriyle kaplanıp
Cadılığın beşiği olsaydı.

VITTORIA

Sevgili anneciğim, beni dinleyin.

11) Kuzey Yunanistan'daki Tesalya bölgesi zehirli bitkileriyle ünlüydü (Ç.N.)

CORNELIA
Sayende vaktinden önce gireceğim mezara;
Lanetli bir şeydir evlat:
Onlar yüzünden yaşam boyu yaş eksik olmaz gözümüzden,
Kara toprağa girince de tir tir titreriz korkudan.

BRACHIANO
Hadi, hadi, seni dinlemeyeceğim.

VITTORIA
Sevgili lordum.

CORNELIA
Şehvet düşkünü Dük, Düşes'in nerede?
Bu gece Roma'ya geleceğini hiç ummuyordun değil mi?

FLAMINEO
Ne? Roma'ya mı geldi?

VITTORIA
Düşes–

BRACHIANO
Buraya gelmemeliydi.

CORNELIA
Kralların yaşamı şaşmaz bir saate benzemeli.
Öyle ki, onlar doğruysa her şey doğru,
Yanlışsa her şey yanlış gitmeli.

FLAMINEO
Bitirdin mi?

CORNELIA
Zavallı Camillo!

VITTORIA
Yemin ederim ki, kâr etmedi karşı koymalarım
Ölümden başka bir şey
Önüne geçebilseydi sonu gelmeyen kurlarının–

CORNELIA

Yeminlerine katılıyorum;
Bir annenin karşılaşacağı en acıklı son olsa da
Dilerim tanrıdan, kocanın yatağını böyle lekelersen
Büyük insanların cenaze törenlerinde
Dökülen gözyaşları kadar kısalsın yaşamın.

BRACHIANO

Yazıklar olsun, kadın çıldırmış.

CORNELIA

Yahuda[12] gibi, öperken ihanet edesin;
Dilerim Dük'ün kısa yaşamı boyunca
İmrenir herkes sana,
Ölümünden sonra da acırlar düştüğün zavallı duruma.

VITTORIA

Ah, lanetlendim.
(Vittoria *çıkar.*)

FLAMINEO

Aklını mı yitirdin?
Lordum gidip getireyim onu.

BRACHIANO

Hayır, ben yatmaya gidiyorum.
Hemen Doktor Julio'yu bana yolla.
Vicdansız kadın, acımasız sözlerinle
Korkunç ve lanetli bir fırtına kopardın,
Meydana gelecek tüm felaketlerden sen sorumlusun.
(Brachiano *çıkar.*)

FLAMINEO

Onuruna o kadar çok önem veren sen,
Acaba sence gecenin bu vakti
Yanında bir tek muhafız olmadan
Dük'ü eve yollamak için uygun mu?
Benim için biriktirdiğin,
Sakalımı efendimin üzengisinden
Kurtarmama yardımcı olacak
Hazine nerede, bilmek isterim.

12) İsa'yı ele veren havari (Ç.N.)

CORNELIA
Ne? Fakiriz diye
Onurumuzu mu satacağız?

FLAMINEO
Söyle bakalım, nasıl kurtarabilirsin beni
Kürekten ya da darağacından?
Babam bir beyefendi gibi yaşadı,
Tüm malını sattı; parası tükenmeden de
Şanslı bir insan olarak öldü.
Beni sen yetiştirdin, doğru.
Ama Padua'da üniversitede okurken
Param olmadığı için (üniversite yönetimi şahidimdir)
Yedi yıl boyunca hocamın çoraplarını yamadım ben.
Benden kıdemli birinin yardımıyla mezun olabildim.
Ardından Dük'ün hizmetine girdim;
Sarayda bulundum, oradan döndüğümde
Çok daha nazik, çok daha kadın düşkünü olmuştum
Ama bir kuruş daha zenginleşmemiştim;
Peki, ben ilerlemem için önümde
Bu kadar kolay bir yol varken
Senin sütüne halel gelmesin diye mi uğraşacağım?
Hayır, yüzüm utançtan değil
Kafama dikeceğim şaraptan kızaracak.

CORNELIA
Keşke seni doğurmasaydım–

FLAMINEO
Keşke.
Keşke Roma'nın en adi fahişesi
Annem olsaydı senin yerine.
Doğa fahişelere kol kanat gerer,
Az çocuk verir onlara.
Ama bir sürü babaları vardır çocuklarının;
Asla babasızlık çekmezler.
Hadi git, kardinal hazretlerine yalvar,
Belki fahişeliği günah olmaktan çıkarır.
Lykurgos, kısraklarına en iyi aygırı arayan erkeklerin
Nasıl olup da kendi karılarının çocuksuz kalmalarına
katlandıklarını
Bir türlü anlayamamıştır–

CORNELIA

Aman tanrım, ne korkunç.
(Cornelia *çıkar.*)

FLAMINEO

Demek Düşes saraya geldi. Bunu beğenmedim.
Kötülüğe başladık, sürdürmeliyiz.
Irmaklar denize kavuşmak için
Nasıl toprağı yarıp kıvrıla kıvrıla akarsa
Ya da bir dağın tepesine çıkan yol
Nasıl düz gitmeyip yılan gibi kıvrılıyorsa
Kurnazlığın gerçek yüzünü tanıyanlar
Bilirler ki, onun yolu da dolambaçlıdır.
(*Çıkar.*)

II. PERDE

I. SAHNE

(Francisco de Medicis'*nin Roma'daki sarayı.*)

(*İçeri* Francisco de Medicis, *Kardinal* Monticelso, Marcello, Isabella, *genç* Giovanni *ve küçük zenci* Jaques *girerler.*)

FRANCISCO
Geldiğinden beri kocanı görmedin mi?

ISABELLA
Henüz görmedim efendim.

FRANCISCO
Ne kadar iyi bir koca!
Camillo'nunki gibi bir aşk yuvam olsaydı
Ateşe verirdim sırf dadanan kokarcaları[13] yok etmek için...
Sevgili yeğenim.

GIOVANNI
Dayıcığım, bana bir at sözü vermiştin,
Bir de zırh.

FRANCISCO
Evet vermiştim, sevgili yeğenim.
Marcello bu işle ilgilen.

13) Fahişeleri (Ç.N.)

MARCELLO
Lordum, Dük geldi.

FRANCISCO
Kardeşim, sen çık, henüz görülmemen gerek.

ISABELLA
Yalvarırım size, ona sert davranmayın,
Ağır sözler söyleyip aramızı daha da açmayın.
Bana yaptıklarını affediyorum ve inanıyorum ki,
Tek boynuzlu ata ait olup olmadığını saptamak için
Örümceğin etrafına serpiştirilen boynuz tozu gibi[14]
Bu kollar da Dük'ün zehrini etkisiz kılacak,
Onu bana bağlayacak,
Başkalarıyla düşüp kalkarak
Ahlaksızlık yapmasını önleyecek.

FRANCISCO
Keşke öyle olsa. Hadi git.
(Isabella *çıkar.*)
(Brachiano *ve* Flamineo *girerler.*)
Boşaltın odayı.
(Flamineo, Marcello, Giovanni *ve* Jaques *çıkarlar.*)
Hoşgeldin, oturmaz mısın? Lordum, rica ederim,
Benim adıma siz konuşun, yüreğim dopdolu;
Birazdan ben de size katılırım.

MONTICELSO
Başlamadan önce
Dük hazretlerinden rica ediyorum,
Lütfen açık açık konuşmam sizi sinirlendirmesin.

BRACHIANO
Kilisedeymiş gibi sessiz olacağım. Başlayabilirsiniz.

14) Isabella burada tek boynuzlu atın boynuzundan elde edilen tozun zehirli varsayılan örümceğin etrafına dökülmesi durumunda, örümceğin, çemberin dışına çıkamayacağı düşüncesine atıfta bulunmaktadır. Tek boynuzlu atın boynuzundan elde edilen tozun tüm zehirlere panzehir olduğuna inanılması tek boynuzlu at efsanesi kadar eskidir. On altıncı yüzyılda bu boynuzun altından bile daha değerli olduğu kabul edilirdi. *Historie of Foure-Footed Beastes* (1607) başlıklı yapıtında, Edward Topsell tüm Avrupa'da bu boynuzdan yirmi tane bulunduğunu söyler (Ç.N.)

MONTICELSO

Dünyaya elinde Düklük asasıyla gelen
Doğuştan gelen yeteneklerini
Öğrenimiyle geliştiren sizin gibi birinin
Doymak bilmez bir yatağın yumuşaklığında,
Düklük görevlerini bu olgun yaşında savsaklamasını
Soylu arkadaşlarınız hiç anlayamamaktadırlar.
Lordum, sarhoş insan
Kadehleri devirir ama içkisi bitince ayılır;
Bu şehvetli düşü engereğin kuyruğundaki iğne gibi[15]
pişmanlık izleyecek.
Kader, koca taçlarından küçücük bir taş,
Asalarından tek bir inci bile koparsa
Perişan olur krallar.
Ama kendi yarattıkları fırtınalarda gemilerini batırıp, adlarını lekeliyorlarsa
Onları kral yapan özellikleri yok olur.

BRACHIANO

Lordum, yeterince konuştunuz–

MONTICELSO

Yüceliğinize övgüler dizmekten ne denli
Uzak olduğumu gösterecek kadar mı?

BRACHIANO

Peki, onun destekçisi olan sen, sen ne diyeceksin?
Yavru şahin gibi gerisingeri dönme;
Avın alçaktan uçuyor, hem de sana doğru–

FRANCISCO

Hiç merak etme,
Senin şahincilik teriminle yanıt vereceğim sana.
Yükseklerde, güneşin yanında uçması gereken kartallar
Kümes hayvanı avlayabileceklerini görünce
Tembelleşir, pek az uçarlar doruklarda.
Vittoria'yı tanıyor musun?

BRACHIANO

Evet.

15) O devirlerde engerek yılanının hem ağzıyla hem de kuyruğuyla soktuğu düşünülürdü (Ç.N.)

FRANCISCO
Tenisten dönerken gömleğini
Onun evinde değiştiriyormuşsun.

BRACHIANO
Belki.

FRANCISCO
Kocası yoksul biri,
Oysa kendisi pahalı şeyler giyiyor–

BRACHIANO
Ne olmuş yani?
Kardinal hazretlerinden
Gelecek günah çıkarma seansında
Giydiklerinin nereden geldiğini öğrenmesini mi isteyeceksin?

FRANCISCO
O senin metresin–

BRACHIANO
Ağzına yakışmıyor, sözlerin zehir gibi,
İftira atıyorsun; o benim metresim olsa
Ne senin koca topların, ne paralı askerlerin,
Ne kalyonların, ne de sana bağlılık yemini eden adamların,
Söküp alabilir onu yüreğimden.

FRANCISCO
Hemen gazaba gelme.
Karın kız kardeşimizdir; keşke teslim etseydim onu ölüme,
İki kolunu göğsünde kavuşturup
Sıkı sıkı kefen beziyle sarsaydım
Kendi elimle elini sana vereceğime.

BRACHIANO
Tanrıya bir ruh vermiş olurdun o zaman.

FRANCISCO
Doğru. Ama senin ruhun,
Rahip bütün günahlarını çıkartmaya çalışsa da,
Tanrıya yükselecek kadar temizlenemez.

BRACHIANO
Kus zehirini–

FRANCISCO
Gerek yok, şehvet belinde taşır kamçısını.
Ayağını denk al,
Öfkemiz yıldırımlar yaratıyor.

BRACHIANO
Yıldırım mı?
Boşversene, onlar sadece çatapat.

FRANCISCO
Bunu savaşla çözümleyeceğiz.

BRACHIANO
Hiçbir şey kazanamayacaksın
Yaralarındaki demir parçacıklarından,
Burnundaki barut tozundan başka.

FRANCISCO
Kadınlarla düşüp kalkarak cinsel hastalık kapmaya
Tercih ederim bunu–

BRACHIANO
Yazıklar olsun sana!
Sen git de kaşlarını kölelerine, ölüme mahkûm ettiklerine çat.
Meydan okuyorsun ha!
Hazırım adamlarının ortasında bile seninle karşılaşmaya.

MONTICELSO
Lordlarım, daha fazla tartışmayın
Sakinleşin biraz.

FRANCISCO
Tamam.

BRACHIANO
Bir aslanı böyle öfkelendirdin diye
Zafer mi ilan ediyorsun?

MONTICELSO
Lordum!

BRACHIANO
Sakinim, sakinim.

FRANCISCO
Korsanlarla nasıl başa çıkabileceğimizi
Görüşmek için Dük'ü çağırıyoruz,
Dük hazretleri evde yok;
Biz kendimiz geliyoruz, Dük hazretleri hâlâ meşgul.
Tiber Irmağı'nda dolaşanlar
Yabani ördek sürüleri gibi fahişeler görmeye başladıklarında,
İşte o zaman lordum,
(Demek istediğim çiftleşme döneminden sonra)
Sizi bulup konuşabileceğimizden emin olabiliriz.

BRACHIANO
Ne?

FRANCISCO
Önemli değil, laf olsun diye konuşuyorum;
Konuya bir açıklık getirecek olursak
Geyiklerin çiftleşme döneminden sonra sizinki başlayacak.
(*İçeri* Giovanni *girer.*)

MONTICELSO
Lordum yeter; işte bir kahraman[16] geliyor,
Oğlunuz prens Giovanni
Aranızdaki anlaşmazlığı sona erdirecek,
Bakın lordlarım, bu genç ne büyük umut sizin için,
Her ikinizin de tacını barındıracak bir sandık o.
El üstünde tutulmalı: Şimdi tam öğrenme çağında.
Unutmayın ki, prensleri erdem yolunda yasalarla değil de,
Örneklerle eğitmek çok daha sağlıklı, çok daha iyidir.
Örnekle eğitilecekse, kendi babasını
Örnek almaya çalışmasından daha doğal ne olabilir?
Öyleyse ona örnek olun.
Kader yelkenlerini parçalayıp, serenini kırsa bile,
Sonsuza dek sürecek erdemler bırakın ona.

16) Giovanni yeni zırhını giymiştir (Ç.N.)

BRACHIANO
Ver elini bana oğlum – Asker mi oldun?

GIOVANNI
Bana bir mızrak verin.

FRANCISCO
Vay, demek sevgili yeğenim
Bu genç yaşta mızrak çalışıyor ha!

GIOVANNI
Homeros'un kurbağalarından biri olduğumu
Ve kamışı şöyle savurduğumu düşünün.
Efendim, lütfen söyleyin bana,
Aklı başında bir çocuk
Bir orduya komuta edemez mi?

FRANCISCO
Aklı başında genç bir prens edebilir, yeğenim.

GIOVANNI
Öyle mi düşünüyorsunuz?
Diyorlar ki, bir komutan kendisini sık sık tehlikeye atmamalı
At sırtındayken Danimarkalı davulcular gibi
Gürültü çıkarmamalıymış. Çok güzel!
Savaşması gerekmiyor; bence atı
Onun yerine orduya komuta edebilir;
Ben düşmanımız Fransızlara saldırırken
Birliklerimin en önünde bulunacağım.

FRANCISCO
Bak sen!

GIOVANNI
Ve askerlerimden düşmanı değil,
Beni takip etmelerini isteyeceğim.

BRACHIANO
Ne gözüpek bir yavru kuş.
Yumurtanın kabuğu daha kafasından düşmeden uçmaya çalışıyor.

FRANCISCO
Soylu yeğenim.

GIOVANNI
Dayıcığım, savaşa çıktığım ilk yıl alacağım esirleri
Fidye istemeden serbest bırakacağım.

FRANCISCO
Ne, fidye istemeden mi?
O esirleri almana yardım eden
Askerlerini nasıl ödüllendireceksin?

GIOVANNI
Şöyle lordum:
Onları o yıl kocaları ölen
Zengin dullarla evlendireceğim.

FRANCISCO
Öyle yaparsan ertesi yıl
Seninle birlikte savaşa gidecek adam bulamazsın.

GIOVANNI
Ben de o zaman kadınları askere alırım.
Erkekler de onları takip eder.

MONTICELSO
Zeki prens!

FRANCISCO
Bak, iyi bir kafa yapısı, bir çocuğu, bir erkeğe dönüştürür;
Kötüsü ise, insanı hayvana çevirir.
Hadi gel dost olalım.

BRACHIANO
Severek;
Kırılıp yeniden kaynayan kemiğin
Daha sağlam olduğu gibi.

FRANCISCO
(*Dışarıya seslenir*) Camillo'yu çağırın buraya.
Kont Lodowick'in korsanlığa başladığını duydun mu?

BRACHIANO
Evet.

FRANCISCO
Onu yakalamak için birkaç gemi donatıyoruz.
(*İçeri* Isabella *girer.*)
Bak işte Düşes'in;
Şimdi seni onunla baş başa bırakıyoruz
Tek dileğimiz ona iyi davranman.

BRACHIANO
Sözlerinizle beni büyülediniz.
(Francisco, Monticelso *ve* Giovanni *çıkarlar.*)
Görüyoruz ki, sağlığın yerinde.

ISABELLA
Lordumu iyi gördüğüm için çok mutluyum.

BRACHIANO
Çok merak ediyorum,
Seni Roma'ya hangi rüzgâr attı?

ISABELLA
Tanrı'ya bağlılık rüzgârı, lordum.

BRACHIANO
Tanrı'ya bağlılık mı?
Sana vicdan azabı çektiren bir günahın mı var?

ISABELLA
Bir sürü günahım var;
Kanımca ne kadar sık Tanrı'ya yakarırsak
O kadar rahat uyuruz.

BRACHIANO
Odana git.

ISABELLA
Hayır sevgili lordum, bana öfkelenmenizi istemiyorum.
İki aydır sizden ayrı kalmakla
Bir öpücüğü hak etmedim mi?

BRACHIANO
Öpüşmekten hoşlanmam.
Eğer kıskançlığına engel olacaksa
Yemin edebilirim.

ISABELLA
Ah, sevgili lordum.
Sizi azarlamaya gelmedim; kıskanmak mı?
İtalyancam o kadar iyi değil;[17]
Arzuyla açılan bu kollara atın kendinizi,
Bir bakire olarak benim sizin kollarınıza atıldığım gibi.
(Isabella *kocasını kucaklamak ister ama* Brachiano *sırtını döner.*)

BRACHIANO
Nefesin!
Lanet olsun aldığın ilaçlara!
Çok kötü kokutuyorlar nefesini.

ISABELLA
Bu dudaklar unutturmuştu size
Parfümü, hoş kokulu menekşeleri,
Hâlâ tazeliklerini koruyorlar.
Lordum, lütfen biraz neşelenin; çatık kaşlarınız
Miğferliyken yakışır size;
Oysa tatlı tatlı konuşurken ben
Çok kötü bakıyorsunuz yüzüme.

BRACHIANO
Ah, ikiyüzlülük!
Demek insanları bana karşı kışkırtıyorsun!
Beni akrabalarına şikâyet etme alçaklığını
Nereden öğrendin?

ISABELLA
Bunu asla yapmadım, sevgili lordum.

BRACHIANO
Niyetin beni görmek miydi
Yoksa sana yokluğumu hissettirmeyecek
Bir delikanlı mı bulmaya geldin Roma'ya?

17) O dönemde İtalyanların çok kıskanç olduğu kabul edilirdi (Ç.N.)

ISABELLA

Efendim, yalvarırım size parçalayın yüreğimi ki,
Ölümüm beni sevmenize neden olmasa bile
Eskiden olduğu gibi bana acımanıza yol açsın.

BRACHIANO

Kardeşin, o şişman Dük, yani yüce Dük–[18]
Kahretsin, teniste beş yüz altınına bahse girmeme gerek yok
Sadece eski şöhretine dayanarak söylüyorum bunları.
Gözümde dazlak bir Polonyalı kadar değeri yok onun.[19]
Aklına değil giydiklerinedir herkesin saygısı,
Ancak resmi kıyafeti üstünde olduğunda
Aklı başında sayılır–
Kardeşin yüce Dük, kalyonları olduğu
Ve arada sırada Türk kadırgalarını yağmaladığı için
(Canı cehenneme gider inşallah)
Bu evlilik gerçekleşti.
Lanet olsun evlilik duasını okuyan papaza,
Hattâ çocuklarıma da.

ISABELLA

Çok, çok ağır kaçtı bu lanet.

BRACHIANO

Ancak elini öpeceğim.
Benim son sevgi gösterim olacak bu.
Bundan böyle asla seninle yatmayacağım, şunun üzerine,
Şu evlilik yüzüğü üzerine yemin ederim ki,
Bir daha asla seninle yatmayacağım.
Bu ayrılığa kesinkes tümüyle sadık kalınacak,
Sanki mahkeme kararıymış gibi.
Elveda, yataklarımız ayrıldı artık.

ISABELLA

Tüm kutsal şeyler birleşin, engel olun bu karara!
Cennetteki azizler bile
Kaşlarını çatarlar buna.

18) Francesco de' Medici, Toscana Dükü'ydü (Ç.N.)
19) Benim gözümde beş paralık değeri yok (Ç.N.)

BRACHIANO

Aşk yüzünden dinsiz olma.
Ettiğim bu yemin
İleride pişman olmama asla neden olmayacak.
Korkunç bir fırtına ya da deniz savaşı gibi,
İstediği kadar kudursun kardeşin
Yeminimden dönmem geri.

ISABELLA

Ah, kefen bezim!
Yakında ihtiyacım olacak sana.
Sevgili lordum, bir kez daha söyleyin
Duymak istemediğim şeyi: Asla mı?

BRACHIANO

Asla !

ISABELLA

Ah benim acımasız lordum, dilerim günahlarınız bağışlanır.
Yalnız bırakıldığım zavallı yatağımda
Sizin için dua edeceğim,
Gözlerinizi perişan karınıza
Ve umut dolu oğlunuza çevirtemesem bile,
Belki zamanla cennete çevirirsiniz diye.

BRACHIANO

Yeter! Git, git de yüce Dük'e yakın!

ISABELLA

Hayır sevgili lordum, hemen tanık olacaksınız
Nasıl aranızı bulmaya çalıştığıma;
Lanetli yemininize benim neden olduğumu söyleyeceğim.
Böyle yapmak için gerekçem var, sizin yok.
Dükalıklarınızın selameti için
Yalvarırım size, kimseye söylemeyin,
Bu ayrılığı sizin istediğinizi;
Bırakın nedeni, benim kıskançlığım sanılsın
Ama zavallı bir kırık kalple
Bu acıklı rolü oynayacağımı unutmayın.
(*İçeri* Francisco, Flamineo, Monticelso *ve* Marcello *girer.*)

BRACHIANO
Dilediğin gibi yap – Soylu kardeşim!

FRANCISCO
Hoşgeldin kız kardeşim! – lordum bu hiç hoş değil... Kardeşim!
Kız kardeşim selamımı almıyor.

BRACHIANO
Hoş geldin mi dedin?
Hiç hoş gelmişe benzemiyor.

FRANCISCO
Aklını mı yitirdin?
Hadi, sil gözlerini; yakışıyor mu sana
Önemsiz bir şeyi düzeltmek için ağlayıp, bağırıp çağırmak?
Barışın birbirinizle, yoksa yemin ederim ki,
Bir daha asla aranızı bulmaya çalışmam.

ISABELLA
Efendim, artık aramızı bulamayacaksınız;
Vittoria bundan böyle iffetli bir kadın olsa bile.

FRANCISCO
Kocan biz yokken sana bağırdı mı?

ISABELLA
Kesinlikle bağırmadı.
Kaybetmekten korkmadığım hayatım üzerine yemin ederim.
Benim eski güzelliğimin kalıntıları
Bir fahişenin zaferine mi yol açmalı?

FRANCISCO
Beni dinle.
Başka kadınlara bak,
Küçük haksızlıklara ne sabırla katlanıyorlar,
Nasıl engel olmaya çalışıyorlar gör;
Sen de aynı yolu izle.

ISABELLA
Keşke erkek olsaydım,
Ya da arzularımı gerçekleştirecek gücüm olsaydı,
Bazılarını çivili kırbaçla kamçılardım.

FRANCISCO
Ne? Öfke Tanrıçası mısın sen?

ISABELLA
O kaltağın gözlerini oyardım,
Bırakırdım yirmi ay can çekişirdi,
Burnunu, dudaklarını keserdim,
O lanet dişlerini sökerdim, bedenini mumyalardım
Haklı öfkemin bir göstergesi olarak.
Çektiğim acılar karşısında
Cehennem ateşi kar suyu kadar soğuk kalır.
İzninizle efendim–
Kardeşim yaklaşın, siz de Kardinal hazretleri–
Efendim tek bir öpücük ödünç verin bana
Bundan böyle asla sizinle yatmayacağım,
Bu evlilik yüzüğü üzerine yemin ediyorum.

FRANCISCO
Ne? Bir daha asla onunla yatmayacak mısın?

ISABELLA
Ve bu boşanmaya kesinlikle sadık kalacağım;
Sanki kalabalık bir mahkemede, herkesin önünde,
Bin kulak tarafından duyulmuş,
Bin yargıç ayrılmamızı onaylamış gibi.

BRACHIANO
Bir daha benimle asla yatmayacak mısın?

ISABELLA
Bir zamanlar size düşkündüm diye
Bana inanmamazlık etmeyin.
Ettiğim bu yemin
İleride pişman olmama asla neden olmayacak:
Manet alta mente repostum.[20]

FRANCISCO
Sen kesinlikle deli, çılgın ve kıskanç bir kadınsın.

20) Latince: "Bu sözler beynime kazıldı." (Ç.N.)

BRACHIANO
Gördüğünüz gibi, istemeyen ben değilim.

FRANCISCO
Kocanı büyüleyeceğini söylediğin
Tek boynuzlu atın boynuzunun tozu bu muydu?
Boynuzun çıkar inşallah!
Çünkü kıskanç insanlar boynuzu hak ederler;
Sadık kal yeminine, kapan odana.

ISABELLA
Hayır, efendim. Ben hemen Padua'ya gidiyorum.
Bir dakika bile kalamam.

MONTICELSO
Soylu madam.

BRACHIANO
En iyisi, bırakalım dilediği gibi davransın.
Yarım günlük bir yolculuk onu yatıştırır,
Arkasından da koşarak geri gelir.

FRANCISCO
Kendisini büyük yemininden kurtarması için
Kardinal hazretlerinden yardım istemesi çok eğlenceli olacak.

ISABELLA
Sevgisizlik, yap görevini, parçalan zavallı yürek.
Öldüren acılar dile gelemeyecek.
(*Çıkar.*)
(*İçeri* Camillo *girer.*)

MARCELLO
Lordum, Camillo geldi.

FRANCISCO
Yetki belgesi nerede?

MARCELLO
Burada.

FRANCISCO

Mühürü bana ver.

FLAMINEO

(Brachiano'*ya*) Lordum, bakın nasıl fısıldaşıyorlar. Kafalarını kırıp beyinlerinden arsenikten güçlü, antimondan ölümcül bir zehir elde edeceğim. İnsanın yüreğine kadar sızdıkları halde, bedene yapıştıkları hiç hissedilmeyen İspanyol sinekleri bile bu zehirden daha etkili, daha sinsi olamazlar.[21]

(*İçeri* Doktor Julio *girer.*)

BRACHIANO

Cinayete gelelim.

FLAMINEO

Onu Napoli'ye gönderiyorlar, ben ise Girit'e[22] yollayacağım; işte bir maşa daha.

BRACHIANO

Doktor–

FLAMINEO

Doktor geçinen bir şarlatan lordum, şehvet düşkünlüğü yüzünden kırbaçlanacakken zaten borcu yüzünden hapis cezasına çarptırıldığını söyleyince zindana gönderilmiş ve kırbaç cezasından kurtulmuş.

DOKTOR

Ama benden daha düzenbaz biri tarafından aldatıldım ve olmayan bir borcu ona ödemek zorunda bırakıldım.

FLAMINEO

Bu adam insanın bağırsaklarını öyle bir ilaçla doldurur ki, bağırsaklarda bir flütteki ya da kofabalığının[23] solungaçlarındaki deliklerden daha fazla delik açılır. Öpücüğü bile zehirleyebilir. Bir keresinde bir İspanyolun osuruğundan ölümcül bir gaz elde

21) İspanyol sineklerinden yapılan merhem kaşınmayı önlemek için kullanılırdı. Sineğin kanatlarından yapılan ilaç içilirdi ama fazla miktarda alınması tehlikeliydi (Ç.N.)

22) Girit'te yaşayanların yılan ve zehirli bitkilerle beslendikleri düşünülürdü. Dolayısıyla burada Girit'e gönderilmek "ölüm" anlamına gelmektedir (Ç.N.)

23) Kofabalığının kafasının iki yanında bulunan yedi delik solungaçlara su iletir (Ç.N.)

ederek tüm Dublin'i (bilirsiniz İrlanda'da zehir bulunmaz)[24] zehirlemeye kalkmıştı.

BRACHIANO
Osurukla ha!

DOKTOR
Adamınız çok şakacı lordum.

FLAMINEO
Ah sen, doğanın nefret ettiği lanetli adam! Bakın, gözleri cerrahın yaraları diktiği iğne gibi kanlanmış. Gel de seni kucaklayayım iğrenç kurbağa, seveyim seni, insanın karaciğerini, akciğerini, dalağını ve yüreğini küçük parçalar halinde ağzına getiren nefretlik geğirti.

BRACHIANO
Tamam; dürüst doktor, seni hizmetime alıyorum.
Padua'ya yola çıkacak
Ve yolda bizim için ustalığını kullanacaksın.

DOKTOR
Kullanırım efendim.

BRACHIANO
Ya Camillo?

FLAMINEO
Bu gece öyle kurnazca öldürülecek ki,
Herkes intihar ettiğini sanacak.
Peki, ya karınız Düşes'in ölümü?

DOKTOR
Onu ben hallederim.

BRACHIANO
Küçük kötülükler büyükleriyle garantiye alınırlar.

24) Aziz Patrick toplatıp denize attırdığı için İrlanda'da hiç zehirli yaratık bulunmadığına inanılırdı (Ç.N.)

FLAMINEO

Sefil adam, şunu unutma: Alçak insanlar soyluların yanında, Hollanda'da asılacak olanları başkalarının sırtına çıkardıkları gibi, başkalarının sırtına basarak yükselirler.
(Brachiano, Flamineo *ve* Doktor Julio *çıkarlar.*)

MONTICELSO

Yeğenim, şu resme bak, lütfen.
Pencerenden içeri atılmış...

CAMILLO

Penceremden mi?
Resimde boynuzları düşmüş bir geyik var,
Zavallı hayvan onları kaybettiği için ağlıyor.
Şöyle diyor: *Inopem me copia fecit.*[25]

MONTICELSO

Yani: Fazla boynuz onu boynuzsuz bıraktı.

CAMILLO

Ne demek acaba?

MONTICELSO

Söyleyeyim, boynuzlu olduğun söyleniyor.

CAMILLO

Öyle mi deniliyor?
Lordum, böylesi konuşmaların
Kapalı kapılar ardında yapılmasından yanayım.

FRANCISCO

Çocuğun var mı?

CAMILLO

Yok.

FRANCISCO

Şanslısın.
Sana bir masal anlatayım.

25) Latince: "Bolluk beni fakir düşürdü." (Ç.N.)

CAMILLO
Lütfen lordum.

FRANCISCO
Eski bir masal.
Bir zamanlar ışık tanrısı Phoibos,
Biz ona güneş de deriz, evlenmek ister.
Tanrılar evlenmesine rıza gösterirler
Ve Hermes[26] bunu dünyaya duyurmaya yollanır.
Ama o da ne, ne acıklı, dokunaklı haykırışlar duyulur
Güneşin aşırı sıcağından rahatsız olan
Demircilerden, çuhacılardan, içki imalatçılarından, aşçılardan,
Çiftçilerden, mandırada çalışan kadınlardan, balıkçılardan
Ve binlerce başka meslek erbabından;
Hepsi kan ter içinde Zeus'a gelirler
Evliliği yasaklasın diye.
İri yarı, şişman bir aşçıyı sözcüleri yaparlar.
Aşçı yalvarır Zeus'a, Phoibos iğdiş edilsin diye
Çünkü ortada sadece tek bir güneş varken
Bu kadar çok insan onun korkunç sıcaklığıyla
Yok olmakla karşı karşıya ise,
Güneş evlenip bir sürü çocuğu olursa,
Ve çocuklar da babaları gibi alev saçarlarsa
Ne yapacaklardır? Ben de öyle diyorum,
Sadece bu durumu karına uyarlayacağım:
Eğer tanrı engel olmazsa, karının çocukları yüzünden
Doğa da, çağımız da, insanlık da illallah diyecektir.

MONTICELSO
Bak yeğenim,
Git buralardan; bak bakalım yokluğunda
Boynuzun yok olacak mı.
Sen ve Marcello
İtalya kıyılarını korsanlardan temizlemek için seçildiniz.

MARCELLO
Bu görev beni çok onurlandırdı.

CAMILLO
Ama efendim

26) Hermes: Yunan mitolojisinde Zeus'un habercisi olan tanrı (Ç.N.)

Ben dönmeden geyiğin boynuzları yeniden filizlenip
Bu düşenlerden daha büyüğü çıkabilir.

MONTICELSO
Korkma, ben senin bekçin olurum.

CAMILLO
Akşamları nöbet tutmalısınız,
En büyük tehlike o zaman var.

FRANCISCO
Hoşçakal Marcello.
Bir askerin tüm iyi dilekleri
Geminde seninle olsun.

CAMILLO
Artık asker oldum, durumum çok iyi,
Yoksa karımdan ayrılmadan önce
Varını yoğunu satar öyle ayrılırdım ondan.

MONTICELSO
İyi haberlerini bekliyorum.
Çok neşeli ayrılıyorsun buradan.

CAMILLO
Lordum, kaptanlar eğlenmeyi sever
Ben de kararlıyım bu gece sarhoş olmaya.
(Camillo *ve* Marcello *çıkarlar.*)

FRANCISCO
Çok iyi ayarlandı; şimdi görelim bakalım
Onun dört gözle beklenen yokluğu
Dük Brachiano'nun şehvetini nasıl azdıracak.

MONTICELSO
Amaç buydu.
Yoksa ne demeye onu gemiye kaptan atayalım.
Dahası, korsanlık yaptığı söylenen Lodowick şu anda Padua'da.

FRANCISCO
Doğru mu?

MONTICELSO
Kesinlikle.
Bana yolladığı mektuplar var,
Sürgün cezasının kaldırılmasını diliyor;
Kız kardeşimiz Düşes'in hizmetine girmek niyetinde.

FRANCISCO
Çok iyi!
Onun yokluğu bir hafta kadar hissedilmez;
Dük Brachiano'nun büyük bir skandala karışmasını çok isterim,
Çünkü öyle lanetli bir tutkuya kapılmış ki,
Ancak korkunç bir utançtan kurtulmak isteğiyle
Adını temize çıkarabilir.

MONTICELSO
Akrabama böyle bir oyun oynadığım için
Dürüst davranmadığımı söyleyebilirler;
Ama yanıtım şöyle olacaktır:
Kardeşimin hayatı pahasına intikamını alırım
Eğer kendisi almaya cesaret edemiyorsa.

FRANCISCO
Kaltağı göz hapsinde tutalım.

MONTICELSO
Büyük insanların belasıdır bu!
Eminim ondan ayrılmayacak.

FRANCISCO
Pek üzülmeye gerek yok.
Ulu çınarın üstündeki yosun nasıl zamanla ölürse
Bırak yapışsın ona ve yok olsun ikisi de.
(*Çıkarlar.*)

II. SAHNE

(Camillo'nun Evi)

(*İçeri* Brachiano *ve Sihirbaz kılığında biri girer.*)

BRACHIANO

Evet bayım, şimdi sözünüzü yerine getirin:
Saat tam geceyarısı,
Camillo'nun ve nefret ettiğimiz Düşes'imizin
Ölümlerinin nasıl gerçekleşeceğini
Büyünüzle bana göstermenizin zamanı geldi.

SİHİRBAZ

Cömertliğinizle beni pek sık yapmadığım
Bir şeyi yapmaya ikna ettiniz;
Öyleleri vardır ki, safsatalarına karabüyü derler.
Oysa bana öyle denmesini asla istemem.
Bazıları vardır, iskambil kâğıtlarıyla
Sihirbazlık yapıyormuş gibi görünürken
Aslında sahtecilik yaparlar;
Bazıları da abartılı gösterilerle cin çağırır,
Havai fişek kullanıp canlarını tehlikeye atarlar.
Yine bazıları vardır, kuyruğu kesik atlarla numaralar yapar
Ve atın aslında cin olduğunu söylerler.
Bunların yanı sıra bir sürü
Müneccim ve falcı vardır,
Gizli kapaklı işleri araştırırlar,
Sadece çalınmış mallarla ilgilenir,
Tumturaklı Latinceleriyle, işin içine şeytan karışmışçasına,
İnsanın aklını karmakarışık ederler. Lütfen oturun.
Şu takkeyi kafanıza geçirin efendim, sihirlidir.
Şimdi de size güçlü büyüm sayesinde
Düşes'inizin yüreğinin nasıl kırılıp durduğunu göstereceğim.

SÖZSÜZ OYUN

(Julio *ve* Christophero *gizlice içeri girerler; arkasında* Brachiano'*nun resmi bulunan bir perdeyi açarlar; burunlarını ve gözlerini kapatan maske takarlar, resmin önünde tütsüler yakar ve resimdeki dudakları ıslatırlar. Bunları yaptıktan sonra ateşi söndürür, gözlüklerini çıkarır ve gülerek oradan ayrılırlar. İçeri geceliğini giymiş olarak* Isabella *girer. Yatağa gitmektedir, arkasında ışık taşıyanlar vardır. Kont* Lodovico, Giovanni, Guid-Antonio *ve diğerleri ona refakat etmektedir;* Isabella *dua etmek için diz çöker, sonra da resmin önündeki perdeyi açar, üç kez resmin önünde eğilir ve resmi üç kez öper, yere düşer, odadakileri resimden uzak tutmaya çalışır ve ölür.* Giovanni *ve Kont* Lodovico *üzülürler,* Isabella *törenle dışarı çıkarılır.*)

BRACHIANO
Çok güzel, demek öldü–

SİHİRBAZ
Tütsülenen resimden zehirlendi;
Her gece yatmadan önce
Gidip resminize bakmayı,
Sözlerini ve dudaklarını
Sizin cansız görüntünüzle beslemeyi alışkanlık haline getirmişti;
Bunu öğrenen Doktor Julio
Resme, onun canını bir anda alan
Özel bir yağ ve başka zehirler sürdü.

BRACHIANO
Kont Lodowick'i orada
Görür gibi oldum.

SİHİRBAZ
Oradaydı ve büyümle saptadım ki,
Büyük bir tutkuyla Düşes'inize bağlı.
Şimdi öbür yana dönün
Ve Camillo'nun yaşamına
Çok daha ustaca son verilişini izleyin:
Bu büyülü yerden daha yüksek sesli müzik gelsin,
Gösteriye uyan daha dokunaklı bir ses versin.

İKİNCİ SÖZSÜZ OYUN

(*İçeri* Flamineo, Marcello, Camillo *ve Kaptan kılığında dört kişi girer. Şerefe kadeh kaldırır ve dans ederler. Odaya bir atlama beygiri getirilir.* Marcello *ve iki kişi odanın dışında fısıldaşırlar. Bu arada* Flamineo *ve* Camillo *beygirden atlayacakmış gibi gömleklerini çıkarırlar; birbirlerini önce atlamaya buyur ederler;* Camillo *atlamak üzereyken* Flamineo *onu boynundan tutar ve diğerlerinin yardımıyla boynunu kırar, boynun kırılıp kırılmadığına bakar, sanki* Camillo *atlama beygirinin altında kalmış gibi onu iki büklüm yerde bırakır ve yardım istiyormuş gibi yapar. İçeri* Marcello *girer, yaşıklanır, Kardinal ve Dük'e haber gönderir. Dük silahlı adamlarıyla gelir, olanlar karşısında şaşkınlığa düşer, cesedin eve taşınmasını emreder,* Flamineo, Marcello *ve diğerlerini tutuklatır ve* Vittoria'*yı tutuklamaya gider*.)

BRACHIANO

Çok kurnazcaydı;
Ama olanların ayrıntısını tam anlayamadım.

SİHİRBAZ

Her şey çok açıktı.
Ellerinde dolu kadehler, eğlenceli yolculuklarının
Şerefine içmek için içeri girdiklerini gördünüz.
Eğlencelerini sürdürmek için,
Flamineo bir atlama beygiri getirtir.
Dürüst Marcello odadan uzaklaştırılır.
Sonrasını gözlerinizle gördünüz.

BRACHIANO

Anlaşılan o ki, Marcello ve Flamineo
Her ikisi de tutuklandılar.

SİHİRBAZ

Evet, ikisinin de yanında muhafızlar vardı.
Ve şimdi de metresiniz güzel Vittoria'yı
Tutuklamaya geldiler. Biz de onun evindeyiz,
Arka kapıdan hemen çıkıp gitsek iyi olur.

BRACHIANO

Soylu dostum,
Sana hep minnettar kalacağım,
Bu yaptığın şey
İmzamın altındaki mühür gibi,
Sana borçlandırıyor beni.

SİHİRBAZ

Teşekkür ederim efendim.
(Brachiano *çıkar.*)
Güneş sıcakken hem çiçekler, hem de zararlı otlar yeşerir.
Büyük insanların iyiliği de kötülüğü de büyük olur.
(Sihirbaz *çıkar.*)

III. PERDE

I. SAHNE

(*Roma'da mahkeme salonu*)

(*İçeri* Francisco, Monticelso, Danışman *ve* Kâtip *girer.*)

FRANCISCO

Tüm büyük elçilerin
Vittoria'nın yargılanmasında
Hazır bulunmalarını başarıyla sağladınız.

MONTICELSO

Hiç de kötü olmadı.
Biliyorsunuz ki, efendim,
Onu kocasını öldürmekle suçlayabileceğimiz
Kesin kanıtlarımız yok.
Onun şehvet düşkünlüğünü elçilere göstermek
Komşu ülkelerde adının kötüye çıkmasını sağlayacak.
Acaba Brachiano da gelecek mi?

FRANCISCO

Büyük bir küstahlık olur.
(*Çıkarlar.*)
(*İçeri muhafızlar eşliğinde* Flamineo *ve* Marcello *getirilirler. Yanlarında bir* Savcı *vardır.*)

SAVCI

Demek, kıskıvrak yakalandınız! Pekâlâ – Şimdi ne kadar kıvrak zekâlı olduğunuzu görelim: Bence eski pezevenklerden başkaları kız kardeşini yargılamamalı...

FLAMINEO

Ya da boynuzlular. Çünkü şehveti en fazla körükleyen boynuzlulardır. Pezevenkler de olur, çünkü mızrak oyununda hakemler hep eski oyunculardan seçilir.

SAVCI

Dük hazretleri ile gizlice buluşuyordu.

FLAMINEO

Sen salağın tekisin; her şeyi herkesin gözü önünde yapmakla suçlanıyorlar.

SAVCI

Birbirlerini bir kez bile öptükleri bir kanıtlanabilse.

FLAMINEO

O zaman ne olur?

SAVCI

Kardinal hazretleri onları bir güzel avlar.

FLAMINEO

Kardinalin bunu yapacağını sanmam.

SAVCI

Öpücük ekersen (sözlerime dikkat et) öpücük ekersen, şehvet biçersin.. Ve de eminim ki, öpülen bir kadın yarı yarıya fethedilmiş demektir.

FLAMINEO

Doğru, senin mantığına göre, kadının bedeninin üst tarafı; eğer alt tarafını da fethetmek gerekirse ne yapman gerektiğini biliyorsun.

SAVCI

Dinleyin, elçiler arabalarından indiler...

FLAMINEO

(*Seyirciye)* Benden kuşkulanmasınlar diye
Neşeliymişim gibi davranıyorum.

MARCELLO
Ah, benim bahtsız kardeşim!
Keşke hançerimle yüreğini delseydim
Brachiano'yu ilk gördüğünde. Diyorlar ki,
Onun maşası, kız kardeşimin başına
Bu çorapları ören arabulucu senmişsin.

FLAMINEO
Onun ve benim çıkarım için yaptım bunları.

MARCELLO
Yani mahvınız için.

FLAMINEO
Hah! Sen bir askersin
Koskoca bir Dük'ün emrindesin, onun için savaşıyorsun
Cadıların cinlerinin hizmetinde oldukları gibi,
Canını bile fedaya hazırsın; peki, ne geçti eline?
Askerin ne serveti olur?
İnsan elinde ne kadar su tutabilirse
Senin de elinde avucunda bulunan o kadar;
Sıkı sıkı tutmaya çalışınca da
Bu küçücük ödül parmaklarının arasından kayıp gitmekte.

MARCELLO
Bir dakika–

FLAMINEO
Ücretin öyle az ki,
Yeni bir cepken alabilecek kadar bile paran yok.

MARCELLO
Kardeşim!

FLAMINEO
Dinle beni–
Bizler, onların hırsını doyurmak ya da keyifleri için
Kendimizi büyük savaşların kucağına atarsak,
Nasıl ödülleneceğiz?
Civarında adamotu[27] bulunmayan

27) Adamotu çatal kökü nedeniyle insana benzer. Darağacının altında yetiştiğine, kanla beslendiğine, sökülmek istendiğinde insan gibi çığlık attığına ve onu söken insanın çıldıracağına inanılırdı (Ç.N.)

Bir meşe ağacının üzerinde sağlığa yararlı ökseotu[28]
Ne kadar ender bulunursa,
Biz de o kadar ender ödüllendiririz kazanç peşinde koşarken.
Ah, bir hata yaparsın ceza vermezler
Ama insan bir daha gözlerine giremez.
Ne yazık ki, değişmez bir kuraldır bu.

MARCELLO
Abartıyorsun.

FLAMINEO
Yıllar seni çiçek açmış bir akdikene çevirdiğinde–

MARCELLO
Sözünü kesiyorum.
Tanrı aşkına dürüst bir yürek taşı göğsünde,
Ne kadar ilerlerse o kadar zararlı olan
Düzenbazlığa gem vur.
Kardeşin olacağıma baban olsaydım
Sana daha iyi bir miras bırakmak için çabalamazdım.
(*İçeri Savoy elçisi girer.*)

FLAMINEO
Bunu düşüneceğim...
Elçi hazretleri.
(*Sahnenin üst tarafından elçiler geçer. İçeri Fransız elçisi girer.*)

SAVCI
Ah, işte benim civan Fransızım. Onu tanıyor musun?
Mızrak oyununda çok ustadır.

FLAMINEO
Son yarışmada gördüm onu. Zırh kuşanmış bir insan kılığındaki şamdan gibiydi, elinde beş kiloluk bir mumdan pek büyük olmayan bir mızrak vardı.

SAVCI
Ama çok iyi bir binicidir.

28) Ökscotunun her şeyi iyileştirdiği düşünülürdü (Ç.N.)

FLAMINEO

Usta manevralarda hiç de kıvrak değil; at üstünde bir kaz çobanı gibi uyuyor.
(*İçeri İngiliz ve İspanyol elçileri girer.*)

SAVCI

İspanyola bak.

FLAMINEO

Bir hizmetçi tepsi yerine ince bir dantel üzerinde bardak taşırken nasıl dikkatli davranırsa, kırılacak korkusuyla fırfırlı yakasının üstünde aynı özenle tutuyor kafasını. Tuzlanıp arkasından mumda kızartılmış bir karga pençesine benziyor.
(*Çıkarlar.*)

II. SAHNE

(Papa'nın Sarayında Mahkeme Salonu)

VITTORIA'NIN YARGILANMASI

(*İçeri* Francisco, Monticelso, *altı Büyükelçi,* Brachiano, Vittoria, Zanche, Flamineo, Marcello, Savcı *ve bir muhafız girer.*)

MONTICELSO
Çekilin lordum, burada size yer ayrılmadı.
Papa hazretleri konuyu incelemekle
Bizi görevlendirdi.

BRACHIANO
Umarım başarılı olursunuz!
(*Altına değerli bir pelerin yayar.*)

FRANCISCO
Lord hazretlerine bir koltuk getirin.

BRACHIANO
Nezaketi bırakın; davetsiz bir konuk
Kiliseye giden Hollandalı kadınlar gibi hazırlıklı olmalı:
Taburesini yanında taşımalı.

MONTICELSO
Keyfiniz bilir bayım.
Kürsüye yaklaşın bayanlar.
Evet bayım, iddianamenizi okuyun bakalım.

SAVCI
Domine judex, converte oculos in hanc pestem, mulierum corruptissimam.[29]

VITTORIA
Bu da kim?

FRANCISCO
Savcı, iddianamesini okuyor.

29) Latince: "Sayın yargıç, bakın şu belaya, kadınların en rezilinc." (Ç.N.)

VITTORIA
Lordum, rica ederim anadilini konuşsun.
Yoksa iddialarını yanıtlamam.

FRANCISCO
Ama sen Latince bilirsin.

VITTORIA
Bilirim ama bu mahkemeyi dinlemeye gelenlerin
Yarıdan fazlası bilmiyordur.

MONTICELSO
Devam edin bayım.

VITTORIA
İzninizle,
Bana yöneltilen suçlamaların
Yabancı bir dilde yitip gitmesini istemiyorum.
Tüm dinleyicilerin beni ne ile suçladığınızı duymalarını istiyorum.

FRANCISCO
Bayım, fazla ısrar etmeyin; lütfen dilinizi değiştirin.

MONTICELSO
Tanrı aşkına:
Hanımefendi, böylelikle ününüz daha da artacak.

SAVCI
Pekâlâ, gör bakalım şimdi.

VITTORIA
Bayım, hedefiniz benim. Size yardımcı olup
Hedefin ne kadar yakınına ateş ettiğinizi söyleyeceğim.

SAVCI
Hükkâm-ı füzela, zevat-ı kiram,
Muhakeme edin şu aşifte ve münazi kadını;
Öylesine rezil habasetler silsilesinin müsebbibi oldu ki,
Bunları hafızalardan izale etmek
Ancak onu ve desiselerini ihlak etmekle olur.

VITTORIA
Nedir bütün bunlar?

SAVCI
Susun.
Kanunlarda dercedilmeyen günahlar cezasız kalmamalıdır.

VITTORIA
Lordlarım, bu savcı, eminim ki,
Ya bir eczacının reçetesini
Ya da bir resmi duyuruyu yutmuş.
Ve sindirilmesi güç, zor sözcükler
Şahinlere ilaç diye verdiğimiz taşlar gibi çıkıyor ağzından.
Sözlerinden hiçbir şey anlaşılmıyor.

SAVCI
Lordlarım,
Kadın cinas, teşbih bilmiyor,
Dilbilgisinden bihaber,
Hitabet sanatından da nasibini almamış.

FRANCISCO
Bayım, çabalarınız takdirle karşılanacaktır
Ve sizi anlayabilenler arasında
Belagatiniz alkışlanacaktır.

SAVCI
Asil lordum.

FRANCISCO
(*Küçümseyerek konuşur*) Bayım,
Kâğıtlarınızı torbanıza–
Pardon, çantanıza, koyun,
Lütfen kabul edin belagatinize hayranlığımı.

SAVCI
Bir talebe samimiyetiyle size teşekkür ediyorum.
Başka bir yerde kullanırım ben de onu.
(*Çıkar.*)

MONTICELSO
Seninle daha açık konuşacağım
Ve yanaklarına sürdüğün o allıklardan, o pudralardan
Daha doğal boyalarla resmini yapacağım rezilliklerinin.

VITTORIA
Yanılıyorsunuz.
Bu yüze hücum eden kan
Annenizinkinden bile daha soylu.

MONTICELSO
Orospuluğunu kanıtladıktan sonra görüşeceğim seninle;
Soylu lordlarım, şu yaratığa bakın,
İçinde canavar bir ruh barındıran bir kadın.

VITTORIA
Soylu lordum,
Bir saygıdeğer kardinale yakışmıyor
Böyle savcılık oynamak–

MONTICELSO
Mesleğin öğretiyor sana bu lafları!
Lordlarım, görüyorsunuz ne hoş bir meyveye benziyor
Ama gezginlerin bir zamanlar Sodom ve Gomora'nın
bulunduğu yerde
Yetiştiğini söyledikleri elmalar gibi
Ona şöyle bir dokununca hemen göreceksiniz
Nasıl küle dönüştüğünü.

VITTORIA
Senin zehir kusan eczacın[30] yapmalı bunu –

MONTICELSO
Eminim,
Yitirilecek bir cennet daha olsaydı
Bu şeytan oradan da kovulurdu.

VITTORIA
Ah, acıma duygusu!
Kırmızıda pek bulunmazsın sen.[31]

30) Savcı (Ç.N.)
31) Kardinaller ve savcılar kırmızı renkte giysi giyerler (Ç.N.)

MONTICELSO

Kim bilmez, her gece
Kapısının önünün arabalarla dolup taştığını,
Evini bir saraya benzetmeye çalışarak
Odalarındaki ışık cümbüşünün
Yıldızların ışığını donuklaştırdığını?
Çalıp oynamakta, çılgın şölenler vermekte
Bu orospu gerçekten uzmandı.

VITTORIA

Ne? Orospu mu? O ne demek?

MONTICELSO

Sana mı anlatayım ne demek olduğunu? Hay hay;
Bir güzel çizeyim onların gerçek kimliğini:
O, yiyenin içini çürüten tatlıdır,
Zehirli parfümdür bir erkeğin soluduğu.
İnsanı aldatan simyadır,
En dingin havada bile gemileri karaya oturtur!
Orospu mu ne demek?
Doğanın bahar aylarını unuttuğu
Soğuk Rus kışları gibi bereketsizdir onlar.
Cehennem ateşini onlar besler,
Hollanda'da et, içki, giyecek ve uykuya
Hattâ erkekleri mahveden günahlara
Konan vergiden bile beterdirler.[32]
Bir küçük sözcük koymadığı için
Zavallı bir insanın malını mülkünü
Kaybetmesine neden olan hukuk terimleridir.
Ne mi demek orospu?
Düğünlerde de cenaze törenlerinde de
Aynı tonda çalan pohpohlayıcı çandır.
Zengin orospu zorbalıkla doldurulan,
İsyan yüzünden tamtakır kalan hazinedir.
O, cerrahların öğrencilerine,
İnsan anatomisini öğretmek için
Zindanlardan yalvar yakar aldıkları
Cesetlerden de kötüdür.
Orospu ne mi demek?
O, yaldızı dökülmüş sahte bir para,
Basan kişinin, alan kişilerin başına sardığı bir beladır.

32) O dönemde, Hollanda'da tüketim maddelerine, özellikle de şaraba, konulan vergi malın fiyatını aşmaktaydı (Ç.N.)

VITTORIA
Bu tanımdan bir şey anlamadım.

MONTICELSO
Sözde bir hanımefendi olan sen,
Bütün hayvanların ve madenlerin öldürücü zehrini almışsın.

VITTORIA
Yani?

MONTICELSO
Söyleyeceğim.
O zehirlerin hepsinin toplandığı
Bir eczacı dükkânı var senin içinde.

FRANSIZ ELÇİSİ
Rezil bir yaşam sürmüş.

İNGİLİZ ELÇİSİ
Doğru ama kardinal de çok ağır konuşuyor.

MONTICELSO
Sen orospuluk nedir bilirsin.
İlkin bir şeytan olan Zina ortaya çıkar,
Ardından da ikinci şeytan, Cinayet.

FRANCISCO
Zavallı kocan öldü.

VITTORIA
Ne mutlu ona,
Doğaya bir borcu kalmadı artık.

FRANCISCO
Atlama beygirinde öldürüldü.

MONTICELSO
Kusursuz bir plan.
Mezarına atladı.

FRANCISCO
Ne inanılmaz bir şey,

İnce yapılı bir insanın
İki metre yükseklikten boynunu kırması.

MONTICELSO
Hem de zemin sazla kaplıyken.[33]

FRANCISCO
Üstelik,
Üç gün önce ölmüş, kefene sarılmış bir insan gibi
Tüm konuşma ve hareket yeteneğini kaybetmiş anında.
Şimdi tüm kanıtları tek tek inceleyin.

MONTICELSO
Ve karısı olan şu yaratığa bakın.
Bir dul gibi gelmemiş buraya:
Küçümseme ve yüzsüzlükle donatmış kendini.
Yas tutan böyle mi giyinir?

VITTORIA
Söylediğiniz gibi onu öldürmeyi planlamış olsaydım
Yas kıyafetiyle gelirdim.

MONTICELSO
Çok kurnazsın.

VITTORIA
Böyle diyerek zekâ ve muhakemenize hakaret ediyorsunuz.
Kendimi savunmam yargıcım tarafından
Yüzsüzlük olarak mı nitelendiriliyor?
Öyleyse bu Hıristiyan mahkemesi yerine
Barbar Tatarlar mahkeme etsin beni.

MONTICELSO
Görüyorsunuz lordlarım,
Mahkememize hakaret ediyor.

VITTORIA
Değerli ve soylu elçiler,
İffetimi ve kadınlığımı

33) Monticelso, yere serilen sazlar nedeniyle Camillo'nun kendiliğinden düşmüş olsa bile ölmeyeceğini söylemek istiyor. O dönemde evlerin tabanı soğuk geçirmesin diye sazla kaplanmaktaydı (Ç.N.)

Alçakgönüllülükle, şu kadar,
Şu kadar aşağıda tutuyorum.
Ama öylesine lanetli bir suçlama ile karşı karşıyayım ki,
Kendimi Perseus[34] gibi, tam bir erkek gibi,
En küçük ayrıntısına kadar savunmam gerekiyor.
Beni suçlu bulursanız, koparın kafamı bedenimden.
İyi birer dost gibi ayrılırız. Doğrusu, hiç istemem
Yaşamak için, size ya da başka bir erkeğe
Yalvarmaya tenezzül etmem.

İNGİLİZ ELÇİSİ
Çok yürekli–

MONTICELSO
Vay, vay. Böylesine sahte mücevherler
Çoğunlukla gerçeklerinden kuşkulanılmasına yol açar.

VITTORIA
Yanılıyorsunuz.
Biliniz ki, bana karşı gizlice birleştirdiğiniz kafalarınızı
Bu elmas madenine indirdiğinizde,
Camdan yapılmış balyozlar gibi kırılacak o kafalar;
Suçlamalarınızın gerçekle ilgisi yok.
Lordum, yalancı şeytanlarla çocukları korkutun;
Ben böylesine saçma şeylerden korkma çağını aştım.
Kullandığınız orospu ve katil sözcükleri,
Tıpkı rüzgâra karşı tüküren bir insanın yüzüne
Tükürüğün geri gelmesi gibi, size geri dönüyor.

MONTICELSO
Bayan, lütfen beni bir konuda aydınlatın:
Kocanızın boynunu kırdığı o korkunç gece
Evinizde kim vardı?

BRACHIANO
Bu soru suskunluğuma son vermemi gerektiriyor:
Ben vardım.

MONTICELSO
Ne işiniz vardı orada?

34) Perseus, Zeus'la Danae'nin oğludur. Verilen birçok zor görevi başarıyla yerine getirir ve Andromeda'yla evlenir (Ç.N.)

BRACHIANO
Onu avutmaya,
Parasal sorunlarını çözümlemeye gitmiştim.
Çünkü lordum, kocasının size borçlu olduğunu duymuştum.

MONTICELSO
Öyleydi.

BRACHIANO
Ve sizin onu kandırmaya çalışacağınızdan korkuyordu.

MONTICELSO
Sizi kim vekil tayin etti?

BRACHIANO
Tabii ki, acıma duygum,
Her yüce ve soylu ruhtan
Yetimlere ve dullara akması gereken
Acıma duygusu.

MONTICELSO
Şehvet duygunuz.

BRACHIANO
Korkak köpek en yüksek sesle havlayandır.
Papaz efendi, seninle sonra görüşeceğim.
Duyuyor musun? Kendi elinle,
Çelik gibi sertleştirdiğin kılıçla[35] deşeceğim karnını.
Senin gibi dinadamları ulaklara benzerler.

MONTICELSO
Ne?

BRACHIANO
Parayla tutulan ulaklara;
Gerçekler taşıdıkları mektuplarda yazılıdır
Ama onlar ağızlarından alçakça yalanları
Düşürmemeyi alışkanlık haline getirmişlerdir.
(*Kapıya yönelir.*)

35) Adalet kılıcı (Ç.N.)

HİZMETKÂR
Lordum, pelerininiz.

BRACHIANO
Yanılıyorsun. O benim taburemdi.
Onu diğer eşyalara da el koyacak efendine ver
Çünkü Brachiano başkasının evindeki
Bir tabureyi alacak kadar alçalmadı.
Yatağına ya da en iyi katırına örtü yapsın onu.
Monticelso, *Nemo me impune lacessit.*[36]
(Brachiano *çıkar.*)

MONTICELSO
Avukatın gitti.

VITTORIA
Artık kurtlar daha kolay parçalar.

FRANCISCO
Lordum, olayın cinayet olduğu yolunda büyük kuşkular var
Ama kimin yaptığı konusunda kesin kanıt yok.
Kanımca, bu bayanda
Böylesine iğrenç bir suçu işleyecek kadar
Kötü bir ruh yok.
Varsa, soğuk diyarlarda
Üzümlerini kanla sulayan çiftçilerin bağları gibi,
Tıpkı öyle, yaz gelince vereceği meyve tatsız olacak
Ve ertesi bahar dal, kök tamamen kuruyacak.
Cinayeti bir kenara bırakın,
Sadece iffetsizlik konusunu ele alın.

VITTORIA
Hapın üstündeki şeker içindeki zehiri gizleyemiyor.

MONTICELSO
Dük gittiğine göre,
Bir eczacının Tiber kıyısındaki çiftlik evinde
İkinizi buluşturmayı amaçlayan
Bir mektup göstereceğim –inceleyin lordlarım–
Irmakta yüzdükten ve mükellef bir ziyafetten sonra–
Lütfen okuyun, gerisini söylemeye utanıyorum.

36) Latince: "Bana kötülük yapan cezasız kalmaz." (Ç.N.)

VITTORIA

Diyelim ki, daveti kabul ettim;
Kabul etmek iffetsizliği kanıtlamaz ki.
Casta est quam nemo rogavit,[37]
Onun bana ateşli aşkını okuyorsunuz
Ama benim soğuk yanıtım yok elinizde.

MONTICELSO

Kızışma döneminde soğukluk! Garip!

VITTORIA

Dük bana âşık olduğu için mi suçluyorsunuz beni?
Aklını yitirmiş, çılgın birinin
İntihar etmek için atladığı temiz, berrak bir ırmağı
O kişiyi boğdu diye suçlamaktan farksız bu.

MONTICELSO

Gerçekten boğulmuş valla.

VITTORIA

Rica ederim kusurlarımı sıralayın, göreceksiniz ki,
Güzel, şatafatlı giysiler giyen,
Yaşamdan zevk alan,
Ziyafetlerden hoşlanan biri var karşınızda.
Bana yöneltebileceğiniz önemsiz suçlamalar yalnızca bunlar.
Doğrusu lordum, gidip sinek avlayın,
Çok daha soylu bir iş yapmış olursunuz.

MONTICELSO

Çok güzel.

VITTORIA

Ama siz bildiğiniz gibi yapın,
Önce beni beş parasız bıraktınız
Şimdi de mahvetmek istiyorsunuz.
Evlerim, mücevherlerim ve biraz da altınım var.
Bunlar daha insaflı davranmanızı sağlar mı?

MONTICELSO

Bakın şeytan nasıl da güzel bir kılığa bürünmüş
Önünüzde duruyor.

37) Latince: "Baştan çıkarılmayan kişi masumdur." (Ç.N.)

VITTORIA
Tek bir erdeminiz kalmış:
Hiç olmazsa yağcılık yapmıyorsunuz.

FRANCISCO
Kim getirdi bu mektubu?

VITTORIA
Size söylemek zorunda değilim.

MONTICELSO
Dük size Ağustos'un on ikisinde
Bin altın yolladı.

VITTORIA
Yeğeninizi hapisten kurtarmak içindi.
O parayı faiziyle ödedim.

MONTICELSO
Bana kalırsa, şehvetini doyurarak ödedin.

VITTORIA
Sizden başka kim söylüyor bunu?
Eğer beni suçluyorsanız
Rica ediyorum, yargıcım olmayı bırakın,
İnin kürsüden, aleyhimdeki kanıtlarınızı sıralayın
Ve bırakın yargıcım bu kişiler olsun.
Kardinal hazretleri, eğer gizli bilgi toplamada usta kulaklarınız
Düşüncelerimi duyabilecek kadar uzun olsaydı
Ve sizin de dürüst bir diliniz olsaydı
Hepsini haykırsanız bile umursamazdım.

MONTICELSO
Hadi, hadi.
Güzel ve zengin ziyafetler sona erdi,
Artık sıra sana ayva yedirmeye geldi.

VITTORIA
Sizin büyüttüğünüz mü?

MONTICELSO
Venedik'te doğdun,

Soylu Vitelli ailesindensin;
Yeğenimin kötü kaderi –
Lanet ediyorum o saate – seninle evlenmekti;
Seni babandan satın aldı.

VITTORIA
Ne?

MONTICELSO
Orada, altı ay içinde
On iki bin düka harcadı;
Bildiğim kadarıyla da
Drahoma olarak tek bir kuruş bile almadı.
Mal o kadar değersizdi ki, beş para etmezdi.
Buraya kadar yalnızca kişiliğinin önündeki perdeyi çektim:
Ama artık arkasındaki resme gelebiliriz:
Oradan ünlü bir fahişe olarak geldin,
Öyle olmayı da sürdürdün.

VITTORIA
Lordum.

MONTICELSO
Hayır, dinle beni.
Gevezeliğe vaktin olacak. Lord Brachiano –
Ah, herkesin bildiği ve dedikodusunu yaptığı,
Şarkılar düzdüğü, tiyatrolara konu olan bir şeyi tekrarlıyorum.
Ama kötülük böylesi ağzı kalabalık dostları
O kadar sık bulur ki,
Vaizlerin soluğu kesilir.
Siz baylar, Flamineo ve Marcello,
Mahkeme sizlere herhangi bir suçlama yöneltmiyor.
Ancak buradan ayrılmayacağınıza dair
Kefil göstermeniz gerek.

FRANCISCO
Ben, Marcello'nun kefiliyim.

FLAMINEO
Dük'üm de benim kefilim.

MONTICELSO
Sana gelince Vittoria, herkesçe bilinen kusurların
Ve günün koşulları,
Sana karşı soylu bir merhamet göstermemizi engelliyor.
Yaşamını ve güzelliğini öylesine harcadın ki,
Göktaşlarının kralların mahvına yol açmasından
Daha kötü bir gelecek çizdin kendine.
İşte cezan: Fahişelerin konulduğu bir manastıra kapatılacaksın,
Pezevengine gelince –

FLAMINEO
(*Kendi kendine*) Ne! Ben mi?

MONTICELSO
Senin Arap.

FLAMINEO
(*Kendi kendine*) Paçayı kurtardım.

VITTORIA
Fahişelerin kapatıldığı manastır mı? O da ne?

MONTICELSO
Tövbekâr fahişeler için ev.

VITTORIA
Romalı soylular orayı karıları için mi yaptırdı ki,
Ben oraya yollanıyorum?

FRANCISCO
Sabırlı olmalısın.

VITTORIA
Önce intikamımı almalıyım!
Bilmek isterim, insanların ruhlarını kurtarma
Yetkiniz var mı ki, böyle davranıyorsunuz.

MONTICELSO
Alın, götürün şunu buradan!

VITTORIA
Irza geçiyorlar! ırza geçiyorlar!

MONTICELSO
Ne?

VITTORIA
Evet, adaletin ırzına geçtiniz;
Onu zorlayarak istediğinizi yaptırdınız.

MONTICELSO
Yazık, çıldırdı–

VITTORIA
Seni sağlığına kavuşturacağını umduğun o ilaçlar
Dilerim lanetli kursağındayken ölürsün
Ya da kürsüde otururken tükürüğünle boğulursun.

MONTICELSO
Öfke Tanrıçalarına döndü.

VITTORIA
Dilerim tanrıdan, kıyamet gününe kadar şeytan kalırsın da
Sonraki yaşamını da öyle sürdürürsün.
Bana hainler gibi konuşmayı öğretecek bir sülük bulun ki,
Yaptıklarımdan dolayı canımı alamayacağınıza göre
Sözlerimden dolayı alın.
Ah, zavallı kadınlar ancak dilleriyle intikam alırlar
Ağlamayacağım. Hayır, adaletsizliğinize yaltaklanmak için
Bir damla gözyaşı bile dökmeyeceğim.
Götürün beni buradan
Şu eve – ne diyordunuz adına?

MONTICELSO
Fahişe ıslahevi.

VITTORIA
Orası bir fahişe ıslahevi olmayacak;
Papa'nın sarayından saygın,
Bir kardinal olmana rağmen
Senin ruhundan daha huzurlu olduğunu düşüneceğim.
Şunu unutma da öfken kabarsın biraz daha:

Pırlanta daha parlak görünür karanlıkta.
(Vittoria *ve* Zanche *muhafızlarla çıkarlar.*)
(*İçeri* Brachiano *girer.*)

BRACHIANO
Bayım, artık dostuz, el sıkışacağız
Bir dostun mezarı başında:
Mezar, huzuru simgelediğinden
Nefretimizi sona erdirmek için uygun bir yer.

FRANCISCO
Efendi, ne diyorsun sen?

BRACHIANO
Bu güzel yüzden daha fazla kan gitsin istemiyorum;
Zaten yeterince kaybettin; hoşçakal.
(*Çıkar.*)

FRANCISCO
Bu sözler ne kadar garip. Ne anlama geliyorlar?

FLAMINEO
(*Kendi kendine*) Güzel! Bu sözleri Düşes'in öldüğünü öğrendiği anlamına geliyor. İyi idare etti durumu. Artık ben hanımımın ölümüne çok üzülmüş gibi davranamayacağım için kız kardeşimin adının lekelenmesi beni çıldırtmış gibi davranacağım. Bu da gereksiz soruları engelleyecek. Hainler dilleriyle kendi kendilerini ele verirler; bense herkesle konuşacağım, kimseyi duymayacağım, bir süre kurnaz bir deli gibi davranacağım.
(*Çıkar.*)
(*İçeri* Giovanni *ve Kont* Lodovico *girer.*)

FRANCISCO
Merhaba, soylu yeğenim. Ne o! Karalara bürünmüşsün?

GIOVANNI
Evet dayıcığım, erdem konusunda
Size öykünmem öğretildi bana.
Ama siz de bana öykünmelisiniz
Giysilerinizin renklerinde; soylu annem–

FRANCISCO
Nasıl? Nerede?

GIOVANNI
Orada, uzaklarda değil; dayıcığım, söyleyemem.
Yoksa ağlatırım sizi.

FRANCISCO
Öldü mü?

GIOVANNI
Beni suçlamayın,
Ben öyle demedim.

LODOVICO
Kardeşiniz öldü, lordum.

FRANCISCO
Öldü mü?

MONTICELSO
Soylu bayan; artık acılar sizi etkilemeyecek.
Lordum, biraz şöyle gelir misiniz?
(Elçiler *çıkar.*)

GIOVANNI
Dayı, ölüler ne yaparlar? Yemek yerler mi,
Müzik dinlerler mi, avlanırlar mı,
Gülerler mi, biz yaşayanlar gibi?

FRANCISCO
Hayır yeğenim, uyurlar.

GIOVANNI
Tanrım, tanrım, keşke ben de ölseydim –
Altı gündür uyuyamıyorum. Ne zaman uyanırlar?

FRANCISCO
Tanrı ne zaman isterse.

GIOVANNI
Tanrım, bırak annem hep uyusun.

Çünkü bilirim onun yüzlerce gece,
Kafasını koyduğu yastık
Gözyaşlarıyla ıslandığı için uyandığını.
Dayıcığım, size şikâyet edeceğim,
Öldükten sonra anneme neler yaptıklarını anlatacağım.
İnce, kurşun bir levhaya sardılar onu.
Öpmeme izin vermediler.

FRANCISCO
Onu severdin.

GIOVANNI
Beni emzirdiğini söylerdi sık sık;
Soylular çocuklarını pek emzirmediklerinden
Bu davranışıyla beni çok sevdiğini
Anlamam gerektiğini anlatırdı hep.

FRANCISCO
Ah, zavallı kız kardeşimden kalan tek şey!
Tanrı aşkına götürün onu buradan.
(Giovanni *yanında refakatçilerle çıkar.*)

MONTICELSO
Ne oldu lordum?

FRANCISCO
İnan bana, ben onun mezarıyım
Binlerce kitabeden daha uzun yaşayacak içimde
Onunla ilgili güzel anılar.
(*Çıkarlar.*)

III. SAHNE

(*Papa'nın Sarayında Mahkeme Salonunun yanındaki oda*)

(*İçeri deli taklidi yapan* Flamineo *ile* Marcello *ve* Lodovico *girer.*)

FLAMINEO

Örs gibi çelik gibi katlanırız darbelere, acı artık acı hissetmemize engel olana kadar. Artık kimin için çalışacağım? Artık işsiz mi kalacağım? Gidip sarmısak toplamayı, Fransa'da dolaşmayı, kendi atımı tımar etmeyi, koyun postundan pantolon ya da boya kokulu çarık giymeyi Polonya'daki kırk bin dilenciden biri olmaya yeğlerim.

(*İçeri* Savoy *elçisi girer.*)

Keşke zührevi hastalık ve basur tedavisinden kazandığı paralarla ev yaptıran doktorun yanında çürüyüp gitseydim Brachiano'nun hizmetine girmeden önce.

SAVOY ELÇİSİ

Üzme kendini.

FLAMINEO

Beni rahatlatmak isteyen sözlerin bal gibi tatlı. Sağlıklı ağzına çok yakışıyorlar ama sanki içinde arı iğnesi varmış gibiler benim hastalıklı ağzımda. Ah, çok kurnazca gerçekleştirdiler amaçlarını; kötülüklerini başarıyla gizlediler. Şeytanın rahibi taklit ettiği gibi bu konuda da kurnaz insan şeytanı taklit eder. Ne zaman kötülük yapmaya gelse arkası sana dönüktür.

(*İçeri* Fransız *Elçisi girer.*)

FRANSIZ ELÇİSİ

Kanıtlar ortada.

FLAMINEO

Kanıtlarmış! Onlar yalandı. Ah, altın, nasıl bir tanrısın sen! Ve insan, bu lanetli madenin ayarttığı bir şeytansın sen! Şu kurnaz savcı, iyi bakın ona. Kurtçuklar nasıl sineğe dönüşürse insanlar da ispiyonculara dönüşür; ikisiyle de küçük balık yakalanır. Bir kardinal –keşke beni duysa– ne kadar kutsal olursa olsun, para hemen onu kokuşturup yozlaştırır, tıpkı ekvatordaki yiyeceklerin sıcaktan bozulduğu gibi.

(*İçeri* İngiliz *Elçisi girer.*)
Lordum, siz İngiltere'de şanslısınız; insanın üstüne koyup öldüresiye bastırdıkları ağırlıklarla adalet satıyorlar burada. Ah, ne korkunç bir ödüllendirme!

İNGİLİZ ELÇİSİ
Flamineo, ayıp ayıp!

FLAMINEO
Çok sallamazsan çan iyi ses vermez. Umarım şu kardinal de darağacında sallandırılana kadar, yürekten dua edemez.
(*Elçiler çıkar.*)
Ya cinayeti itiraf etmeleri için işkence yapılırsa onlara! Ama soylulara işkence edilmez, nedeni de belli. Çünkü mahkemeye çıkmadan biraz işkence görseler bazıları paramparça olur. Ah, din ne kadar da iç içe girmiştir sahtekârlıkla. Dünyada ilk kan, din yüzünden dökülmüştür. Keşke Yahudi doğsaydım.

MARCELLO
Ama bir sürü Yahudi var zaten.

FLAMINEO
Yanılıyorsun. Yeterince Yahudi yok; yeterince rahip yok, beyefendi de yok.

MARCELLO
Nasıl yani?

FLAMINEO
Kanıtlayayım. Çünkü yeterince Yahudi olsaydı bu kadar çok Hıristiyan tefeciliğe soyunmazdı; yeterince rahip olsaydı, bir rahip altı ayrı yerden maaş almazdı; yeterince beyefendi olsaydı gübre yığınında yetişen mantarlar gibi, bunca yeni yetme beyefendiliğe kalkışmazdı. Hoşçakal. Ben dilenci olamam. Sen ol. İngiltere'deki şu Wolner[38] gibi sana verilen her şeyi yutmayı, bağırsakların boşalır boşalmaz da yine kurt gibi acıkmayı öğren. Ben gidip baykuşun ötüşünü dinleyeceğim.
(*Çıkar.*)

38) Wolner, demir, cam, midye kabuğu, çiğ et ve balık gibi şeyleri yiyip sindirmekle ünlü bir kişiydi. Ama ölümü çiğ yılanbalığından olmuştu (Ç.N.)

LODOVICO

(*Kendi kendine*) Brachiano'nun pezevenkliğini bu yapıyordu.
Zina yapan kız kardeşinin
Bu denli açık suçuna rağmen
Böyle konuşması ne garip. Ağzından laf almalıyım.
(Flamineo *tekrar içeri girer*.)

FLAMINEO

(*Kendi kendine*) Sürgüne gönderilen kont
Ne cüretle affedilmeden Roma'ya geri dönebiliyor?
Ölen Düşes'in onu hizmetine aldığını,
Padua'dan genç Prens'le birlikte geldiğini duydum.
Bu işte bir iş var.
Zehirlenmeleri iyileştiren hekimler,
Panzehirle uğraşırlar gene de.

MARCELLO

Şu garip karşılaşmaya bakın.

FLAMINEO

Üzüntü tanrısı safranı zehire dönüştürsün
Yüzündeki o çirkin kırışıklıklar
Çalkantılı denizde kabaran dalgalar gibi
Birbirinin üstüne yığılsın.

LODOVICO

Teşekkür ederim, sana yürekten.
Köpeklerin kızıştığı günler,
Bütün yıl boyunca sürsün yaşamında.

FLAMINEO

Kuzgun nasıl da ötüyor!
Soylu Düşes'imiz öldü mü?

LODOVICO

Öldü.

FLAMINEO

Ah, kader!
Felaketler ev işi gibi hiç bitmiyor.

LODOVICO
Öyleyse biz de işleri birlikte yapalım.

FLAMINEO
Tamam, anlaştık.
Uygun sayılmayacak kadar sıkı fıkı olalım.

LODOVICO
Üç gün birlikte olup konuşalım.

FLAMINEO
Ama sadece mimiklerle;
Elbiselerimizle yatalım.

LODOVICO
Yastık yerine tahta koyarız başımızın altına.

FLAMINEO
O zaman da bitleniriz.

LODOVICO
Taftadan[39] iç çamaşırı giyeriz; üzüntüde aşırıya kaçmamış oluruz;
Bütün gün uyuruz.

FLAMINEO
Evet; üzüntülü tavşanlar gibi de
Geceyarısından sonra karnımızı doyururuz.
(*İçeri gülerek* Antonelli *ve* Gasparo *girer.*)
Bizi gördüler; bak şuradaki ikisi nasıl da üzgünler.

LODOVICO
Gülen bir ahmak ne garip bir yaratık.
Sanki insan sadece dişlerini göstermek için yaratılmış gibi.

FLAMINEO
Bak ne diyeceğim:
Aynaya bakmak yerine
İnsanın her sabah
Bir cadının pıhtılaşmış kanının konduğu
Bir kaba bakması çok daha iyi olur.

39) O dönemde, bitin taftaya gelmediği düşünülürdü (Ç.N.)

LODOVICO
Hoş bir hırlama.
Asla ayrılmayacağız.

FLAMINEO
Asla. Fakir düşen saray soyluları
Mutsuz dinadamları,
Parasız kalan askerler,
Kader çarkının en alt basamağına kıskıvrak bağlanan tüm insanlar
Bize bakıp, nimetlerinden yoksun kaldıkları
Yaşamı küçümsemeyi öğrenene kadar ayrılmayacağız.

ANTONELLI
Lordum, iyi haberlerim var:
Papa ölüm döşeğinde,
Yüce Floransa Dükü'nün ricası üzerine
Sizi bağışladı ve unvanlarınızı geri verdi–

LODOVICO
Haberin için sana teşekkür ediyorum.
Flamineo, bak işte bağışlandım.

FLAMINEO
Niye gülüyorsun?
Anlaşmamızda böyle bir madde yoktu.

LODOVICO
Ne demek istiyorsun?

FLAMINEO
Benden daha mutlu görünmeyecektin.
Andımızı biliyorsun bayım, eğer güleceksen
Bir soylu, düşmanı asılırken nasıl davranırsa
Sen de öyle davran gülerken.
Çok hoşuna gitse bile
Politikacılar gibi as suratını.

LODOVICO
Kız kardeşin lanet bir fahişe.

FLAMINEO
Ne?

LODOVICO
Bak; bunu gülerek söyledim.

FLAMINEO
Daha konuşacak mısın?

LODOVICO
Kulağın duyuyor mu?
Kızkardeşinin kanından birkaç litre sat da
Adamotu sulayayım.

FLAMINEO
Rezil adam, yemin etmiştin
Benimle sefil bir yaratık olarak yaşamaya.

LODOVICO
Evet–

FLAMINEO
Borç yüzünden
Sonsuza değin gün ışığına çıkmamaya yemin etmiş biri gibi–

LODOVICO
Hah, hah, ha!

FLAMINEO
Sözünde durmamana çok şaşırmadım.
Hiç yapmadığın bir şey değil bu.
Ama sana şunu söyleyeceğim–

LODOVICO
Neyi?

FLAMINEO
Ve asla unutmayacaksın.

LODOVICO
Çok merak ediyorum.

FLAMINEO

Bu gülümseme sana hiç yakışmıyor.
Eğer üzgün olmayacaksan, kızgın ol.
(Lodovico'*ya vurur*.)
Bak, şimdi ben de gülüyorum.

MARCELLO

Kavgayı sen başlattın. Seni buradan zorla götüreceğim.

LODOVICO

Çek ellerini üstümden.
(Marcello *ve* Flamineo *çıkar*.)
Bir pezevenkten intikam almak zorunda kalmak ne kötü!

ANTONELLI

Lordum.

LODOVICO

Yumruğunu yıldırım gibi indirdi.

GASPARO

Belli oluyor!

LODOVICO

Allah kahretsin, kılıcım nasıl da kaçırdı onu!
Canlarını hiçe sayan bu alçaklar
En büyük tehlikelerden kurtuluyorlar hep.
Lanet olsun ona; ne şöhreti yeter
Ne de ailesinin şerefi
Beni böyle sarsmanın bedelinin yarısını ödemeye.
Silahşörlerin titrememesi gerektiğini öğrendim.
Aldırmayın, unutacağım onu, gidip biraz şarap içelim.
(*Çıkarlar*.)

IV. PERDE

I. SAHNE

(*Papa'nın Sarayında bir başka oda*)

(*İçeri* Francisco *ve* Monticelso *girer.*)

MONTICELSO
Haydi lordum, haydi, açın düşüncelerinizi.
Salıverin onları gelin saçı gibi.
Kız kardeşiniz zehirlendi.

FRANCISCO
İntikam düşüncesi aklıma bile gelmesin.

MONTICELSO
Taş mı kesildiniz tepeden tırnağa?

FRANCISCO
Kendim isteyince durduramayacağını
Bir savaşın ağır yükünü kullarımın sırtına bindirerek
Meydan mı okuyayım ona?
Biliyorsun, savaşın dehşeti sırasında
İşlenen cinayetler, ırza geçmeler ve hırsızlıklar
Savaşı nedensiz başlatan kişinin
Hem ölüsünün hem çocuklarının yakasına yapışır.

MONTICELSO
İzlemenizi istediğim yol bu değil.
Rica ediyorum, dinleyin beni:
Alttan oymak, top güllesinden etkilidir.

Kanlı hesaplaşma günü gelene,
Ölümcül darbeyi indirene kadar
Acılarınızı yüreğinizde saklayın,
Kaplumbağa kadar sabırlı olun,
Bırakın bu deve size zarar vermeden sırtınızda dolaşsın,
Aslanlarla uyuyun ve izin verin
Kendilerini güvencede sanan bu aptal fare sürüsü
Burnunuzla oynasın, işler kıvamını bulup,
Kanlı hesaplaşma, ölümcül çarpışma anı gelene kadar.
Usta avcılar gibi tek gözünüzü kapatın ki,
Avınızı daha iyi görebilesiniz.

FRANCISCO

Masumiyetim, alçakça davranışlardan koru beni!
Biliyorum, ileride fırtına var;
Yüce dağların önünde diz çökmüş
Bir vadi gibi duracağım.
Sinek yakalamak için ağ ören örümcekler gibi
İhanetin de yaptığı kötülükler yüzünden açığa çıktığını
Ve bu kötülükler içinde yok olduğunu biliyorum.
Neyse bırakalım bu düşünceleri;
Soylu lordum, kentteki tüm azılı suçluların
Adlarını elde edip kaydettiğiniz
Bir defteriniz olduğu söylenmekte.

MONTICELSO

Evet, var lordum.
Bazıları ona kara kitap diyor.
Oldukça uygun bir ad;
Büyücülük sanatı öğretmiyor
Ama içinde bir sürü şeytanın adı bulunmakta.

FRANCISCO

Lütfen gösterin bana.

MONTICELSO

Hemen getireyim lordum.
(Monticelso *çıkar.*)

FRANCISCO

Monticelso,
Sana güvenmiyorum. Bu yüzden, çevirdiğim tüm dolaplarda

Kuşatılmış bir kent gibi uyanık davranacağım.
Sen benim yapmak istediğim şeyi kavrayamazsın;
Hemen parlayıp sönüyorsun;
Oysa altın yavaş ısınır ama uzun süre sıcaklığını korur.
(*İçeri* Monticelso *girer ve* Francisco'*ya bir defter verir.*)

MONTICELSO
İşte burada lordum.

FRANCISCO
Önce casuslarınızı görelim lütfen.

MONTICELSO
Sayıları oldukça kalabalık.
Dürüst insanlar sanırsınız bazılarını.
Arkasından pezevenkler geliyor.
Bunlar da korsanlar. Ve şu sayfalar ise,
Genç beyefendileri mahveden alçak tefeciler,
Düzmece iflas ayarlayanlar,
Karılarının pezevenkliğini yapıp, kadın hamile kalınca,
Atlarını, en küçük mücevherlerine kadar her şeylerini,
Saatlerini, eski tabaklarını ve benzeri mallarını
Fahiş fiyattan karılarının âşıklarına satarak
Kendilerine sus payı alanlara ayrılmıştır.

FRANCISCO
Böyle insanlar da mı var?

MONTICELSO
Bu sayfalar ise,
Sıradan insan gibi dolaşan yüzsüz pezevenkler,
Haklarında olumlu rapor veren muhasebecilerle
Kazandıkları parayı paylaşanlar,
Sahte tanık bulan savcılar için.
Burada bazı dinadamlarının adlarını da bulabilirsiniz
Ama inançlarım nedeniyle onları geçiyorum.
İşte size sahtekârların tam bir listesi,
İnsan ülkedeki tüm hapishaneleri dolaşsa bile
Buradaki bilgiyi toplayamaz.

FRANCISCO
Ya katiller?

Rica ediyorum, sayfayı işaretleyin.
Sevgili lordum, bu ilginç bilgi hazinesini ödünç verin bana.

MONTICELSO
Buyrun, kullanın lordum.

FRANCISCO
Ülkenin saygıdeğer bir vatandaşısınız;
Sizi temin ederim ki,
Bu suçluları tanıtmakla
Büyük bir iyilik yapmış oluyorsunuz.

MONTICELSO
Söylediğiniz kadar değil.

FRANCISCO
Tanrım!
Bu İngiltere'ye verilen kurt vergisinden[40] daha iyi.
Postları çitin üstünde sallanacak.

MONTICELSO
Lordum, artık gitmem gerekiyor.

FRANCISCO
Efendim, size sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum;
Sarayda beni soran olursa
Onlara, beni düzenbazların arasında bıraktığınızı söylersiniz.
(Monticelso *çıkar*.)
Bu defterden anladığıma göre,
Kardinal hazretlerinin adamlarından kurnaz biri,
Geçenlerde kâtip sandalyesinden
Yargıç kürsüsüne terfi eden biri,
Bu alçakça listeyi hazırlamış.
Amacı, kesilmiş kafaları satan İrlandalı asiler gibi
Bunlardan para kazanmak.
Böylece de rüşvet verecek parası olmayan
Yoksul insanlar çekiyorlar acısını.
Diğerleri bu rezillerin listesinden çıkarılıyorlar.
Ya da, kardinal onlara şöyle küçük bir ceza veriyor,
Kendi adamı zenginleşiyor,

40) Kral Edgar'ın (944-975) ülkesini vahşi hayvanlardan temizlemek için Galler Bölgesi'nden kendisine vergi olarak yılda üç yüz kurt verilmesini istediği söylenir (Ç.N.)

Suçlular ise suç işlemeye devam ediyorlar.
Neyse, bu listeden nasıl yararlanacağıma gelelim;
Her türlü kötülüğü yapacak
Bir katiller listesi sağlayacak bana.
Üç düzine fahişe istesem
Adlarını burada bulabilirim;
Hattâ üç çamaşırcı ordusu[41] bile oluşturabilirim.
Bu kadar ince bir defter
Bunca insanı mahvedecek güçte ha!
Kalınlığı yirmi resmi duyuru kadar bile değil.
Bazıları bilgiyi ne kötü amaçlar için kullanıyorlar.
Birbirlerine düşman kişilerin elinde oyuncak olan din yüzünden
Kılıçlar çekiliyor, savaşlar patlak veriyor,
Tüm iyiler yok oluyor.
Daha etkili bir intikam almak için
Ölen kız kardeşimin yüzünü anımsayayım:
Söyleyeyim getirsinler resmini;
Hayır, gözlerimi kapayacağım
Ve üzgün bir ruh haliyle
(*İçeri* Isabella'*nın hayaleti girer.*)
Onu gözlerimin önünde canlandıracağım.
Başardım; düşgücü ne kadar da etkili!
Olmayan şeyleri nasıl da varmış gibi gösteriyor!
Sanki önümde duruyor;
Yaratıcılık yeteneğim olsa
Kafamdaki canlı imgeler yardımıyla
Onun resmini çizebilirdim.
Düşgücü, yetenekli bir büyücü gibi,
Doğaüstü şeyleri bir hastalık gibi
Sıradan saymamıza neden oluyor.
Hayal görüyorum.
Niçin öldürdüler seni?
Düşümde yarattığım bir şeye soru sormak ne kadar saçma.
Hiç bugüne kadar uyanıkken düş gören insan oldu mu?
Gönder şunu, çıksın gitsin kafamdan.
Ne işim var mezarlarla, ölüm döşekleriyle,
Cenazelerle, gözyaşlarıyla
Alacağım intikamı düşünmek dururken?
(*Hayalet çıkar.*)
Bir kocakarı masalı gibi sona erdi.
Çoğu zaman devlet adamları,

41) Çamaşırcı kadınlar hafifmeşrep kabul edilirdi (Ç.N.)

Delilerin gördüğünden daha garip
Hayaller gördüklerini düşünürler.
Şimdi şu önemli konuya gelelim.
Benim trajedimin eğlenceli bir yanı olmalı
Yoksa asla geçmeyecek. Âşığım,
Corombona'ya âşığım,
Ona bildirmek istediğim aşkım
Şiirlerimde şöyle dile geliyor–
(*Yazar.*)
Ne de iyi yazdım: Ah, prenslerin kaderi!
Yağcılığa o kadar alışkınım ki,
Tek başıma kalınca kendi kendimi övüyorum;
Ama işe yarayacak, işte mühürlendi.
(*Sahne dışına bağırır.*) Götür şunu
(*İçeri* Hizmetkâr *girer.*)
Fahişe ıslahevine ve bekleyip
Corombona'ya ya da Başrahibeye,
Brachiano'nun adamlarından biri oradayken ver.
Hadi git!
(Hizmetkâr *çıkar.*)
Her işi bilek gücüyle halleden akılsızdır;
Bir insanın kafasının geçtiği yerden kolu bacağı da rahatça geçer.
Amacımı gerçekleştirecek maşa Kont Lodowick olacak;
Altın sağlayacak bana bu maşayı,
Boş elle kimse kandıramaz şahini.
Brachiano, artık seninle karşılaşmaya hazırım.
İrlandalı köylüler gibi futbol oynamadan kafanla
Öldüğünü düşünmeyeceğim asla.
Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo.[42]
(*Çıkar.*)

42) Latince: "Gökyüzü tanrılarını ikna edemesem de Yeraltı tanrılarını harekete geçireceğim." (Ç.N.)

II. SAHNE

(*Roma'da Fahişe Islahevi*)

(*İçeri* Başrahibe *ve* Flamineo *girer.*)

BAŞRAHİBE

Dük'ün hapisteki kız kardeşinizle
Görüştüğü duyulacak olursa
Şerefim beş paralık olur.

FLAMINEO

Hiç de değil.
Papa ölüm döşeğinde,
Diğerlerinin kafaları da
Bir bayanın hapiste tutulmasından
Başka düşüncelerle meşgul.
(*İçeri* Hizmetkâr *girer.*)

HİZMETKÂR

(*Kendi kendine*) Flamineo Başrahibe'yle konuşuyor.
(*Başrahibeye*) Sizinle konuşmak istiyorum.
Sizden şu mektubu
Güzel Vittoria'ya vermenizi rica ediyorum.

BAŞRAHİBE

Peki, veririm bayım.
(*İçeri* Brachiano *girer.*)

HİZMETKÂR

Büyük bir dikkat ve gizlilik içinde.
Bundan böyle hep geleceğim,
Yardımlarınızın karşılığını alacaksınız.
(*Çıkar.*)

FLAMINEO

Ne oluyor? Bu da ne?

BAŞRAHİBE

Bir mektup.

FLAMINEO

Kız kardeşime mi? Ben götürürüm.
(Başrahibe *çıkar.*)

BRACHIANO

Flamineo, ne okuyorsun?

FLAMINEO

Bak.

BRACHIANO

Ne? (*Okur*) Saygıdeğer, bahtsız Vittoria'ya
Mektubu kim getirdi?

FLAMINEO

Bilmiyorum.

BRACHIANO

Bilmiyor musun! Kim yollamış?

FLAMINEO

Tanrı aşkına! İnsan yemeden önce böreğin içinde hangi kuşun eti olduğunu bilebilirmiş gibi konuşuyorsunuz.

BRACHIANO

Vittoria'nın yüreği bile olsa bu mektubu açacağım. İmza kiminmiş!
Floransa! Alçakça bir dolap bu, hemen anlaşılıyor.
Nasıl haberleştiklerini keşfettim; oku, oku.

FLAMINEO

(*Mektubu okur*)
Gözyaşlarını zafere dönüştüreceğim, benim ol yeter ki.
Üzülüyorum kralların üzümlerini toplamayı candan istedikleri
Senin gibi bir asmanın desteksiz kalmasına,
Sararıp solacak olmasına.
Lordum, tortulu şarap ona yeter de artar.
Acıklı mahkûmiyetini kısa sürede sona erdireceğim
Seni koluma takıp Floransa'ya götüreceğim,
Sana duyduğum sevgi ve şefkatle
Olacak ak saçlarım önünde süpürge.
Kahrolsun türlü anlamlara gelen bu sözler.

Yaşlıyım diye yollama olumsuz yanıtını
Olgun meyve dururken kim ne yapsın hamını?
Samanda çok yattığı için çürümüş bir meyve o.
Ama şu dize yüzdeki tüm çizgilerden daha etkilidir:
Kral, tanrılar gibi asla yaşlanmayan tek kişidir.
Lanet olsun, yırt şunu,
Tanrı aşkına! Bulaşmasın bize de bu tanrıtanımazlık!

BRACHIANO
Kahretsin, un ufak edeceğim Vittoria'yı,
Bırakacağım kuzey rüzgârının önüne
Uçup, Francisco'nun burun deliklerini doldurması için.
Nerede o kaltak?

FLAMINEO
Ne – Ne dedin ona?

BRACHIANO
Ah, çıldırabilirim,
Engel olun lanetli hastalığını bana bulaştırmasına,
Saçlarımın dökülmesine. Nerede bu yanar döner şey?[43]

FLAMINEO
Başka işler peşinde.
Size göre değil.

BRACHIANO
Düş önüme, pezevenk!

FLAMINEO
Ben mi lordum? Ben sizin köpeğiniz miyim?

BRACHIANO
Av köpeğimsin. Ne o, dikleniyor musun? Ayak mı diriyorsun bana?

FLAMINEO
Ayak diremiyorum. Yarası kanayan koşsun.
Benim acelem yok.

43) Oynak kadın (Ç.N.)

BRACHIANO
Tekme geliyor, ha.

FLAMINEO
Koşalım da düşüp kafamızı mı kıralım?
Beni dinleyin Dük: Burası Rusya değil,
Bacağım bana gerek.[44]

BRACHIANO
Beni tanıyor musun?

FLAMINEO
Tabii ki, lordum! Hem de çok iyi.
Dünyada her çeşit kötülük olduğu gibi
Her çeşit şeytan da var.
Siz yüce bir Düksünüz, bense sizin zavallı yardımcınız.
Yiyeceklerinizin zehirli olup olmadığını ben kontrol ettiğimden
Yanınızda her günüm korku içinde geçiyor.

BRACHIANO
Pezevenk, bırak zevzekliği de görevini yap.

FLAMINEO
Bana gösterdiğiniz iyilik Polyphemos'un[45] Odysseus'a gösterdiği kadar az. Midenize en son indirmek için ayırdınız beni, şakımalarını dinleyeceksiniz diye tarlakuşlarını beslemek için mezarıma çimen dikersiniz siz. Geliniz, sizi ona götüreceğim.

BRACHIANO
Geri geri mi gideceksin?

FLAMINEO
Efendim, arkamda fırtına bile olsa sırtımı kurnaz bir düşmana dönerek yürümem ben.
(Vittoria, Brachiano *ve* Flamineo'*nun yanına gelir.*)

BRACHIANO
Kadın, sen okuma bilir misin? Bak şu mektuba.
Ne şifreli yazılmış, ne de çiviyazısıyla.

44) O dönemde Rusya'da uygulanan, borçlu insanları bacaklarına vurarak cezalandırma yöntemine gönderme yapılıyor (Ç.N.)
45) Yunan mitolojisindeki Kyklop'lardan biri (Ç.N.)

Açıklamana gerek yok, senin pezevengin oldum.
Aman tanrım! Çok yüce bir hanımefendi,
Önemli ve ünlü bir orospu olacaksın.

VITTORIA
Efendim?

BRACHIANO
Hadi, hadi, aşk mektuplarını sakladığın
Sandığını görelim bakalım. Allah kahretsin!
Ne pahasına olursa olsun tümünü göreceğim.

VITTORIA
Efendim, yemin ederim ki,
Bir tane bile yok. Kim yollamış bunu?

BRACHIANO
Lanet olsun, bilmiyormuş gibi davranıyorsun!
(*Mektubu verir.*)
Demek evcilleştin, öyle mi? Şahinlere yaptıkları gibi,
Boynuna çıngırak bağlayıp şeytana göndereceğim seni.[46]

FLAMINEO
Lordum, gönderin onu avının üstüne.

VITTORIA
(*Okur*) Floransa! Lordum, alçakça bir tuzak bu.
Yemin ederim ki, ben onu asla çekici bulmadım,
Uykumda bile.

BRACHIANO
Doğru; bir tuzak.
Ama tuzak olan senin güzelliğin! Binlerce lanet ona.
Ne çok gördüm şeytanı kristal kürede.
Sen, tanrıtanımazların sunduğu bir kurban gibi,
Müzikle, çiçeklerin ölümcül boyunduruğuyla
Mahvıma götürdün beni. Kadınlar erkeklerin
Ya tanrısıdır ya da kurdu.

VITTORIA
Lordum.

46) Kaybolmaması ve avını korkutması için şahinlerin ayağına çıngırak bağlanırdı (Ç.N.)

BRACHIANO
Defol.
Artık zıt kutuplu iki mıknatıs gibi olacağız.
Birbirimizden uzaklaşacağız.
Ne? Ağlıyor musun?
Kendin gibi yalancı on kadın bulsan
İrlanda'daki tüm cenaze törenlerinde ağıt yakar
Vahşice uluyarak ağlayan İrlandalıları bastırırsınız.

FLAMINEO
Ayıp oluyor, lordum.

BRACHIANO
Ateşli öpücükler kondurduğum
O elin, o lanetli elin yok mu!
Ah, benim soylu Düşes'im,
Ne kadar iyiymişsin sen meğer.
(Vittoria'*ya*) Şehvet dolu düşüncelerin
Etrafa cıva gibi yayılmakta.
Beni büyülemişsin,
Tüm dünya senin ne mal olduğunu konuşuyor.

VITTORIA
Önemli değil.
Artık öyle bir yaşam süreceğim ki,
Herkes fikrini değiştirecek, geri alacak hakkımda
söylediklerini.
Düşes'inden söz ettin.

BRACHIANO
Tanrı bağışlasın onu öldürenleri.

VITTORIA
Tanrıtanımaz Dük, onu öldüren sensin,
Tanrı seni cezalandırsın.

FLAMINEO
Fırtına birken iki oldu.

VITTORIA
Sen bana ne verdin utançtan başka?
Sen benim tertemiz adımı lekeledin,

Soylu dostlarımız elini eteğini çekti evimizden.
Evlerinde kötü kokulu tilki besleyen felçli hastalara
Hassas burunlu kişilerin yaklaşmadıkları gibi kaçıyorlar
bizden.[47]
Ya burası ne? Senin sarayın mı?
Yargıç buraya tövbekâr fahişelerin evi adını vermedi mi?
Beni kim kapattı buraya?
Kim Vittoria'yı bu uygunsuz yere gönderme şerefine sahip?
Sen değil misin? Senin yüksek müsadelerinle olmadı mı?
Git, git de övün,
Benim gibi bir sürü soylu kadını
Baştan çıkardığın için.
Hoşçakal bayım.Bir daha seninle görüşmek istemiyorum.
Kangren olmuş bir uzvum vardı [48]
Ama kesip attım onu.
Artık Tanrıya yakarmaya
Koltuk değnekleriyle gideceğim.
Armağanlarına gelince, hepsini geri vereceğim.
Keşke günahlarımı sen cezalandırsan.
Ah, keşke kendimi bir an önce bir mezara atabilsem.
Ne olursa olsun artık tek bir gözyaşı bile dökmeyeceğim –
Ölürüm daha iyi.
(Vittoria *kendini yatağa atar.*)

BRACHIANO

Her şeyi unuttum bir anda. Vittoria?
Benim sevgili mutluluk kaynağım! Vittoria!
Niye üzgünsün sevgilim? Niye ağlıyorsun?

VITTORIA

Evet, ağlıyorum; bak, gözümden akan yaşlar da birer hançer.

BRACHIANO

O eşsiz gözler benim değil mi?

VITTORIA

Keşke şaşı olsalardı.

47) Tilki, o dönemde, felçlilerin tedavisinde kullanılırdı. Felç geçirdiğinde, Ben Jonson'a tilki yollanmıştı (Ç.N.)

48) Gerçek Bracciano Dükü'nün ayağının kangren olduğu bilinmektedir. Vittoria, Dük'ün bu rahatsızlığına atıfta bulunmaktadır. Dolayısıyla, bedensel hastalıkların ruhsal hastalıkları yansıttığını ima etmektedir (Ç.N.)

BRACHIANO
Bu dudaklar benim değil mi?

VITTORIA
Evet, ısırıp koparmalı sana vermektense.

FLAMINEO
Lordumla barış, sevgili kardeşim.

VITTORIA
Defol buradan, seni pezevenk!

FLAMINEO
Pezevenk mi! Senin günahlarının nedeni ben miyim?

VITTORIA
Evet. Hırsızı içeri alan da alçak bir hırsızdır.

FLAMINEO
Lordum, bir mayına bastık –

BRACHIANO
Beni dinler misin?
Seni bir kez kıskanmak,
Seni sonsuza değin seveceğim
Ve bir daha asla kıskanmayacağım demektir.

VITTORIA
Ah, seni, unvanı yüksek aklı kıt aptal!
Benden istediğin, benimse kabullenemediğim şey,
Ölene dek metresin olarak kalmam değil mi?
Denizin dibinde ateş yakmak senin için daha kolay olurdu.

FLAMINEO
Ah, Tanrı aşkına, yemin etme.

BRACHIANO
Beni dinler misin?

VITTORIA
Asla.

FLAMINEO

Amma da sağlam oluyor kadınların iradesi!
Hiçbir şeyin gücü yetmez mi onu kırmaya?
(*Gizlice* Brachiano'*ya*) Lütfen lordum, lütfen.
Kadın kaplumbağa yakalanır gibi yakalanır:
Sırtüstü yatırmanız gerek –
(*Yüksek sesle*) Kardeşim, yemin ederim ki, ben senden yanayım.
Kardeşime haksızlık ettiniz.
Lordum, Floransa Dükü'nün onu sevdiğini düşünmeniz
Ne büyük bir safdillik.
Kumaşçı başkasının kirlenip buruşmuş malını alır mı?
Ve sen kardeşim, hiç yakışmıyor sana
Bu ters davranışlar!
Genç tavşanlar uzun süre dayanamazlar,
Kadınların öfkesi de tavşanların kaçması gibi olmalı;
Sadece azıcık uğraştırmalıdır insanı.
Bir çeyrek saat ağladıktan sonra sakinleşmeleri gerek.

BRACHIANO

Bunca zamandır yüzünden ayıramadığım gözlerim
Artık seni görmeyecek mi?

FLAMINEO

Fakir fukaraya ödünç verdikleri birkaç kuruştan bile faiz alan
Tefeciler bile bu kadar acımasız olamaz.
Kucaklayın onu lordum ve öpün,
Suratına üfürüldüğünde avını bırakan
Sansar gibi davranmayın.

BRACHIANO

Haydi barışalım.

VITTORIA

Defol!

BRACHIANO

Ne öfke ne de insanın aklını başından alan şarap,
Bundan böyle aynı hatayı işletemez bana.

FLAMINEO

Neredeyse yakalayacaksınız, bastırın.

BRACHIANO
İsterse bütün dünya bize düşman olsun,
Yeter ki, benimle barış.

FLAMINEO
Bak, nasıl da pişman.
Kendilerini kıskançlığa kaptırdıklarında,
En büyük hataları en iyiler yapar
Bozulan en iyi şaraptan en keskin sirkenin yapıldığı gibi.
Dinle beni: Durgun akan ırmaklardan
Daha azgın ve öfkelidir denizler;
Ama ne o ırmaklar kadar tatlı,
Ne de iyi huylu olduğu söylenebilir.
Sakin bir kadın, erkeklerin tehlikesizce üzerinde yol alabilecekleri
Büyük bir köprünün altındaki durgun su gibidir.

VITTORIA
Ah, siz sahtekâr erkekler!

FLAMINEO
Kardeşim, bize sahtekârlığı,
Kadınlar beşikte emzirdiler, kadınlar.

VITTORIA
Acıya acı katmak için.

BRACHIANO
Tatlım!

VITTORIA
Yeterince alçalmadım mı?
Evet, evet, aşkın soğuduğu için
Sevgi dolu yüreğin kartopuna dönmüş.

BRACHIANO
Yemin sana, tekrar eriyecek,
Eski halini alacak
Ya da Roma'nın tüm şarabı tortuya dönüşecek.

VITTORIA
Şahinine, köpeğine
Bana verdiğinden daha büyük değer veriyorsun.
Bir tek söz bile söylemeyeceğim artık.

FLAMINEO
Lordum, tatlı bir öpücükle kapatın ağzını.
Deniz yükseldi, gemi limana döndü.
Lordum iliklerine kadar sevgi dolu.
Biz kıvırcık saçlı erkekler
Kadınlara her zaman iyi davranırız.
İşte bu güzel.

BRACHIANO
Nasıl böyle tersleyebildin beni!

FLAMINEO
Lordum, en çok duman hep
Küçük bacalardan çıkar.
Beni epey terlettiniz.
Yunanlıların tahta atlarında
Derin sessizlik içinde bekledikleri gibi
Sarılın birbirinize.
Lordum, yerine getirin sözlerinizi.
Bilirsiniz ki, lafla peynir gemisi yürümez.

BRACHIANO
Dur şimdi – Nankör Roma!

FLAMINEO
Roma mı! Bize kötü davranıldığı için
Oraya Berberistan demek daha yerinde olur.

BRACHIANO
Bir dakika; Floransa Dükü'nün
(Aptallığından mı, sevgisinden mi bilmiyorum)
Vittoria'yı kaçırmak için yaptığı planı ben uygulayacağım.

FLAMINEO
Lordum, bu geceden daha uygun bir zaman olamaz;
Papa öldü ve bütün kardinaller

Yeni Papa'yı seçmek için toplandılar;
Kent karmakarışık;
Ona uşak giyisileri giydiririz,
Birkaç at buluruz,
Yola çıkar, vakit geçirmeden Padua'ya gideriz.

BRACHIANO

Ben hemen Prens Giovanni'yi kaçırıp
Padua'ya yola çıkıyorum.
Siz ikiniz, yaşlı annenizle
Ve eğer ayartabilirseniz Floransa Dükü'nün hizmetkârı
Genç Marcello ile birlikte, beni takip edersiniz.
Hepinizi ödüllendireceğim: Sen Vittoria,
Düşes unvanını düşünmeye başla.

FLAMINEO

Gördün mü kardeşim?
Lordum, durun, size bir masal anlatacağım. Nil Nehri'nde yaşayan timsahın dişlerinin arasında bir solucan yaşar ve timsaha çok acı verir. Küçük bir kuş, çalıkuşu kadar bir şey, bu timsahın hekimidir. Ağzının içine konar, solucanı yer ve timsahı anında rahatlatır. Timsah rahatladığı için mutludur ama kendisini rahatlatana nankörlük eder ve kuş gidip de orada burada hizmetinin karşılığını alamadığını söylemesin diye, timsah ağzını kapatır, kuşu yutup onu sonsuz sessizliğe mahkûm etmek ister. Ama böylesi bir nankörlükten hoşlanmayan doğa, bu kuşun kafasında bir tüy ya da diken gibi bir şey yaratmıştır. Bu şeyin ucu timsahın ağzını yaralar, timsahın ölümcül bir zindan olan ağzını açmasına neden olur. Bu güzel diş temizleyici de acımasız hastasının ağzından uçar gider.

BRACHIANO

Söylemek istediğin,
Seni hizmetlerinden dolayı ödüllendirmediğim.

FLAMINEO

Hayır lordum. Kardeşim, timsah sensin; hastalığın ise, kötü ünün, lordum da onu tedavi edecek. Gerçi yaptığım benzetmede ayrıntılar tümüyle birbirini tutmuyor ama yine de dinle: Kafası dikenli kuşun sana yaptığı iyiliği unutma ve nankörlüğü bırak.

(*Kendi kendine*) Bazen bir düzenbaz, bazen bir deli gibi
konuşmam,
Bazen de akıl dolu yavan bir atasözü söylemem
Bazılarına saçma gelebilir
Ama şu sözler girdiğim kılıklara açıklık getirebilir:
Düzenbazlar yükseklerdeki insanları taklit ederek yükselir.
(*Çıkarlar.*)

III. SAHNE

(Papa'nın Sarayının dışındaki Sistine Kilisesi yakınları)

(*İçeri bir kapıdan* Lodovico, Gasparo *ve altı* Elçi, *bir başka kapıdan da Floransa Dükü* Francisco *girer.*)

FRANCISCO
Bu yüzden lordum, tetikte olmanızı rica ediyorum.
Toplantıyı iyi koruyun ve emirler uyarınca
Kardinallerle kimsenin konuşmamasına dikkat edin.

LODOVICO
Edeceğim, lordum. Elçilere yol açın!

GASPARO
Bugün çok şatafatlı giyinmişler.
Neden farklı giysiler var üzerlerinde?

LODOVICO
Onlar farklı tarikatların şövalyeleri.
Siyah pelerinli, gümüş haçlı şövalye
Rodos Şövalyesi; yanındaki Aziz Michael Şövalyesi,
Öbürü, Altın Post Şövalyesi; şuradaki Fransız, Kutsal Ruh Şövalyesi;
Savoy Beyi, Hazreti Meryem'e Verilen Müjde'nin Şövalyesi;
İngiliz, Aziz George adına kurulan Dizbağı Şövalyesi.
Size bu farklı tarikatları
Ve her birinin kurallarını anlatabilirim;
Ama zaman uygun değil.

FRANCISCO
Kont Lodowick nerede?

LODOVICO
Buradayım, lordum.

FRANCISCO
Yemek zamanı. Kardinallerin uşaklarını çağırın.

LODOVICO
Peki, lordum.

(*Ellerinde üzeri örtülü tabaklarla* Uşaklar *girer.*)
Durun önce tabakları kontrol edeceğim.
Bu kimin için?

UŞAK
Efendim Kardinal Monticelso için.

LODOVICO
Ya, bu?

UŞAK
Efendim Bourbon Kardinali için.

FRANSIZ ELÇİSİ
Tabakları neden kontrol ediyor?
Hazırlanan yemeği görmek için mi?

İNGİLİZ ELÇİSİ
Hayır bayım. Tabakların içine
Şu ya da bu Kardinalin Papa seçilmesini
Rica ederek ya da rüşvet vererek isteyen mektuplar
Konulmasına engel olmak için.
Kardinaller içeri ilk girdiklerinde,
Yanlarında kralların elçilerinin bulunması,
Kendi krallarının seçilmesini istediği kişinin
Adını vermeleri yasaldır.
Ama daha sonra, genel seçime kadar,
Hiç kimse onlarla konuşamaz.

LODOVICO
Kardinallerin uşakları,
Pencereyi açın ve yemekleri alın.

BİR KARDİNAL
(*Sahne dışından*) Tabakları geri gönder;
Papa seçimi var burada.
Kardinaller oylamayı bıraktılar
Adayın önünde eğiliyorlar.[49]

49) Oylamaya (*scrutiny*) alternatif bir Papa seçme yöntemi. Bu yöntemde (*adoration*), kardinallerin üçte ikisinin istedikleri kişinin önünde eğilmeleri durumunda o kişi Papa seçilir (Ç.N.)

LODOVICO
Gidin, gidin.
(Uşaklar *tabaklarla çıkar.*)

FRANCISCO
Bin dükasına bahse girerim ki,
Birazdan yeni Papa ilan edilecek.
Dinleyin; eminim seçildi –
(*Kardinal* Arragon *balkonda görünür.*)
Bakın! Kardinal Arragon
Kilise balkonuna çıktı.

ARRAGON
(*Denuntio vobis gaudium magnum. Reverendissimus Cardinalis* Lorenzo *de* Monticelso *electus est in sedem apostolicam, et elegit sibi nomen* Paulum *quartum.*[50]

HEPSİ
Vivat Sanctus Pater Paulus Quartus![51]
(*İçeri* Uşak *girer.*)

UŞAK
Lordum, Vittoria –

FRANCISCO
Ne olmuş ona?

UŞAK
Kentten kaçmış.

FRANCISCO
Ne?

UŞAK
Dük Brachiano'yla.

FRANCISCO
Kaçtı mı? Prens Giovanni nerede?

50) Latince: "Size mutlu bir haber veriyorum. Muhterem Kardinal Lorenzo di Monticelso, Papalık makamına atanmıştır ve IV. Paul adını almıştır." (Ç.N.)
51) Latince: "Çok yaşa Kutsal Peder IV. Paul." (Ç.N.)

UŞAK

Babasıyla gitmiş.

FRANCISCO

Islahevinin başrahibesini tutuklayın.
Kaçtı ha! Lanet olsun!
(Uşak *çıkar.*)
(*Kendi kendine*) Ne güzel, istediğim oldu.
Tabii. Tüm çabalarım bunun içindi.
Mektubu, yapması gereken şeyi
Ona öğretmek için yollamıştım.
Aptal Dük, önce adını lekeledim,
Bir fahişeyle evlenmeni sağladım;
Bundan daha kötü ne olabilir?
Şimdi olacaklara gelelim:
Konuşmayı bırakıp harekete geçmeliyim,
Belde kılıç varken haksızlıktan dem vurmak olmaz.
(Monticelso *törenle içeri girer.*)

MONTICELSO

Concedimus vobis apostolicam benedictionem et remissionem peccatorum.[52]
(Francisco, Monticelso'*nun kulağına bir şeyler fısıldar.*)
Dük hazretleri, Brachiano'nın, Vittoria Corombona'yı
Islahevinden çıkardığını ve kentten kaçtıklarını söylüyor.
Papalığımızın ilk gününde, hiçbir şey,
Bu lanetlenmiş insanların
Kutsal Kilise'den kovulması kadar
Yüce Tanrı'yı hoşnut edemez.
Bu yüzden duyurun herkese:
İkisini de aforoz ediyoruz.
Roma'daki tüm akrabalarını da
Aynı biçimde aforoz ediyoruz. Haydi bakalım.
(Francisco *ve* Lodovico *hariç hepsi çıkar.*)

FRANCISCO

Gel sevgili Lodovico,
Tasarlanan cinayeti işlemeye
Yemin ettin değil mi?

52) Latince: "Sizleri kutsuyor ve günahlarınızı affediyorum." (Ç.N.)

LODOVICO
Yeminimi asla bozmayacağım.
Ama efendim, yüce bir kişi olarak
Sizin de bu konuyla ilgilenmeniz beni şaşırtıyor.

FRANCISCO
Beni engellemeye kalkma.
Saraydakilerin çoğu benim safımda
Hattâ bazıları benim danışmanım.
Soylu dostum, ikimiz de aynı tehlikeye atılalım,
Bırak da bu şerefi birlikte paylaşalım.
(Francisco *çıkar*, Monticelso *girer*.)

MONTICELSO
Anlat, Floransa Dükü bağışlanman için
Neden böylesine uğraştı? Söyle!

LODOVICO
Sadaka isteyen İtalyan dilencileri
Kendilerine sadaka verenlere
Bunu kendi iyilikleri için yapmalarını söylermiş;
Bazen de iyilik yapanlar, krallar gibi,
Hak edenlere değil de
Cömert davranırlar canlarının istediğine.

MONTICELSO
Biliyorum, kurnaz birisin. Haydi, söyle,
Nasıl bir şeytanlık peşindesin?

LODOVICO
Şeytanlık mı lordum?

MONTICELSO
Soruyorum sana,
Düke nasıl yararın dokunuyor ki, eğilip,
Beresini saygıyla dizine kadar götürdü
Senden ayrılırken?

LODOVICO
Lordum,
Dük evcilleştirmeye çalıştığı,
Dörtnala giderken aniden durmasını,

Sıçrayarak koşmasını, çifte atmasını
Öğretmek istediği huysuz Berberi atını anlatıyordu bana.
Ben de çok iyi bir Fransız binici tanıyorum.

MONTICELSO
Dikkat et de
At boynunu kırmasın.[53]
Beni at numaralarıyla kandıracağını mı sanıyorsun?
Efendi, yalan söylüyorsun.
Sen kapkara kötü bir bulutsun,
Şiddetli bir fırtına koparacaksın.

LODOVICO
Lordum, fırtınalar gökyüzünde kopar;
Ben ise fırtına koparamayacak kadar aşağılardayım.

MONTICELSO
Rezil yaratık!
Biliyorum bir kötülük yapmak üzeresin.
Kanın tadını alınca öldürmeden duramayan köpekler gibisin.
Bir cinayet planlıyordunuz, değil mi?

LODOVICO
Size söylemeyeceğim.
Ama, söylesem de fark etmez.
Çünkü Kutsal Peder, ben size
Bir casus olarak değil
Tövbekâr bir günahkâr olarak geldim.
Söyleyeceklerimin hepsi
Günah çıkarma sırasında söyleneceğinden,
Bilirsiniz, kimsenin duymaması gerekir.

MONTICELSO
Beni alt ettin.

LODOVICO
Efendim, Brachiano'nun Düşesini çok seviyordum.
Daha doğrusu, ateşli bir şehvet duyuyordum ona.
Ama o hiç bilmedi bunları.
Düşes'i zehirlediler; yemin ederim ki zehirlendi.
Ben de onun intikamını almaya söz verdim.

53) At ile Vittoria kastedilmektedir (Ç.N.)

MONTICELSO
Floransa Dükü'ne mi?

LODOVICO
Evet, ona.

MONTICELSO
Sefil yaratık!
Bu konuda ısrar edersen, lanetlenirsin.
Sanıyor musun ki, kan içinde yüzüp
Utanç verici bir düşüşle lekelenmeyeceksin?
Yoksa kara, iç karartıcı porsukağacı gibi
Öldürdüğün insanların mezarında kök salıp
Yükselmeyi mi umuyorsun?
Sana verilen öğütler, kavrulmuş toprağa yağan yağmur gibi,
Islatıyor, ama derinlere işlemiyor.
Bırakıyorum seni öfkenle baş başa,
Pişman olup bu kötülükten kurtulana,
Yüreğinden o acımasız şeytanı atana dek.
(Monticelso *çıkar.*)

LODOVICO
Vazgeçiyorum. Lanetleneceğimi söyledi.
Oysa ben, Camillo'nun ölümü yüzünden
Beni destekleyeceğini sanıyordum.
(*İçeri* Uşak *ve* Francisco *girer.*)

FRANCISCO
Bu kontu tanıyor musun?

UŞAK
Evet lordum.

FRANCISCO
Şu bin düka altını onun evine götür;
Ona altınları Papa'nın yolladığını söyle.
Belki her şeyden daha etkili olur bu.
(*Çıkar.*)

UŞAK
Buyrun lordum.
(Uşak *para kesesini* Lodovico'*ya verir.*)

LODOVICO

Bana mı bayım?

UŞAK

Papa hazretleri size bin düka yolladı.
Ve sizden kendisine casusluk yapmanızı istiyor.

LODOVICO

Her zaman onun hizmetindeyim.
(Uşak *çıkar.*)
İşte şimdi anlaşıldı. Bana ateş püskürdü
Ama bu altınları yola çıkacağımdan haberi yokken
Saymış ve hazır etmiş.
Ah, ne sanat yüce insanların dürüst görünmesi!
Düğün şölenlerindeki gelinler gibi otururlar,
En küçük yakası açılmadık şaka yüzlerini kızartır
Bu utangaçlık gösterisi zavallı midelerini bulandırırken
Kafalarından her türlü düşünce geçer,
Hem de ateşli ve şehvet dolu eğlenceler
Ta gececyarısı başlayacakken.
O da böylesine kurnaz!
Derinliğimi altın şaküllе ölçüyor.
Şimdi zırhım iki kat.
Artık kanlı işime koyulabilirim.
Koskoca cehennemde yalnızca üç Öfke Tanrıçası var;
Oysa büyük insanların yüreğinde üç bin tanesi yatar.
(*Çıkar.*)

V. PERDE

I. SAHNE

(*Beşinci perdenin tümü* Brachiano'*nun*
Padua'daki sarayında geçer)

(Brachiano, Flamineo, Marcello, Hortensio, Vittoria Corombona, Cornelia, Zanche *ve başkaları sahnenin üst tarafından geçerler.*)
(*İçeri* Flamineo *ve* Hortensio *girer.*)

FLAMINEO
Yaşamımın hiçbir anında
Şans bugünkü gibi yüzüme gülmemişti.
Bu evlilikle işim iş.

HORTENSIO
İyi bir güvence.
Saraya gelen Arabı daha görmedin mi?

FLAMINEO
Gördüm; onunla Dük'ün odasında konuştum.
Ondan daha saygıdeğer,
Devlet işlerinde ve savaş konusunda
Ondan daha deneyimli
Bir kişi ile hiç konuşmamıştım şimdiye kadar.
Girit'te on dört yıl Venedikliler için çalışmış
Ve bir sürü büyük savaşa komutanlık etmiş
Söylediklerine göre.

HORTENSIO
Yanındaki o iki kişi kim?

FLAMINEO
İki Macar soylusu. Bundan sekiz yıl önce imparatorun hizmetinde komutanlık yaparken tüm sarayı şaşırtarak dindar olmuş, Capuchin tarikatına girmişler. Ancak memnun kalmayıp tarikattan çıkmış ve saraya geri dönmüşler. Ama daha sonra vicdanları rahatsız olmuş ve İsa'nın düşmanlarıyla savaşanlara hizmet etmeye yemin etmişler; Malta'ya gitmişler ve orada şövalye ilan edilmişler. Geri döndüklerinde, Papa'nın seçilme töreninde, dünyadan ellerini eteklerini çekip Padua'da bir Capuchin manastırına kapanmaya karar vermişler.

HORTENSIO
Garip.

FLAMINEO
Asıl garip olan şu. Ömür boyu çıplak bedenlerinin üstüne zırhlarını giymeye yemin etmişler.

HORTENSIO
Zorlu bir kefaret. Arap, Hıristiyan mı?

FLAMINEO
Evet.

HORTENSIO
Niye Dük'ün hizmetine girmek istemiş?

FLAMINEO
Bizimle Floransa Dükü arasında
Bir savaş çıkacağına inanıyor da ondan.
Ve bu savaşta görev almayı umuyor.
Keskin bakışlarından kendisine bu kadar güvendiği görülen,
Söylediği tek bir cümleyle
Ne denli bilge olduğu
Ya da bizim züppe saray adamlarını ne denli
Küçümsediği anlaşılan birini daha görmedim.
Sanki tüm Hıristiyan âlemindeki
Saraylarda hizmet etmiş gibi konuşuyor.
Kendisiyle tartışmaya giren kimselere

Başarının ateşböceği gibi, uzaktan parlak göründüğünü
Ama yakından bakıldığında
Ne sıcaklık ne de ışık verdiğini anlatmaya çalışıyor hep.
Dük geliyor!
(*İçeri* Brachiano, *Mulinassar kılığına girmiş Floransa Dükü* Francisco, *Carlo kılığına girmiş* Lodovico, Antonelli, *Pedro kılığına girmiş* Gasparo *ve* Ferneze *girer. Bellerinde kılıç, kafalarında miğfer vardır.*

BRACHIANO

Hoşgeldiniz. Türklerle yapılan savaştaki
Değerli hizmetlerinizi ayrıntılarıyla dinledik.
Yiğit Mulinassar, sana iyi bir maaş bağlıyoruz
Ama bu iki değerli beyefendinin
Ettikleri yemin yüzünden
Cömertliğimizden yararlanamayacak olmaları
Bizi derinden üzüyor.
Andınızın göstergesi olarak
Kılıçlarınızı kilisemize bırakmak istiyormuşsunuz.
Kabul ediyorum, bu büyük bir onur verecek bana.
Düşesimiz için yapılacak kutlama
Hazırlıklarını denetlemek için izninizi istiyorum.
Ancak katılacağınız son eğlence olarak
Lütfen bu gece düzenlenecek
Turnuvada hazır bulunun.
Sizler için özel yer hazırlanacak.
Roma'dan ülkelerine dönmekte olan
Büyükelçiler, evliliğimizi kutsamak,
Böyle bir eğlenceyle beni onurlandırmak istediler.

FRANCISCO

Lordum, ben onları kalmaya ikna ederim.

BRACHIANO

Oradan da huzurumuza gelin.
(Brachiano, Flamineo *ve* Hortensio *çıkar.*)

LODOVICO

Soylu lordum, hoşgeldiniz.
(*Suikastçılar kucaklaşırlar.*)
Girişiminizde sizi desteklemeye
Kutsal kitap üzerine yemin ettik.

GASPARO
Ve her şey hazır.
Canını dişine taksa
Bu kadar iyi hazırlayamazdı kendi felaketini.

LODOVICO
Benim planımı kabul etmediniz.

FRANCISCO
Böylesi daha iyi.

LODOVICO
Onun dua kitabını, tesbihini,
Eyerini, aynasını
Ya da raketinin sapını zehirlerdim.
Hele raketini, ne güzel olurdu!
Topun peşinden koştururken kendi ruhunu cehenneme yollardı.
Ah, tanrım! Dilerim planımız tıkır tıkır işler
Biz başkalarına öyküneceğimize,
Herkes bizden örnek alır.

FRANCISCO
Bundan daha etkili bir plan yok.

LODOVICO
Hadi öyleyse.

FRANCISCO
Yine de bence bu gerçek bir intikam değil.
Çünkü hırsız gibi gizlice gerçekleştireceğiz.
Onu savaş alanında miğferinden yakalayıp
Floransa'ya götürebilseydik!

LODOVICO
Çok güzel olurdu – ve orada
Kafasına sağduyusunun keskinliğini,
Şehvetinin alçaklığını gösteren
Pis kokulu sarmısaktan bir çelenk geçirebilseydik.
Flamineo geliyor.
(Lodovico, Antonelli *ve* Gasparo *çıkar. İçeri* Flamineo, Marcello *ve* Zanche *girer.*)

MARCELLO
Bu şeytan niye hep peşinde? Söyle.

FLAMINEO
Bilmiyorum.
Emin ol ki, ben çağırmıyorum.
Şeytan çağırmak sanıldığı kadar beceri gerektirmiyor.
Bak, bir tanesi kalkmış bile.
Asıl beceri onu indirmekte.

MARCELLO
Bu kadın senin utanç kaynağın.

FLAMINEO
Rica ediyorum, kusuruna bakma onun.
Bilirsin kadınlar pıtrak gibidir,
Sevgileri onları nereye atsa oraya yapışırlar.

ZANCHE
Şu yakışıklı adam hemşerim.
Yanında kimse yokken
Kendi dilimizde konuşacağım onunla.

FLAMINEO
Rica ediyorum konuş.
(Zanche *çıkar.*)
Kahraman asker, nasılsın?
Bir görseydim senin kılıç kuşandığın zamanları!
Rica ediyorum, savaşlarını anlat bize.

FRANCISCO
İnsanın kendi başarılarını anlatması çok saçma. Nefesim kötü kokar diye ağzıma hiç kendimi öven söz almadım.

MARCELLO
Çok alçakgönüllüsün. Dük daha başka türlü konuşmanı bekler.

FRANCISCO
Asla ona yardakçılık etmeyeceğim. İnsanları böyle davranamayacak kadar çok inceledim. Dük'le aramdaki fark nedir ki? İki tuğla arasındaki fark kadar; ikisi de topraktan yapılmış. Sadece bir tanesi kalenin tepesine yerleştirilmiştir, öteki de bir raslantı

sonucu bir kuyunun dibine. Eğer Dük kadar yükseklere konulsaydım ben de onun kadar sağlam olurdum, onun kadar güzel görünürdüm ve onun kadar az aşınırdım.

FLAMINEO

Bu askere kilisede dilenme izni verilseydi ne masallar anlatırdı onlara.

MARCELLO

Ben de askerlik yaptım.

FRANCISCO

Nasıldı?

MARCELLO

Kötüydü.

FRANCISCO

Asıl kötü olan barıştır. Barışta sadece dış görünüşe değer verilir. Denizde küçücük görünen gemilerin ırmak üzerinde kocaman görünmeleri gibi saraydaki bazı baylar da odalarda devasa görünürler ama savaş meydanına çıktıklarında zavallı birer cüce olurlar.

FLAMINEO

Bense duvar halılarıyla kaplı bir odayı[54] ve yanağımı okşayan bir kardinalin gözdesi olmayı yeğlerim.

FRANCISCO

Kim bilir ne alçaklıklar yapardın.

FLAMINEO

Hem de hiç çekinmeden.

FRANCISCO

Doğru; hasat zamanı tarlada bir sürü güvercin görürsün. Ürüne büyük zarar verdikleri halde çiftçi onları tüfekle avlama cesareti gösteremez! Niçin? Çünkü güvercinler ağanındır; ama zavallı serçeler Tanrı'nındır ve bu yüzden de tencereye girerler.

54) Çoğunlukla duvarla arasında biraz açıklık bulunarak asılan duvar halılarının ardında casuslar rahatlıkla saklanabilirlerdi (Ç.N.)

FLAMINEO

Şimdi sana değerli bir öğüt vereceğim. Dük sana maaş bağlayacağını söylüyor ama bu söze bel bağlama; imzalı bir kâğıt iste ondan. Türklerle savaştan dönen bir sürü asker tanıdım; ilk üç dört ay ödenen maaşla kendilerine yeni tahta bacaklar ya da temiz sargı bezleri aldılar ama daha sonra maaşları kesildi. Dük'ün cömertliği de işkencecininkine benzer: Yarı ölü yatan kişiye su ve sıcak yiyecek verir ki, gücünü toplayıp canlanınca ona daha fazla işkence edebilsin.

(*İçeri* Hortensio, *bir* Genç Bey, Zanche *ve iki kişi girer.*)

Merhaba yiğitler; turnuvaya hazırlar mı?

(Francisco *çıkar.*)

GENÇ BEY

Evet; beyler zırhlarını giyiyorlar.

HORTENSIO

Bu kim?

FLAMINEO

Sonradan görme biri. Bir şahinci gibi küfrediyor, falcı gibi Dük'ün kulağına her gün yalanlar fısıldıyor; saraya geldiğinde tenis kortunu temizleyen adamdan daha berbat ter kokuyordu.

HORTENSIO

Bak, işte güzel metresin.

FLAMINEO

Sen benim kan kardeşimsin; seni temin ederim ki, o Arabı, o cadıyı içten sevmiyorum. Çevirdiğim dolapların bazılarını biliyor. İnsan kurdu nasıl kucaklarsa ben de onu öyle kucaklıyorum. Ama bana saldırmasından, boğazımı parçalamasından korktuğumdan canı cehenneme gitsin isterim.

HORTENSIO

Seninle evleneceğini söylediğini duydum.

FLAMINEO

Valla, ona öyle bir söz verdim ama bu sözü tutmamak için, kuyruğuna bağlanan şişeden kurtulmak isteyen ama arkasına bak-

maya cesaret edemeyen korkak bir köpek gibi kaçıyorum. (Zanche'*ye*) Benim güzel çingenem![55]

ZANCHE

Bana olan sevgin ateşlendirmekten çok soğutuyor beni.

FLAMINEO

Valla, sorun bende değil; kentte hemen ateşlenen bir sürü kadın var.

HORTENSIO

Peki, onların parfüm kokulu âşıklarına ne diyeceksin?

FLAMINEO

Onları saten giysileri bile kurtaramaz.
Eminim ki, hastalık onlara da bulaşmıştır.
Bilirsin, körle yatan şaşı kalkar.

ZANCHE

Haydi canım sende!
Yüzünü gözünü boyayıp, güzel giysiler giyen biri gönlünü çalmış;
Şimdi benden nefret ediyorsun.

FLAMINEO

Ne? Makyaj yaptığı ve güzel giyindiği için mi severim ben bir kadını? Sana iyi bir örnek vereyim: Ezop'ta kendisini doyuracak avı bırakıp, o avın gölgesini yakalamaya çalışan aptal bir köpek vardı. Bence saray adamları ağzının tadını bilmeli.

ZANCHE

Ettiğin yeminleri unutma.

FLAMINEO

Âşıkların yeminleri denizcilerin duaları gibidir. Zorda kalınca onlara başvururlar; ama fırtına dinip, geminin sarsılması durunca yalvarmayı bırakıp içmeye başlarlar. Ama beyefendiler hem içer hem yalvarırlar, kunduracının pastırmasız yapamadığı gibi. Her ikisi de birbirlerini çekerler: İçki içen daha çok yemin et-

55) Zanche'nin derisinin rengine ve ihtirasına atıf (Ç.N.)

meye başlar, yemin edince de daha çok içki içer. Senin bronz tenli beyin[56] veciz sözlerinden daha iyi değil mi bu sözler?
(*İçeri* Cornelia *girer.*)

CORNELIA
Pis kaltak, buraya mı tünedin? Senin yerin kerhane!
(Zanche'*ye vurur.*)

FLAMINEO
Zincirlerler seni.[57] Sarayda birine vurulur mu?
(Cornelia *çıkar.*)

ZANCHE
Bu kadının kimseye hayrı yok.
Hizmetkârlarının yatağına kimseyi sokmayıp
Donmalarına neden olur.
Ondan korktukları için
Yatağını bile düzeltemezler.

MARCELLO
Sen bir fahişesin. Hem de yüzsüz birisin.

FLAMINEO
Söyle, niye tekmeliyorsun onu?
Yoksa ceviz ağacı mı sandın?
İyi meyve vermesi için dayak mı yemesi gerek?

MARCELLO
Senin kendisiyle evleneceğini söylüyor böbürlenerek.

FLAMINEO
Ne olmuş yani?

MARCELLO
Bence onu yeni ekilmiş bir tarlada
Bir direğe bağlamalı
Karga dostlarını kaçırsın diye.

56) Bronz tenli bey: Mulinassar (Ç.N.)
57) Sarayda birisine vurarak yaralayan kişi ömür boyu hapis cezasının yanı sıra kralın keyfine kalmış bir hapis cezasına çarptırılır, ayrıca da eli kesilirdi (Ç.N.)

FLAMINEO
Sen daha çocuksun, aptalsın,
Sen kendi köpeğine göz kulak ol; ben yetişkin bir insanım.

MARCELLO
Onu senin yanında görürsem, gırtlağını keserim.

FLAMINEO
Tüy yelpazeyle mi?

MARCELLO
Sana gelince, seni döve döve
Bu aptallıktan kurtaracağım.

FLAMINEO
Ne o, öfkelisin galiba.
Seni yatıştırmasını bilirim.

HORTENSIO
Kardeşini mi!

FLAMINEO
Canı cehenneme!
Bana en yakın olması gerekirken, en çok o öfkelendiriyor.
(Marcello'*ya*) Annem seni başkasından peydahlamış galiba.

MARCELLO
Oidipus'un birbirini öldüren oğulları gibi
Sevgimizin alevi farklı yönlere yönelecek.[58]
Yüreğini deşip bu sözlerinin hesabını soracağım.

FLAMINEO
Deş. Beni nerede bulacağını biliyorsun–

MARCELLO
Çok iyi.
(Flamineo *çıkar.*)
Eğer iyi bir dostsan git ona kılıcımı ver.
Söyle boyunu ölçsün.

58) Oidipus'un oğulları Eteokles ve Polynekes, Thebai tahtı için yaptıkları teke tek kavgada birbirlerini öldürdükten sonra vücutları beraberce yakılır ama bedenlerinden çıkan alevlerin birbirine karışmadığı görülür (Ç.N.)

GENÇ BEY

Peki lordum.

(Zanche *dışında herkes çıkar. İçeri –Mulinassar kılığında– Floransa Dükü* Francisco *girer.*)

ZANCHE

(*Kendi kendine*) İşte geliyor. Yakamı bırak utanç duygusu!
Yüzümü hiç bugünkü gibi sevmemiştim
Çünkü kızarmadan seni seviyorum diyebiliyorum.

FRANCISCO

Sevgini zamansız ekmişsin;
Aziz Michael Yortusu'nda[59] hava baharı andırır ama kısa bir süre. Ben yaşlıyım; ayrıca asla evlenmemeye yeminliyim.

ZANCHE

Ah! Zavallı hizmetkârlar kocadan çok sevgili bulur. Ama sen benim ne kadar zengin olduğumu bilmiyorsun. Elçilerin tahta çıkan kralları kutlamaya gittiklerinde değerli bir armağan götürmeleri âdettendir. Elçinin kendisini ya da sözlerini beğenmese bile, getirdiği armağan kralın hoşuna gidebilir. Ben de sana öyle gelip, kişiliğimden çok drahomam yüzünden sevilebilirim.

FRANCISCO

Önerini düşüneceğim.

ZANCHE

Düşün, seni daha fazla tutmayacağım. Boş bir vaktinde
Aklını başından alacak şeyler anlatacağım.
Sana olan tutkumu açtığım için ayıplama beni;
Âşıklar için için yanarak ölür gizlerlerse ateşlerini.

FRANCISCO

(*Kendi kendine*) Tüm casuslar arasında en yararlısı bu olacak.
Eminim bu çirkin kadından ne güzel bilgiler sızacak.
(*Çıkarlar.*)

59) Bu yortu, 30 Eylül'de kutlanır (Ç.N.)

II. SAHNE

(*İçeri* Marcello, Cornelia *ve arka planda kalan bir* Uşak *girer.*)

CORNELIA
Sarayda nereye gitsem insanlar
Düello edeceğini fısıldaşıyorlar. Düşmanın kim?
Kavganın nedeni ne?

MARCELLO
Dedikodu bunlar.

CORNELIA
Yalan mı söyleyeceksin?
Beni böyle korkutmakla iyi yapmıyorsun.
Ancak çok öfkeli olduğunda böylesine sararırsın.
Annelik hatırım için söyle bana–
Hayır, Dük'ü çağırayım da sana dersini versin.

MARCELLO
Sonradan gülüp geçeceğin korkular bunlar.
Sandığın gibi değil.
Bu haç babamın değil miydi?

CORNELIA
Evet.

MARCELLO
Sen kardeşimi emzirirken
Babamın haçı eline alıp
(*İçeri* Flamineo *girer.*)
Bir kenarını kırdığını anlatmıştın bir zamanlar.

CORNELIA
Evet, ama onarıldı.

FLAMINEO
Kılıcını geri getirdim sana.
(Flamineo *kılıcı* Marcello'*ya saplar.*)

CORNELIA
Ah! Ne felaket!

MARCELLO
Evet, tam da yerine getirdin.

CORNELIA
İmdat! Oğlumu öldürdüler.

FLAMINEO
Safranı kusuyorsun ha?
Ben gidip kiliseye sığınacağım,
Sana da bir doktor yollarım.
(*Çıkar.*)
(*İçeri* Carlo, Hortensio *ve* Pedro *girer.*)

HORTENSIO
Ne? Yaralandın mı?

MARCELLO
Anne, haçın kırılmasıyla ilgili
Söylediklerimi hatırla. Elveda.
Öyle günahlar vardır ki,
Tanrı tüm aileyi cezalandırır bu yüzden.
Bizim günahımız da dürüst olmayan yolla
Yükselmeye çalışmak. Herkes bilsin ki,
Kökünden büyük dalı olmayan ağaçlar
Uzun süre yıkılmadan kalırlar.

CORNELIA
Ah, sonsuza kadar sürecek bu acı!

HORTENSIO
Dürüst Marcello!
Öldü, bayan lütfen bırakın onu, gelin, hadi.

CORNELIA
Hayır ölmedi, baygın.
Ölümüyle kimse bir şey kazanmayacak ki.
Tanrı aşkına bırakın, konuşayım onunla.

LODOVICO
Keşke yanılıyor olsaydınız.

CORNELIA

Yalan söylüyorsunuz, yalan, yalan. Kaç kişi böyle öldü bugüne kadar tedavi edilmediği için! Başını kaldırın, başını kaldırın! İç kanamadan ölecek!

HORTENSIO

Öldüğünü görüyorsunuz.

CORNELIA

Bırakın beni yanına gideyim; onu bana öylece verin. Eğer toprağa verilecekse, bırakın ona yürekten bir öpücük vereyim. İkimizi birden aynı tabuta koyarsınız. Bir ayna getirin de bakayım nefes alıyor mu, ya da yastığımdan bir tüy getirip dudaklarının önünde tutun. Azıcık yorulmaktansa onu yitirmeyi mi yeğliyorsunuz?

HORTENSIO

Ona yapabileceğiniz en büyük iyilik onun için dua etmeniz.

CORNELIA

Ah! Henüz onun için dua etmeyeceğim. Daha uzun yıllar yaşayıp beni gömecek, benim için dua edecek, yanına gitmeme izin verirseniz.

(*İçeri* Brachiano *girer. Ağız kısmı hariç tepeden tırnağa zırhla kaplıdır. Yanında* Flamineo *ve Mulinassar kılığında* Francisco *vardır.*)

BRACHIANO

Bu senin eserin mi?

FLAMINEO

Bu benim kara kaderim.

CORNELIA

Yalan söylüyor, yalan! O öldürmedi; şunlar öldürdüler; tedavi edilmesine izin vermeyenler.

BRACHIANO

Anneciğim, toplayın kendinizi.

CORNELIA

Seni uğursuz baykuş!

HORTENSIO
Madam, yapmayın.

CORNELIA
Bırakın beni, bırakın beni.
(*Elinde bir hançerle* Flamineo'*ya koşar ama yanına gelince hançeri yere atar.*)
Seni Tanrı affetsin.
Senin için dua etmeme şaşırmıyor musun?
Sana nedenini söyleyeceğim:
Yirmi dakikadan az ömrüm kaldı;
Onu da lanet okuyarak geçirmek istemiyorum. Elveda.
Şurada yatanın yarısıydın sen.
Dilerim içinde kum yerine
Kardeşinin külleri bulunan saat bitene kadar yaşarsın,
Yaşamının geri kalanını
Pişmanlık içinde geçirmeyi öğrenirsin!

BRACHIANO
Anneciğim, lütfen söyleyin
Nasıl öldü? Kavga neden çıktı?

CORNELIA
Küçük oğlum erkekliğine fazlasıyla güvendi,
Kardeşine kötü sözler söyledi,
Kılıcı önce kendisi çekti; ondan sonrasını bilmiyorum
Çünkü aklım başımdan gitmişti,
Yere yıkıldı, kafası kucağıma düştü.

UŞAK
Madam, bu doğru değil.

CORNELIA
Rica ediyorum susun. Zaten bir ok yitti;
Bunu da kaybetmek aptallık olacak
Çünkü öbürü asla bulunamayacak.

BRACHIANO
Hadi, ölüyü Cornelia'nın evine taşıyın:
Emrediyoruz kimse Düşes'imize anlatmasın
Bu acıklı olayı. Sana gelince Flamineo,
Dinle, seni bağışlamayacağım.

FLAMINEO

Bağışlamayacak mısınız?

BRACHIANO

Yalnızca yaşamını ödünç vereceğim sana.
Ve o da sadece bir gün sürecek.
Her akşam ya yenileyeceksin yaşamını ya da asılacaksın.

FLAMINEO

Nasıl isterseniz.
(Lodovico, Brachiano'*un miğferinin maskına zehir sürer.*)
Sözünüz buyruk, karşı gelmeyeceğim.

BRACHIANO

Bir keresinde kız kardeşinin evinde bana meydan okumuştun;
Bu yüzden seni korku içinde yaşatacağım.
Nerede miğferimin maskı?

FRANCISCO

(*Kendi kendine*) Belasını arıyor.
(FLAMINEO'*ya*) Soylu genç, başına gelenler beni üzüyor.
Haydi turnuvaya.
(*Kendi kendine*) Bu onu cehennemin dibine daha da itecek,
Çünkü yaptığı son iyilik cinayeti affetmek.
(*Çıkarlar.*)

III. SAHNE

(Nal sesleri ve bağırmalar duyulur. Turnuva alanında çarpışmalar; önce teke tek daha sonra üçe üç.)

(*İçeri* Brachiano,Flamineo, Giovanni, Vittoria *ve* Francisco *girer.*)

BRACHIANO
Bir zırhçı! Lanet olsun, bir zırhçı!

FLAMINEO
Zırhçı mı? Zırhçı nerede?

BRACHIANO
Miğferimin maskını koparıp çıkarın.

FLAMINEO
Lordum, yaralandınız mı?

BRACHIANO
Beynim tutuştu!
(*İçeri* Zırhçı *girer.*)
Mask zehirliymiş.

ZIRHÇI
Lordum, yemin ederim ki –

BRACHIANO
Götürün şunu işkenceye.
(Zırhçı *muhafızlar arasında çıkar.*)
Bu işte parmağı olan soylular var;
Hem de yakın çevremde.

VITTORIA
Ah, sevgili lordum, zehirlendiniz mi!

FLAMINEO
Perçinleri çıkarın;
Ne talihsiz bir eğlence oldu bu!
Hekimleri çağırın; lanet olsun hepinize!
(*İçeri iki* Hekim *girer.*)

Sizin mesleğinizin marifetlerinden biri bu!
Korkarım elçiler de zehirlendi.

BRACHIANO
Ah, ölüyorum;
Zehir beynime ve yüreğime yayılıyor.
Ah, benim güçlü yüreğim!
Dünyayla arasında öyle bir bağ var ki,
Kopmak istemiyor.

GIOVANNI
Ah, sevgili babacığım!

BRACHIANO
Çocuğu götürün buradan
Nerede benim iyi kadınım?
Sonsuz dünyalarım olsa bile, sana az gelir.
Senden ayrılıyor muyum?
Şu baykuşlar neler diyor?
Zehir öldürücü müymüş?

HEKIMLER
Öldürücü.

BRACHIANO
Seni alçak, kurnaz cellat!
Can atarsın can almaya;
Ama yaşam kurtarmadaki sanatın yaya kalır çokluk
Büyük insanları terk eden dostlar gibi.
Suç işleyen kölelerin,
Acımasız katillerin canlarını bağışlayan ben,
Kendi yaşamımı on iki ay uzatacak kadar güçlü değil miyim?
(Vittoria'*ya*) Beni öpme, zehir sana da bulaşır.
Yüce Floransa Dükü yollamıştır bunu.

FRANCISCO
Efendim, biraz rahat edin.

BRACHIANO
Ah, sen ecelle gelen tatlı ölüm,
Güzel uykunun ikiz kardeşi!
Sen sessiz sedasız ayrılırken bu dünyadan,

Kaba sakallı kuyrukluyıldızlar uğurlamaz seni.[60]
Uğursuz baykuş uçmaz etrafında,
Aç kurt koklamaz cesedini;
Kefen olur acıma duygusu sana,
Oysa felakettir kralları bekleyen!

VITTORIA
Sonsuza değin mahvoldum!

BRACHIANO
Ne kadar aşağılık bir şey
Etrafta ağlaşan kadınlar varken ölmek!
(*İçeri Capuchin kılığında* Lodovico *ve* Gasparo *girer.*)
Bunlar da kim?

FLAMINEO
Fransisken rahipleri.
Kutsal yağı getirdiler.

BRACHIANO
Bana ölümden söz eden ölür.
Korkunç bir sözcük bu.
Odama götürün beni.
(Francisco *ve* Flamineo *hariç hepsi çıkar.*)

FLAMINEO
Ölmek üzere olan kralları nasıl bir yalnızlık çevreler. O ana kadar kentleri insansız bırakmış, dostları birbirinden ayırmış, sarayları yaşanmaz hale getirmişlerdir. Ama şimdi, ah, adalet! Yardakçıları nerede şimdi? Yardakçılar kralların bedenlerinin gölgesidir, en ufak bir kara bulut onları görünmez yapar.

FRANCISCO
Ne içten bir ağıt.

FLAMINEO
Sarayın her odasında birkaç saat bol bol gözyaşı dökülecek. Ama inan bana çoğu sadece üvey annelerinin mezarı başında ağlarlar.

60) Kuyrukluyıldızın kuyruğuna kaba sakal diyor. Kuyrukluyıldızların felaket ve kötülüğün habercisi oldukları kabul edilirdi (Ç.N.)

FRANCISCO
Ne demek istiyorsun?

FLAMINEO
Ne mi? Saray sınırları içinde yaşayan bazı insanlar gibi ikiyüzlülük yapacaklar.

FRANCISCO
Ama ona hizmet ederken bayağı ilerledin.

FLAMINEO
Kadınların göğsündeki yara gibi. Sözde iyileştirmek için karnımı piliçle[61] doldurdular. Paraya gelince, inan bana, emrinde çalışanların tümü gibi, onu aldatma isteği vardı içimde. Ancak bunu yapabilecek kadar kurnaz değildim.

FRANCISCO
Onun hakkında ne düşünüyordun? Çekinmeden söyle.

FLAMINEO
Öyle bir devlet adamıydı ki, kaç yiğit adamını kaybettiğine bakmaktansa kuşattığı kente kaç top güllesi attığını sayıp masrafını hesaplamayı yeğlerdi.

FRANCISCO
Dük hakkında iyi konuş.

FLAMINEO
Konuştum. Sarayda neler öğrendiğimi bilmek ister misin?
(*İçeri* Lodovico *girer.*)
Kralı eleştirmek zararlıdır ama bazılarını da aşırı derecede övmek düpedüz yalancılıktır.

FRANCISCO
Dük nasıl?

LODOVICO
Ölmek üzere.
Çok garip davranıyor.

61) Yaraların üzerine kümes hayvanı eti koyarak tedavi etme yöntemi. Böylece, yaranın hasta insanı yiyip bitiremeyeceği düşünülürdü (Ç.N.)

Savaşlardan, tekellerden
Vergi toplamaktan söz ediyor,
Arkasından son derece hasta bir beynin
Ürünü olan bir dille konuşuyor.
Beyni yirmi değişik konuyla meşgul,
Bu da mantığını deliliğe tutsak ediyor.
Böylesi korkunç bir son
Başı yükseklerdeki bazı insanlara
Mutlu bir yaşam sürseler bile
Kendilerini iyi bir ölümün beklemediğini öğretebilir.
Dükalığının tüm yetkilerini
Prens büyüyene kadar
Kız kardeşine bıraktı.

FLAMINEO
Şans hâlâ yüzüme gülüyor.

FRANCISCO
İşte bakın, geliyor.
(*İçeri bir yatakta yatmakta olan* Brachiano, Vittoria *ve diğerleri girer. Aralarında* Gasparo *da vardır.*)
Ölüm yüzüne çöreklenmiş bile.

VITTORIA
Ah, sevgili lordum!
(*Bu konuşmalar Dük'ün çıldırdığını gösterir ve oyun içinde öyle oynanmalıdır.*)

BRACHIANO
Defol, bana ihanet ettin.
Ülkeden para kaçırdın,
Makam alıp sattın; fakirleri canlarından bezdirdin.
Ben de hiç kuşkulanmadım. Göster hesaplarını.
Muhasebemi kendim tutacağım.

FLAMINEO
Efendim, sinirlenmeyin.

BRACHIANO
Evet, suç bende.
Çünkü kim duymuştur

Kara kuzgunun karanlığı azarladığını?
Ya da şeytanın keçi ayaklılara bağırıp çağırdığını?

VITTORIA
Ah, lordum!

BRACHIANO
Akşam yemeğinde bıldırcın istiyorum.

FLAMINEO
Emredersiniz efendim.

BRACHIANO
Hayır; kızarmış köpekbalığı olsun.
Siz bıldırcınları zehirle besliyorsunuz–
O yaşlı köpek, o kurnaz Floransa Dükü–
Avlanmayı bırakıp köpek öldürmeye başlayacağım;
Çok güzel! Onunla dost olacağım:
Çünkü bilirsiniz bayım,
Köpek bir başka köpeği gördü mü
Havlamaya başlar hemen.
Susun, susun, işte güzel giyimli bir sefil.

FLAMINEO
Hani, nerede?

BRACHIANO
İşte orada.
Mavi bereli, pantolon giymiş,
Apış arasına da kocaman bir mahfaza takmış.
Hah, hah, ha. Bakın üstü inci iğnelerle bezenmiş.
Tanımıyor musunuz onu?

FLAMINEO
Hayır lordum.

BRACHIANO
Şeytan, o.
Keçi ayağını gizlemek için
Ayakkabısına taktığı koca tokadan tanıyorum.
Onunla tartışmaya gireceğim.
Çok usta bir konuşmacıdır.

VITTORIA
Lordum, burada hiçbir şey yok.

BRACHIANO
Hiçbir şey mi? Çok güzel! Hiçbir şey!
Param kalmayınca hazine boşalıyor,
Hiçbir şey yokmuş.
Bana böyle davranılmasına izin veremem.

VITTORIA
Ah! Lordum, kımıldamayın–

BRACHIANO
Bakın, bakın. Kardeşini öldüren Flamineo
Şuradaki ipte dans ediyor. Dengesini sağlasın diye de,
Her iki elinde para kesesi var,
Boynunu kırmaktan korkuyor çünkü.
Bir de savcı var,
Kenarları kadifeden bir cüppe giyiyor.
Gözlerini dikmiş, para ne zaman düşecek diye bakıyor.
Alçak, nasıl da hoplayıp zıplıyor!
Oysa darağacında sallanıyor olmalıydı.
Orada; o kim?

FLAMINEO
Vittoria, lordum.

BRACHIANO
Hah, hah, ha. Saçında menekşe tozu[62] var,
Sanki fırında oynaşmış gibi.
O kim?

FLAMINEO
Bir papaz, lordum.

BRACHIANO
Kafayı bulacak o; yaklaşmayın ona,
Din adamları, işin içine girmişse konu tehlikeli demektir.
Şuraya bakın: Yastığın üzerinde altı kuyruksuz sıçan dolaşıyor.
Bir sıçan avcısı bulun.
Bir mucize yaratacağım: Sarayı kurtaracağım

62) Evlilik töreni için Vittoria'nın saçına bu tozdan serpilmiştir (Ç.N.)

Tüm zararlı haşarattan.
Flamineo nerede?

FLAMINEO

Adımı ağzından düşürmemesi hoşuma gitmiyor,
Özellikle de ölüm döşeğindeyken.
Uzun yaşamayacağıma işaret;
Artık ölmek üzere.

(Brachiano *ölmek üzeredir. Capuchin kılığındaki* Lodovico *ve* Gasparo *ellerinde bir haç ve kutsanmış mumla yatağa yaklaşırlar.*)

LODOVICO

Lütfen yer açın: *Attende, domine Brachiane.*[63]

FLAMINEO

Bak, bak nasıl da dikmiş gözlerini haçın üzerine.

VITTORIA

Oynatmayın haçı.
Çılgın ruhunu sakinleştiriyor;
Gözlerinden yaş süzülüyor.

LODOVICO

(*Haçın yanında*)
Domine Brachiane, solebas in bello tutus esse tuo clypeo, nunc hunc clypeum hosti tuo opponas infernali.[64]

GASPARO

(*Kutsanmış mumun yanında*)
Olim hastâ valuisti in bello; nunc hanc sacram hastam vibrabis contra hostem animarum.[65]

LODOVICO

Attende, Domine Brachiane, si nunc quoque probas ea, quæ acta sunt inter nos, flecte caput in dextrum.[66]

63) Latince: "Lord Brachiano, dinle." (Ç.N.)
64) Latince: "Lord Brachiano, savaş meydanında kendini kalkanınla korurdun, şimdi ise, düşmanın şeytana karşı, göğsünü bu kalkanla koruyacaksın." (Ç.N.)
65) Latince: "Eskiden savaşta mızrağınla alt ederdin düşmanı, şimdi ise, bu kutsal mızrağı ruhların düşmanına doğrultacaksın." (Ç.N.)
66) Latince: "Dinle, Lord Brachiano, aramızda yaptığımıza iman getiriyorsan, başını sağa çevir." (Ç.N.)

GASPARO

Esto securus, Domine Brachiane: cogita quantum habeas meritorum; denique memineris meam animam pro tuâ oppignoratam si quid esset periculi.[67]

LODOVICO

Si nunc quoque probas ea, quæ acta sunt inter nos, flecte caput in lævum.[68]
Ruhunu teslim ediyor: Lütfen herkes uzaklaşsın,
İzin verin de tarikatımızın
Sizlerin duymanıza izin vermediği
Bazı sözleri fısıldayalım kulağına.

(*Burada herkes çekilir ve* Lodovico *ile* Gasparo *kendilerini tanıtırlar.*)

GASPARO
Brachiano.

LODOVICO
Şeytan Brachiano. Lanetlendin.

GASPARO
Sonsuza dek.

LODOVICO
Hüküm giyip zindana atılmış bir mahkûm bile
Senden yücedir, senin efendindir.

GASPARO
Doğru. Çünkü sen
Şeytanınsın artık.

LODOVICO
Sefil yaratık!
Herkes seni ünlü bir siyaset adamı bilirdi
Ama sanatın zehirlemekti.

67) Latince: "Korkma, Lord Brachiano. Düşün ne kadar iyilik yaptığını; son olarak, unutma, herhangi bir tehlike söz konusu olursa benim ruhum seninkinin kefili." (Ç.N.)
68) Latince: "Şimdi aramızda yaptığımıza iman getiriyorsan, başını sola çevir." (Ç.N.)

GASPARO
Katil ruhluydun.

LODOVICO
Karın zehirlenmeden önce
Merdivenden düşüp boynunu kırmasını isterdin.

GASPARO
Zehirli yiyeceklerle öldürdün –

LODOVICO
Zarif şişeler içindeki
Veba kadar ölümcül parfümlerle –

GASPARO
Kâh cıva –

LODOVICO
Kâh bakır sülfatla –

GASPARO
Cıvayla –

LODOVICO
Kurnaz kafanda kaynayan
Başka şeytansı maddelerle.
Duyuyor musun?

GASPARO
Bu, Kont Lodovico.

LODOVICO
Bu da Gasparo.
Ve sen de sefil bir alçak gibi öleceksin.

GASPARO
Ve kokacaksın sineklerin üstüne üşüştüğü
Bir köpek leşi gibi.

LODOVICO
Cenaze törenine bile kalmadan unutulacaksın.

BRACHIANO
Vittoria! Vittoria!

LODOVICO
Ah, lanet şeytan,
Yine kendine geldi! Hapı yuttuk.
(*İçeri* Vittoria *ve* Hizmetkârlar *girer.*)

GASPARO
(Lodovico'*ya*) Gizlice boğ onu.
(Vittoria'*ya*) Ne? Yoksa üç kat daha fazla
Acı çekmesi için mi geldiniz buraya?
Tanrı aşkına. Merhamet edin,
Hıristiyanlık aşkına, çıkın odadan.
(Vittoria *ve* Hizmetkârlar *çıkar.*)

LODOVICO
Demek çene çalmak istiyordunuz bayım.
Bu aşk bağını Floransa Dükü yolladı.
(Brachiano'*yu boğar.*)

GASPARO
Tamam mı?

LODOVICO
Ruhu uçtu. Dünyadaki hiçbir hemşire,
Veba hastahanesinde yedi yıl bile çalışmış olsa,
Daha iyisini yapamazdı.[69]
(*İçeri* Vittoria, Francisco, Flamineo *ve* Hizmetkârlar *girer.*)
Lordlarım, Dük öldü.

HEPSİ
Ruhu şad olsun!

VITTORIA
Zavallı ben! Artık bir cehennem burası.
(Vittoria, Hizmetkârlar *ve* Gasparo *çıkar.*)

FRANCISCO
Ne kadar da üzüldü.

69) O dönemde hemşirelerin vebaya yakalanan hastaları boğduklarından kuşkulanılırdı (Ç.N.)

FLAMINEO

Ah, evet, evet.
Kadınların gözlerinde gemilerin yüzdüğü ırmaklar olsa bile,
Kuruturlar hepsini; valla, merak ediyorum
Neden kente daha fazla su gelsin istiyoruz[70]
Kadınlar suyu bu kadar ucuza satarken.
Bakın söylüyorum: Bunlar korku ve acının değişken gölgeleri
Hiçbir şey kadınların gözyaşları kadar çabuk kurumaz.
Tüm çabalarım boşa çıktı; Dük bana hiçbir şey vermedi.
Kralların verdiği sözler! Akıllı olan lanetler bunları.
Çünkü en çok söz alan en zararlı çıkar.

FRANCISCO

Eminim bu Floransa Dükü'nün işiydi.

FLAMINEO

Büyük bir olasılıkla.
El ağır darbe indirir derler
Ama beynin indirdiği darbeler öldürücüdür.
Ah, Makyavelistler ne dâhiyane dolaplar çevirirler!
İnsana göstere göstere yaklaşıp
Bir vuruşta sermezler yere. Hayır,
Gıdıklayarak ölüme gönderirler insanı;
Kahkahadan katılıp ölürsün
Sanki bir kilo safran yutmuş gibi.
Şipşak biten bu iş insana gösteriyor
Saraydaki entrikacıların işleri ne kadar zor.

FRANCISCO

Artık insanlar rahatlıkla konuşup
Dük'ün rezilliklerini anlatabilirler.

FLAMINEO

Kralların kadersizliğidir
Kulları tarafından eleştirilmek!
Sadece kötü şeyler yaptıkları için değil
Herkesin istediğini yapmadıkları için de suçlanırlar.
İnsan ırgat olsa daha iyi.
Kahretsin, şu Dük'le konuşmak isterdim gene de.

70) Sir Hugh Myddleton'ın Londra'ya içme suyu getirmek için hazırladığı "Yeni Irmak" projesi kastediliyor. Bu proje 1607 yılında kabul edilmiş ve 1613 yılında tamamlanmıştır (Ç.N.)

FRANCISCO
Öldüğü halde mi?

FLAMINEO
Büyücü değilim ama yakarış ve yemin
Onu konuşturabilse
Hizmetinde alevden üniformalarla hazır bekleyen
Kırk şeytan bile olsa,
Onunla konuşur, elini sıkardım,
Lanetleneceğimi bilsem bile.
(Flamineo *çıkar*.)

FRANCISCO
Sevgili Lodovico!
Son nefesini verirken korkuttun mu onu?

LODOVICO
Evet; ama çok aptalca;
Neredeyse, Dük de bizim ödümüzü koparıyordu.

FRANCISCO
Nasıl?
(*İçeri* Zanche *girer*.)

LODOVICO
Onu da sonra anlatırım.
Bakın! Bizi eğlendirecek cadı geldi.
Size âşık olduğunu söylediğinde
Anlatmaya söz verdiği sır neymiş anlayalım.

FRANCISCO
Bu hüzünlü dünyada ihtirasla karşılıyorum seni.

ZANCHE
Gözlerini yukarı çevir,
Sarayda dökülen sahte gözyaşları senden katkı beklemiyor.
Bırak bu acıklı olaya neden olanlar ağlasın.
Dün akşam gördüğüm kötü bir düşten
Bir felaketin yaklaştığını anlamıştım.
Ama doğruyu söylemek gerekirse
Düş en çok seni ilgilendiriyordu.

LODOVICO
Yoksa biz de mi düş görmek için yatsak?

FRANCISCO
Evet, moda diye ben de onunla birlikte düş göreceğim.

ZANCHE
Düşümde gizlice yatağıma geldiğini gördüm.

FRANCISCO
Tatlım, inanır mısın, yemin ederim ki,
Ben de seni düşümde gördüm,
Çırılçıplak karşımda duruyordun.

ZANCHE
Ne kadar ayıp!
Sana söylediğim gibi,
Düşümde yanıma yattığını gördüm.

FRANCISCO
Ben de aynı düşü gördüm.
Üşütmeyesin diye de
Üstüne İrlanda abası örttüm.[71]

ZANCHE
Düşümde oldukça cüretkârdın benimle.
Ama esas konuya gelelim.

LODOVICO
Ne? Ne? Umarım burada kesmeyeceksin.

FRANCISCO
Hayır. Düşümü dinlemelisin.

ZANCHE
Pekâlâ, haydi devam et.

FRANCISCO
Abayı üstüne örttüğümde kahkaha atmaya başladın.
Hem de ne kahkaha.

71) On yedinci yüzyıla kadar İrlandalı köylüler tarafından, burada da ima edildiği gibi, çıplak vücut üstüne giyilen bir tür giysi (Ç.N.)

ZANCHE
Kahkaha mı?

FRANCISCO
Ve kılların seni gıdıkladığını söyledin.

ZANCHE
Ne düş ama.

LODOVICO
Rica ederim, şu kadına bakın,
Bir maden işçisinin, içinde yüzünü sabunladığı
Sudaki kara köpükler gibi kabarıyor kıkırdarken.

ZANCHE
Sadede gelelim; güzel günler bekliyor seni;
Sana bir sır açıklayacağımı söylemiştim:
Floransa Dükü'nün kız kardeşi Isabella
Zehirli bir resimle öldürüldü.
Camillo'nun boynunu da alçak Flamineo kırdı,
Kabahat de atlama beygirine yüklendi.

FRANCISCO
Çok ilginç!

ZANCHE
Çok doğru.

LODOVICO
Yılanların kimliği anlaşıldı.

ZANCHE
Üzülerek söylüyorum ki,
Benim de bu korkunç olayda parmağım vardı.

FRANCISCO
Onların sırdaşıydın–

ZANCHE
Doğru.

Dolayısıyla, duyduğum pişmanlık nedeniyle,
Bu gece Vittoria'yı soyacağım.

LODOVICO
Ne güzel bir pişmanlık!
Vaaz sırasında uyuyan tefeciler de böyle düşler görürler.

ZANCHE
Kaçışımızı kolaylaştırmak için de
Köydeki bir arkadaşıma gitmek bahanesiyle
Bana cenaze gününe kadar izin vermesini istedim.
Bu bahane kaçışımızı kolaylaştıracak.
Para ve mücevher olarak
En azından yüz bin altın
Sağlayacağım sana.

FRANCISCO
Ah, soylu kadın!

LODOVICO
Altınları paylaşırız.

ZANCHE
Kanımca bu drahoma
"Habeş beyaz olamaz"
Sözünün yanlışlığını kanıtlayacak.

FRANCISCO
Haklısın, hadi gidelim!

ZANCHE
Kaçmaya hazır ol.

FRANCISCO
Gün ağarmasına bir saat kala.
(Zanche *çıkar.*)
Ne ilginç bir açıklama! Şu ana kadar
İkisinin de nasıl öldüğünü bilmiyorduk.
(Zanche *yine girer.*)

ZANCHE
Geceyarısına doğru beni kilisede bekleyecek misin?

FRANCISCO
Bekleyeceğim.

LODOVICO
Yapacaklarımızın doğru olduğu anlaşıldı.

FRANCISCO
Doğruluk kimin umurunda. Yapacağımızın adalete zararı ne?
Keklik gibi defne yaprağı yiyerek kurtulacağız hastalıktan.[72]
Başarılı olursak haklı bulunuruz
Kimseler ayıplamaz bizi.
(*Çıkarlar.*)

72) Plinius *Naturalis Historia* (Doğa Tarihi) kitabında (Cilt VIII, Bölüm XXVII) iştahları kapanan kuşların, yılda bir kez, defne yaprağı yiyerek midelerini temizlediklerini ve iştahlarının yerine geldiğini yazmaktadır (Ç.N.)

IV. SAHNE

(*İçeri, bir kapıdan* Flamineo *ve* Gasparo, *diğer kapıdan da peşinde refakatçilerle* Giovanni *girer.*)

GASPARO

İşte genç Dük. Daha yakışıklı bir Prens gördün mü?

FLAMINEO

Fakir bir kadının piçini tanırdım, o daha yakışıklıydı. Bu onun kadar yakışıklı değil. Yüzüne bak: Karşılaştırma yapmak doğru olmaz. Tavuskuşu akıllıydı, gözde bir kuş olduğu halde etraftaki ahmaklardan bazıları onun güzelliğini kralları andıran kartalınkiyle karşılaştırmaya kalkınca, kartalın kendisinden daha güzel bir kuş olduğunu söyledi. Tüylerinin güzelliği açısından değil, pençelerindeki mahmuzları daha uzun olduğundan. Dükünkiler de zamanla uzayacak. Soylu lordum.

GIOVANNI

Bayım, lütfen gidin yanımdan.

FLAMINEO

Efendimiz, neşeli olmalısınız. Üzülmesi gereken benim. Biliyor musunuz babasının terkisinde ata binen küçük çocuk ne demiş?

GIOVANNI

Hayır, ne demiş?

FLAMINEO

"Baba, sen öldüğünde" demiş, "işte o zaman eyerde ben oturacağım." Bir insanın tek başına at sırtında oturması çok güzel bir şey; ayakları üzengide doğrulur, etrafa bakınır ve tüm dünyayı görür. Lordum, artık eyerde siz oturuyorsunuz.

GIOVANNI

Bayım, siz dua edin ve günah çıkartın;
Olup bitenleri düşünmeniz yerinde olur,
Çünkü derler ki, üzüntü günahın en büyük çocuğudur.
(Giovanni *çıkar.*)

FLAMINEO

Dua edecekmişim! Beni tanrıyla korkutuyor; paramparça olmaya başladım. Umursamayacağım; Anacharsis[73] gibi bir dibeğin içerisinde öldürülsem bile umursamayacağım. Yine de bu tür ölüm, altınlarıyla birlikte ezilerek, şeytana can veren bir yiyecek haline getirilecek tefecilere daha yakışır. Daha şimdiden dayısının küçük bir kopyası gibi, hain hain bakmakta.
(*İçeri bir* Saraylı *girer.*)
Bayım, kimsiniz?

SARAYLI

Genç Dük huzura çıkmamanızı,
Sarayı terk etmenizi istiyor.

FLAMINEO

Demek öyle, kurt da kuzgun da
Gençken çok aptal oluyorlar.
Bayım, göreviniz beni buradan göndermek mi?

SARAYLI

Dük'ün buyruğu bu.

FLAMINEO

Sayın saraylı bay, inanınız ki, insan görevinde aşırıya kaçmamalıdır. Diyelim ki, bir bayan geceyarısı yatağından kaldırılıp, şu ilerideki kaleye, Angelo Kalesi'ne,[74] bir tek üzerindeki gömlekle hapsediliyor. Eğer onu götüren beyefendi, giysisinin üst kısmına el koyup, tutup üstünden çıkarırsa ve bayanı çırılçıplak bırakırsa vicdansızlık olmaz mı?

SARAYLI

Çok güzel; keyfin yerinde.
(*Çıkar.*)

FLAMINEO

Demek beni saraydan atıyor? Yanan bir odun[75] ocağın dışında daha çok duman çıkarır. Birkaçını dumanımla boğacağım onların.

73) Anaksarkhos: Milattan Önce altıncı yüzyılda Trakya bölgesinde yaşamış bir kral. Havan içinde dövülerek öldürülür. Webster'ın kaynağı olan Nicholas de Montreux'nün *Honours Academie* başlıklı yapıtında adı Anacharsis olarak geçmekte olduğundan yanlışlık Webster'dan kaynaklanmamaktadır (Ç.N.)

74) Vittoria, 1581-2 yıllarında Sant Angelo Kalesi'nde hapsedilmişti (Ç.N.)

75) İngilizcesi "a *flaming* firebrand": Flamineo kendi adıyla söz oyunu yapmaktadır (Ç.N.)

(İçeri Floransa Dükü Francisco *girer. Hâlâ Mulinassar kılığındadır.)*
O da ne? Üzgün görünüyorsun.

FRANCISCO
Biraz önce çok acıklı bir manzarayla karşılaştım.

FLAMINEO
Burada da bir başka acıklı manzara görüyorsun:
Zavallı, gözden düşmüş bir saraylı.

FRANCISCO
Saygıdeğer annen
İki saat içinde çöktü.
Marcello'yu kefene sararken buldum onları.
Hüzünlü şarkılar söylüyor,
Gözyaşları döküyor, ağıtlar yakıyorlardı,
Yaşlı ninelerin, ölünün başında beklerken
Geceyi çıkarmak için yaptıkları gibi;
İnan bana, gözlerim öyle doldu ki,
Odada etrafımı görüp dışarı çıkamadım.

FLAMINEO
Oraya gideceğim.

FRANCISCO
Çok acımasızca davranmış olursun,
Seni görünce daha çok ağlarlar.

FLAMINEO
Göreceğim onları.

FRANCISCO
Perdenin arkasındalar.
Sana onların acıklı ağlayışlarını göstereceğim.
(Perdeyi çeker.)
(Cornelia, *Arap* Zanche *ve üç kadın görünür.* Marcello'*yu kefene sarmaktadırlar. Bir şarkı duyulur.*)

CORNELIA
Bu biberiye kurumuş; yalvarırım tazesini getirin.
Ben ölüp toprak olduktan sonra,
Bu otlar mezarında yeşersin istiyorum.

Defneyi uzatın, başına bir taç yapacağım,
Oğlumu şimşekten koruyacak;[76]
Bu kefen bezini yirmi yıldır saklıyordum,
Her gün kutsadım onu dualarımla;
Onun giyeceğini hiç düşünmemiştim.

ZANCHE
Bak, kimler geliyor?

CORNELIA
Ah, bana çiçekleri verin.

ZANCHE
Hanımefendi çıldırdı.

KADIN
Yazık, gene bir çocuğa döndü,
Çektiği acı yüzünden.

CORNELIA
(Flamineo'*ya*) Hoşgeldin.
İşte sana biberiye, sana sedefotu,
Sana hercai menekşe. Rica ediyorum kıymetini bil.
Bende daha var.

FRANCISCO
Bayan, bu kim?

CORNELIA
Galiba sen mezarcısın.

FLAMINEO
Evet.

ZANCHE
O, Flamineo.
(Cornelia, Flamineo'*nun elini tutar*.)

CORNELIA
Beni aptal mı sanıyorsunuz?

76) Plinius, *Naturalis Historia* kitabında yıldırımın yeryüzünde bir tek defne ağacına düşmediğini, bu yüzden de İmparator Tiberius Caesar'ın defneden yapılma bir taç giydiğini söyler (Ç.N.)

İşte size beyaz bir el,
Kan bu kadar çabuk mu çıkar? Bir bakalım:
Baykuşlar bacaların tepesinde ötmeye başladığında,
Ocaktaki cırcırböceği hoplayıp şarkı söylediğinde,
Ellerinde sarı lekeler belirdiğinde
İşte o zaman, inan ki,
Bir ölünün sana seslendiğini duyacaksın.
Lanet olsun, nasıl da lekeler oluşmuş!
Eminim bir kurbağayı ellemiş.
Çuhaçiçeği hafızaya iyi gelir;
Lütfen bana yüz gram al.

FLAMINEO

Gitmek istiyorum buradan.

CORNELIA

Bayım, duyuyor musunuz?
Size bir şarkı söyleyecceğim,
Büyükannem çan sesi duyduğunda
Lavtasıyla çalardı.

FLAMINEO

Söyle istiyorsan, söyle.
(Cornelia *şarkıyı aklını yitirmiş biri gibi söyler.*)

CORNELIA

Çağırın çalıkuşlarını, serçeleri;
Gölgeli koruların üstünde uçmaktalar,
Yapraklarla, çiçeklerle kaplamaktalar
Gömülmemiş sahipsiz ölüleri.
Çağırın gelsin cenaze törenine
Karınca, tarlafaresi, köstebek,
Gömsünler onu ısıtacak, kimsenin dokunmayacağı sıcak tepeciklere.
Ama uzak tutun kurdu oradan; o insan düşmanını,
Çünkü tırnaklarıyla kazıp, çıkarır ölüleri. [77]
Onu gömmüyorlar çünkü bir kavgada öldü;
Ama onlara bir cevabım var.
Kutsal Kilise esirgemesin dualarını,
Çünkü hep zamanında öderdi bağışlarını.

77) Çalıkuşunun gömülmemiş cesetleri gömdüğü düşünülürdü. Kurdun, öldürülen insanları mezarlarından çıkarıp cinayeti aydınlattığına inanılırdı. İntihar edenlerin mezarlığa gömülmeleri yasak olduğundan bedenlerine bir kazık saplanır ve bir dörtyol ağzına gömülürlerdi. Bu uygulama 1823 yılında yasaklanmıştır (Ç.N.)

Zenginliğini saydım, varı yoğu bu.
Fakirin de zenginin de payına düşen bu;
Madem mal kalmadı dükkânı kapatabiliriz.
Tanrı sizinle olsun iyi insanlar.
(Cornelia, Zanche *ve kadınlar çıkar.*)

FLAMINEO

İçimde garip bir duygu var,
Merhametten başka bir ad veremiyorum ona.
Lütfen beni yalnız bırakın.
(Francisco *çıkar.*)
Bu akşam kaderim neymiş öğreneceğim;
Zengin kız kardeşimin hizmetlerime karşılık,
Bana ne vereceği anlaşılacak.
Sarayda yaşayan kimileri gibi
Ben de rezil bir yaşam sürdüm.
Bazen de yüzümde gülücükler açarken
Vicdanımın şaşakaldığını hissettim göğsümde.
Bu acılar çoğunlukla parlak giysili soyluları yakalar.
Kuş kafeste ağlarken onun şarkı söylediğini sanırlar.
(*İçeri* Brachiano'*nun hayaleti girer. Uzun, deri bir pelerin, pantolon ve çizme giymektedir. Üzerinde kukuletalı bir cübbe vardır ve elinde, içinde bir kurukafa bulunan bir zambak saksısı tutmaktadır.*)[78]

Ha! Sana meydan okuyorum. Gel, daha yakına gel.
Ölüm seni maskaraya çevirmiş. Üzgün görünüyorsun.
Nereye gönderildin? Şu yıldızlı odaya mı
Yoksa kahrolası zindana mı? Hayır mı? Konuşmayacak mısın?
Bayım, rica ederim söyle
Ölürken hangi dinden olmak daha iyi?
Daha ne kadar yaşayacağımı söyleyebilir misin?
En önemli soru bu.
Yanıt yok mu? Yoksa bir gölge gibi,
Amaçsız, bir aşağı bir yukarı yürüyen
Yüce insanlar gibi misin hâlâ? Söyle –
(*Hayalet* Flamineo'*nun üstüne toprak atar ve ona kurukafayı gösterir.*)
O da ne! Ah, felaket! Üzerime toprak atıyor.
Çiçeklerin içinde de bir kurukafa var.
Bayım, rica ediyorum konuşun.

78) Kötü birisi bir rahip cübbesiyle gömüldüğünde, günahlarının bazılarının affedileceğine inanılırdı. Zambak yaşamı, kurukafa ölümü simgeler (Ç.N.)

İtalyan papazlar, ölülerin dostlarıyla konuştuklarını,
Sık sık onlarla yatağa girdiklerini,
Birlikte yemek yediklerini söylerler.
(*Hayalet çıkar.*)
Gitti. Bak, kurukafa da toprak da yok oldu.
Düşgücümü aşan bir şey bu.
Kaderime meydan okuyorum;
Şimdi kız kardeşimin odasına gidip
Tüm bu korkunç şeyleri anlatacağım;
Prensin beni nasıl aşağıladığını,
Arkasından, ölen kardeşimin
İçler acısı görüntüsünü ve annemin çıldırmasını,
Son olarak da bu korkunç hayaleti.
Tüm bunlar Vittoria'nın cömertliğiyle düzelecek,
Yoksa bu hançeri yıkarım kanıyla.
(*Çıkar.*)

V. SAHNE

(*İçeri* Francisco, Lodovico *ve onları gizlice dinleyen* Hortensio *girer.*)

LODOVICO

Lordum, lütfen daha ileri gitmeyin,
Zaten gereksiz yere boğazınıza kadar batırdınız bu işe
kendinizi.
Bana gelince, tüm borçlarımı ödedim,
Başaramayıp düşersem
Bana kol kanat gerenler düşmeyecek benimle birlikte.
İşte yemin ediyorum burada bulunan
En önemsiz kişiye bile borcumu ödeyeceğime.
Lordum, terk edin kenti,
Yoksa cinayeti kabullenmem.

FRANCISCO

Elveda, Lodovico.
Bu soylu girişimde ölecek olursan
Ününü öyle çıkaracağım ki göklere,
Adın canlı kalacak küller arasında bile.
(Lodovico *ve* Francisco *çıkar.*)

HORTENSIO

Kötü bir şeyler olacak,
Hemen kaleye gidip asker toplayacağım.
Sarayda hiçbir engel tanımayan bu hizipleşmeler
Dört nala kalktığında, boyunlarını kırar biniciler.
(*Çıkar.*)

VI. SAHNE

(*İçeri elinde bir kitapla* Vittoria *ve* Zanche *girer;* Flamineo *onları takip etmektedir.*)

FLAMINEO
Ne! Dua mı ediyorsun? Bırak.

VITTORIA
Bu da ne demek iblis?

FLAMINEO
Seninle dünya işlerini görüşmeye geldim.
Otur, otur. Hayır, kaltak, dur ve dinle.
Kapılar sımsıkı kilitli.

VITTORIA
Ne? Sarhoş musun sen?

FLAMINEO
Evet, evet. Pelinotu suyu içtim;[79]
Birazdan sen de tadacaksın.

VITTORIA
Niyetin ne canavar?

FLAMINEO
Sen, lordumun vasiyetini yerine getirmekle yükümlüsün,
Ben de karşılığını istiyorum yıllar süren hizmetimin.

VITTORIA
Hizmetinin mi?

FLAMINEO
Bu yüzden, işte sana kalem ve mürekkep,
Yaz, bana vereceğin şeyleri.
(Vittoria *yazar.*)

VITTORIA
Al.

79) Yapraklarından ilaç yapılan bir bitki. Çok acı bir tadı vardır ve bu yüzden ruha acı çektiren şeylerin simgesi olarak kullanılır (Ç.N.)

FLAMINEO
Ne! Hemen bitirdin mi?
Çok kısa bir ferağ senedi.

VITTORIA
Sana okuyayım.
(*Okur*) Senin payına düşen miras sadece
Tanrının Kabil'e verdiği lanettir, kardeşini öldürünce.

FLAMINEO
Dilenmek için güzel izin belgesi.

VITTORIA
Sen bir alçaksın.

FLAMINEO
Böyle mi olacaktı?
Korkutmanın sıtmaya iyi geldiğini söylerler.
İçinde şeytan var senin;
Bakalım onu korkutup içinden çıkarabilir miyim?
Hayır, kımıldamadan dur.
Lordum bana iki sandık mücevher bıraktı,
Bu yüzden senin cömertliğine burun kıvırıyorum; göreceksin onları.
(*Çıkar.*)

VITTORIA
Eminim çıldırdı.

ZANCHE
Gözü dönmüş!
Kendi iyiliğiniz için alttan alın onunla konuşurken.
(Flamineo *iki tabanca kutusuyla geri döner.*)

FLAMINEO
Bak, insanın başı sıkışınca
Senin tüm hazinenden daha yararlıdır bunlar.

VITTORIA
Ama bence
Bu mücevherler iyi parlamıyor, işçilik kötü.

FLAMINEO

Doğru tarafı sana çevirince
Göreceksin nasıl parladıklarını.

VITTORIA

Çek bu korkunç şeyi üzerimden.
Ne istiyorsun? Ne yapmamı istiyorsun?
Benim olan her şey senin değil mi?
Çocuğum var mı benim?

FLAMINEO

Güzel bayan, rica ediyorum,
Beni bu boş dünya işleriyle rahatsız etme;
Duanı et, ölen efendime söz verdim,
Ne sen, ne de ben, o öldükten sonra
Dört saatten fazla yaşamayacağımıza.

VITTORIA

O mu istedi?

FLAMINEO

Evet, ölümcül bir kıskançlık içindeydi;
Ondan sonra, başkaları senle yatmasın diye,
Benden söz istedi.
Aslına bakarsan, buna ben gönüllü oldum
Çünkü biliyordum ki,
Kendi sarayında bir yüce Dük bile güvencede olmadıysa
Bizim için hiç umut yoktu.

VITTORIA

Üzüntü ve çaresizlik böyle konuşturuyor seni.

FLAMINEO

Hadi oradan.
Yöneticilerin, kötülüğün etkilerini ortadan kaldırıp
Nedenlerinin yaşamasına izin vereceklerini düşünmek
aptallıktır.
Zincir altında mı inleyeceğiz?
Ya da meydanda kurulan bir darağacının
Utanç verici ağır birer yükü mü olacağız?
Kararım şu: Ne kimse lütfetti diye yaşayacağım,
Ne de başkaları istedi diye öleceğim.

VITTORIA
Dinle beni.

FLAMINEO
Hayatım boyunca başkalarına hizmet ettim,
Ölerek de kendime hizmet edeceğim. Hazırlan.

VITTORIA
Gerçekten ölmek mi istiyorsun?

FLAMINEO
Babamın bana can verirken aldığı haz kadar
Büyük bir hazla.

VITTORIA
(Zanche'*ye*) Kapılar kilitli mi?

ZANCHE
Evet, madam.

VITTORIA
Yoksa tanrıyı mı yadsıyorsun?
Ruhun sarayı olan bedenini
Ruhun mezbahası mı yapacaksın?
Ah, bize diğer tüm günahları üç kez tatlandırarak sunar lanet şeytan,
Umutsuzluğa ise çaresizlik ve acı katar,
Yine de kafamıza dikeriz. (Zanche'*ye*) Yardım çağır.
İnsanlar için yaratılan dünyayı,
Elimizin tersiyle ittirir bize
Ve şeytan için yaratılan
Sonsuz karanlığa gömülürüz.

ZANCHE
İmdat, imdat!

FLAMINEO
Kurşunla kapatacağım çeneni.

VITTORIA
Yalvarıyorum sana, hatırla,
Kıyamet günü adamotu gibi çığlıklar atarak kalkacak,
Mezarlarında yatan milyonlarca insanı.

FLAMINEO

Bırak gevezeliği!
Bunlar anlamsız yalvarmalar, kadınca konuşmalar,
Beni hiç etkilemiyorlar.
Kürsüye çıkıp cemaati,
Mantıklarıyla ve sağlam düşünceleriyle değil de,
Haykırışlarıyla etkilemek isteyenlerin
Sözleri etkilemediği gibi.

ZANCHE

(Vittoria'*ya*) Soylu madam,
Kabul etmiş gibi davranın,
Nasıl ölüneceğini göstermesini sağlayın,
Önce o ölsün.

VITTORIA

(Zanche'*ye*) Güzel, anladım –
İnsanın kendini öldürmesi,
Almamız gereken ilaca benzer,
Çiğnemeden hemen yutmalıyız;
Yaranın sızlaması ya da elin titremesi
Kat kat büyük acıya neden olabilir.

FLAMINEO

Hep inanmışımdır
Ölmesini bilmeyen insanın yaşamının
Rezil ve berbat bir yaşam olduğuna.

VITTORIA

Ah, zayıflık olmasa!
Ama artık kararlıyım; elveda acılar!
Bak Brachiano, sen hayattayken
Sana yanan yüreğimi sunan ben
Artık hazırım, yüreğimi, her şeyimi kurban etmeye.
Elveda, Zanche.

ZANCHE

Madam, ne diyorsunuz siz?
Sizden sonra yaşayabileceğimi mi sanıyorsunuz?
Hem de benim öteki yarım,
Flamineo'm aynı yolculuğa çıkmışken.

FLAMINEO
Ah, sevgili Arabım!

ZANCHE
Yalnızca, aşkım adına yalvarıyorum sana:
İnsanın kendisini öldürmesi yasak olduğundan
İkimizden biri onun öğretmeni olalım,
Nasıl ölüneceğini gösterelim.

FLAMINEO
Çok iyi yol gösterdin bana. Alın şu tabancaları,
Çünkü ellerim zaten kana bulanmış durumda;
Şu ikisini göğsüme doğrultun,
Diğer ikisini de kendinize, böylece üçümüz de ölürüz
Son derece mutlu olarak.
Ama önce yemin edin benden sonra yaşamayacağınıza.

VITTORIA ve ZANCHE
İçtenlikle yemin ederiz.

FLAMINEO
Öyleyse, işte sonum geldi, elveda gün ışığı;
Ah, sana da zavallı beden!
Sadece kısacık bir yaşamı uzatmak için
Bunca zaman anlamaya çalıştığımız beden
Ayrılıyorum senden.
(*Tabancaları göstererek*)
İşte size hastalıklı kanımı çekecek iki kupa.
Hazır mısınız?

VITTORIA ve ZANCHE
Hazırız.

FLAMINEO
Nereye gideceğim şimdi? Ah, Lukianos, senin o gülünç
arafına mı?
Büyük İskender'in ayakkabı tamir ettiği, Pompeius'un kopça diktiği, Jül Sezar'ın düğme imal ettiği, Anibal'in ayakkabı boyası sattığı, Augustus'un "sarmısak" diye bağırdığı, Şarlman'ın metre metre kumaş, Kral Papen'in at arabasıyla elma sattığı o arafa mı?
Ateş, toprak, su ya da hava mı olacağımı
Yoksa küçücük parçalara ayrılıp

Hepsine birden mi dönüşeceğimi bilmiyorum,
Önemsemiyorum da... Ateş edin, ateş edin.
Ani ölüm, ölümlerin en iyisidir,
Kendimizi kendimizden öyle çabuk çalar ki,
Acıyı hissettiğimiz an acı geçmiştir bile.
(Vittoria *ve* Zanche *ateş eder, ona doğru koşar ve üstünde tepinirler.*)

VITTORIA
Ne o, yere mi düştün?

FLAMINEO
Toprağa karıştım bile. Soylu birer insan olarak
Yemininizi tutun ve cesaretle beni izleyin.

VITTORIA
Nereye? Cehenneme mi?
ZANCHE
Lanetlenmeye, kesinkes.

VITTORIA
Seni alçak şeytan!

ZANCHE
Tuzağa düştün –

VITTORIA
Kendi tuzağına.
Beni mahvetmeye çalışan ateşi söndürüyorum.

FLAMINEO
Yemininizi bozacak mısınız? Tanrıların asla bozmaya cesaret edemedikleri yemin ölüm yeminidir! Keşke burada da öyle bir yemin olsaydı, mahkemelerde uygulansaydı.

VITTORIA
Nereye gittiğini düşün.

ZANCHE
Ve anımsa yaptığın alçaklıkları.

VITTORIA
Senin ölümün beni, ışık saçan

Uğursuz bir kuyrukluyıldıza dönüştürecek–
Bak yukarı ve titre.

FLAMINEO
Ah, bir ökseye yakalandım!

VITTORIA
Gördüğün gibi, "Tilki asla paçayı kurtaramaz"
Sözü kanıtlanmış oldu.

FLAMINEO
İki şırfıntı öldürdü beni!

VITTORIA
Yaşarken bedenine egemen oldukları
Bu kişiden daha iyi kurban olamaz Öfke Tanrıçalarına,

FLAMINEO
Ah, önümdeki yol karanlık ve ürkütücü!
Göremiyorum, yoldaş yok mu bana?

VITTORIA
Var, günahların senden önce koşup
Yolunu aydınlatsın diye
Cehennemden ateş getirecekler.

FLAMINEO
Burnuma duman kokusu geliyor.
Çok kötü bir duman kokusu, baca tutuştu,
Ciğerim yanıyor, İskoç somunu gibi;
Bir lehimci karnımda boru döşüyor, yakıyor.
Beni yalnız mı bırakacaksınız?

ZANCHE
Evet, bir kazık saplayacağız bedenine
Ve intihar ettiğini söyleyeceğiz.

FLAMINEO
Ah, kurnaz şeytanlar! Sevginizi sınadım, artık;
Planlarınızı suya düşürdüm. Yaralanmadım.
(Flamineo *yerden kalkar.*)
Tabancalarda kurşun yoktu.

Bana olan sevginizi sınamak için bir hileydi bu.
İhanetinizi cezalandırmak için yaşıyorum.
Günün birinde beni zehirlemek isteyeceğinizi biliyordum.
Ah, ölüm döşeğinde yatan,
Başucunda karıları ağlaşan erkekler,
Onlara inanmayın asla. Yeniden evleneceklerdir,
Daha solucanlar kefen bezinizi parçalamadan,
Örümcekler mezar taşınızda ağ örmeden.
Ne de güzel ateş ettiniz! Nişan talimi sahasında mı eğitim gördünüz?
Bir kadına güvenmek mi? Asla, asla.
Brachiano, örnek ol bana; küçük bir zevk uğruna ruhlarımızı şeytana satarız, kadınlar da satış anlaşmasını imzalar. Erkekler asla evlenmesin! Kocasının yaşamını kurtaran tek bir Hypermestra'ya[80] karşılık, onun kırk dokuz kız kardeşi bir gecede kocalarının gırtlağını keserler. Bir sürü sülük doldurmuştu ortalığı.
Burada iki tabanca daha var.
(*İçeri* Carlo *ve* Pedro *kılığında* Lodovico *ve* Gasparo *girer. Yanlarında başkaları da vardır.*)

VITTORIA
İmdat, imdat!

FLAMINEO
Bu gürültü de ne? Ha! Sarayda maymuncuk varmış.

LODOVICO
Senin için bir maskeli balo düzenledik.

FLAMINEO
Çekili kılıçlarınıza bakılırsa
Kılıç dansına benziyor. Dinadamları cümbüş yapıyor.

SUİKASTÇILAR
Isabella, Isabella!
(*Kimliklerini gizleyen giysilerini çıkarırlar.*)

LODOVICO
Şimdi tanıdın mı bizi?

80) Danaos'un elli kızından en küçüğü. Danaos kızlarını zorla kardeşinin elli oğluyla evlendirir. Bir yeğeni tarafından öldürüleceği kehaneti üzerine de kızlarından kocalarını düğün gecesi öldürmelerini ister. Hypermestra hariç, kırk dokuz kız babalarının isteğini yerine getirir (Ç.N.)

FLAMINEO
Lodovico ile Gasparo.

LODOVICO
Evet, ve Dük'ün maaş bağladığı Arap da
Yüce Floransa Dükü'nün kendisiydi.

VITTORIA
Hapı yuttuk!

FLAMINEO
Adaleti elimden alamazsınız;
Bırakın öldüreyim onu – Zırhlarınızı delip
Postu kurtaracağım. Kader köpeğe benzer; dövsek de,
Yanımızdan uzaklaştıramayız. Ne kaldı geriye?
Kötülük edenlerin tümü şunu göz önünde tutsunlar:
Kaderini bilebilir, engelleyemez insan.
Birincilik de şu özdeyişe verilmelidir:
İnsana akıldan çok şans gerekir.

GASPARO
Sütuna bağlayın şunu.

VITTORIA
Ah, acıyın!
Şahinin pençesine düşmektense
İnsanın kucağına düşmeyi yeğleyen bir karga görmüştüm.

GASPARO
Umutların boşa çıkacak.

VITTORIA
Eğer Floransa Dükü saraydaysa o öldürsün beni.

GASPARO
Budala! Prensler ödülü elleriyle verir,
Ama ceza ve ölüm başkalarının elinden gelir.

LODOVICO
Efendi, bir defasında bana vurmuştun;
Ben de şimdi yüreğini deşeceğim.

FLAMINEO

Cellat gibi yapacaksın bunu, alçak bir cellat gibi,
Bir soylu gibi değil
Çünkü karşılık veremeyeceğimi biliyorsun.

LODOVICO

Gülüyor musun?

FLAMINEO

Doğduğum günkü gibi ağlayarak mı ölmemi isterdin?

GASPARO

Son duanı et.

FLAMINEO

Hayır, Tanrı katına çıkıp, kendim yalvaracağım.

LODOVICO

Ah, keşke seni dört yıl boyunca
Günde kırk kez öldürebilsem; o bile yetmezdi!
Bizi tek üzen, sayınızın az olması.
İntikam açlığımızı tam bastıramayacağız.
Ne düşünüyorsun?

FLAMINEO

Hiçbir şey, hiçbir şey. Bırak bu boş soruları.
Uzun bir sessizliğe gömülmek üzereyim.
Gevezelik anlamsız; hiçbir şey anımsamıyorum.
İnsanın kendi düşünceleri kadar
Can sıkıcı bir şey yoktur.

LODOVICO

Ah, seni ünlü şırfıntı,
Nefesin bedenini terk ederken
Şu temiz havaya karışmamasını sağlayabilsem,
İçime çeker, bir pislik yığınına üflerdim.

VITTORIA

Sen benim celladımsın;
Ama yeterince korkunç görünmüyorsun
Yakışıklısın, cellat yüzü değil yüzün;

Eğer cellatsan görevini doğru yap:
Çök dizlerinin üstüne ve af dile benden.

LODOVICO

Çok uğursuz bir kuyrukluyıldızdın!
Ama kuyruğunu keseceğim: Önce Arabı öldüreceğim.

VITTORIA

Hayır önce onu öldürmeyeceksin. İşte göğsüm,
Önce ben gideceğim ölüme;
Hizmetkârım asla önümden yürüyemez.

GASPARO

O kadar yürekli misin?

VITTORIA

Evet, karşılayacağım ölümü,
Kralların elçileri karşıladığı gibi.
Kılıcınla yarı yolda buluşacağım.

LODOVICO

Titriyorsun, korkudan eriyip havaya karışacaksın.

VITTORIA

Yanılıyorsun, ben gerçek bir kadınım,
Korku beni asla öldüremez. Bak ne diyeceğim:
Ölürken tek bir aşağılık gözyaşı akıtmayacağım,
Yüzüm sararırsa korkudan değil, kansızlıktan sararacak.

GASPARO

Kara bela, seni ben haklayacağım.

ZANCHE

Benim kanım da onlarınki kadar kırmızı.
Biraz içmek ister misin?
Saraya iyi gelir.
Gururluyum, ölüm yüzümün rengini değiştiremez
Çünkü asla solgun görünmeyecek.

LODOVICO

İndirin kılıçları,
Hepiniz birden indirin.

(*Kılıçları indirirler.*)

VITTORIA

Erkekçe bir darbeydi.
Bundan sonraki darbenle memedeki bebeği öldür,
İşte o zaman ünün dünyayı sarar.

FLAMINEO

Ne tür bir kılıçtı bu?
İspanyol kılıcı mı yoksa İngiliz kılıcı mı?
Hep düşünmüşümdür, ölümümün
Bir doktorun elinden değil de
Bir kılıçtan olacağını.
Biraz daha deşin yaramı,
Onu açan çelikle tampon yapın.

VITTORIA

Ah, en büyük günahım kanımdı.
Şimdi cezasını ödüyor.

FLAMINEO

Kardeşim, çok soylusun,
İşte şimdi seni seviyorum;
Eğer erkeğe can veren kadınsa
Ona nasıl erkek olunacağını da öğretmelidir. Elveda.
Bil ki, erkeksi erdemlere sahip olduğu söylenen
Bir sürü cesur kadın
Sadece onları tatlı bir sessizlik beklediği için böyle
davranmışlardır.
Kusurlarını gizlemesini bilen kişinin
Hiç kusuru yok demektir.

VITTORIA

Ruhum kara bir fırtınaya tutulmuş bir gemi gibi,
Sürüklenip gidiyor; bilmiyorum nerelere.

FLAMINEO

Öyleyse demir at.
Zenginlik insanı büyüler, çevreyi süt liman gösterir.
Ama kayalara yaklaşınca, denizler sanki güler, beyazlaşır.
Üzülmeyi bırakır, Kader'in kölesi olmaktan kurtuluruz.
Hayır, ölerek ölmekten kurtuluruz.

(Zanche'*ye*) Öldün mü?
(Vittoria'*ya*) Ya sen, dibe bu kadar yaklaştın mı?
Kadınların, dokuz Musa'yla,[81]
Dokuz ölümsüz yaşam uğruna
Kavga verdiğini söyleyenler yalan söylemiş.
Önemsemiyorum kim önce gitmiş
Ya da kim benden sonra gelecekmiş.
Hayır, sadece ben varım bu dünyada.
Gözlerimizi tanrıya çevirdiğimizde
Karmakarışık olur aklımız.
Ah, bir sis kapladı her bir yanımı.

VITTORIA

Ne mutlu sarayda hiç bulunmayanlara,
Büyük insanları duydukları kadarıyla tanıyanlara.
(Vittoria *ölür.*)

FLAMINEO

Bir an parlayan ama hemen sönen,
Tükenmek üzere olan bir mum gibi canlanıyorum.
Büyük insanların hizmetindekiler şu kocakarı masalını anımsasınlar: Kaleye kapatılmış[82] olan ve Candlemas[83] gününde, güneş açınca, gelecek kış günlerinin habercisi olduğu için korkan aslanları unutmasınlar.
Ama yine de ölümümde hayırlı bir şeyler var iyi ki.
Yaşamım kara bir cehennemdi.
Hiç geçmeyecek bir soğukalgınlığına yakalandım.
Sesim gitti, asla geri gelmeyecek.
Elveda alçaklar.
Bu yaşam kavgası anlamsız geliyor,
Ancak ölünce huzur bulur insan, ama herkes çile çekmeyi yeğliyor.
Övücü çanlarla duyurmayın ölüm haberimi,
Gökler gürlesin gümbür gümbür, uğurlarken beni.
(*Ölür.*)
(*İçeri* Elçiler *ve* Giovanni *girer. Arkalarında* Muhafızlar *vardır.*)

81) Esin perileri (Ç.N.)
82) Stowe'a göre, aslan ve benzeri yırtıcı hayvanlar Londra Kalesi'nde beslenirdi. 1609 ve 1610 yıllarına ait belgelerde soyluları eğlendirmek için, bağlı aslanların üzerlerine köpeklerin salındığına rastlanmaktadır (Ç.N.)
83) 2 Şubat günü kutlanan Hazreti Meryem yortusu. Eski bir atasözüne göre, güneşli geçen Candlemas günü zorlu bir kışın habercisidir (Ç.N.)

İNGİLİZ ELÇİSİ
Buradan, buradan, kırın kapıları, buradan.

LODOVICO
Ne, ihanete mi uğradık?
Öyleyse hepimiz birlikte ölelim;
Ve bu soylu görevi tamamladığımıza göre,
Ölmekten korkmayalım, meydan okuyalım kötü kadere.

İNGİLİZ ELÇİSİ
Prensi geride tutun; ateş edin, ateş!
(Muhafızlar *katillere ateş eder.*)

LODOVICO
Ah, vuruldum.
Sonum geldi korkarım.

GIOVANNI
Sizi alçak katiller!
Hangi yetkiye dayanarak
Bu cinayetleri işlediniz?

LODOVICO
Sizin yetkinize.

GIOVANNI
Benim mi?

LODOVICO
Evet, dayınız,
Sizin kanınızdan olan birisi bizi bu işe teşvik etti.
Eminim beni tanıyorsunuz, ben Kont Lodowick'im;
Soylu dayınız da kılık değiştirmiş olarak
Dün gece sarayınızdaydı.

GIOVANNI
Ne?

GASPARO
Evet, babanızın hizmetine aldığı o Arap.

GIOVANNI

Dayım katil mi oldu!
Atın şunları zindana, işkenceye;
Bu işte parmağı olan herkes,
Tanrı yardımcı olursa, adaletimizden nasibini alacak.

LODOVICO

Yine de mutluyum,
Bu cinayet benim eserim diyebiliyorum.
İşkence masası, darağacı, işkence tekerleği,
Benim için sadece derin bir uykudur ancak. Kıvancım şu:
Bu korkunç olayı ben yarattım, en büyük başarımdı bu.

GIOVANNI

Kaldırın cesetleri, bakın soylu lordum,
Çekecekleri cezadan ne dersler çıkarabileceğinize.
Suçlular asla unutmasınlar ki,
İncecik kol değnekleridir kötülüklerinin desteği.
(*Çıkarlar.*)

Martialis'in şu sözleri Epilog yerine geçebilir:
Hæc fuerint nobis præmia si placui[84]

Oyunculuğa gelince, genelde iyiydi. Hattâ aktörlerin ortak görüşlerine dayanarak şunu söyleyebilirim ki, (doğayı bir canavar gibi göstermeye çalışmadan yaşamı olduğu gibi yansıttıklarından) ellerinden gelenin en iyisini yaptılar. Herkese teşekkür etmenin yanı sıra, arkadaşım Bay Perkins'in değerli çabalarını unutmamalıyım ve itiraf etmeliyim ki, oyunu baştından sonuna taçlandıran onun başarılı oyunculuğu oldu.

84) Latince: "Eğer memnun edebildiksek ne mutlu bize." (Ç.N.)